

Nautintoa lykkäämässä

Käsikirjoittajan työskentelytavat ja -rutiinit

Taiteen maisterin opinnäytetyö

Anna Brotkin

Aalto-yliopisto

Taiteiden ja suunnittelun korkeakoulu

Elokuvataiteen ja lavastustaiteen laitos

Elokuva- ja tv-käsikirjoituksen suuntautumisvaihtoehto

25.10.2016

Tekijä Anna Brotkin

Työn nimi Nautintoa lykkäämässä – Käsikirjoittajan työskentelytavat ja -rutiinit

---

Laitos Elokuvataiteen ja lavastustaiteen laitos

Koulutusohjelma Elokuva- ja tv-käsikirjoituksen suuntautumisvaihtoehto

---

Vuosi 2016

Sivumäärä 74

Kieli Kieli

Tiivistelmä

Suomessa työskentelee arviolta noin kaksi sataa elokuva- ja tv-käsikirjoittajaa. Osa heistä toimii päätoimisesti ja osa sivutoimisesti. Käsikirjoittajan työ on pääsääntöisesti freelancer-työtä, jossa käsikirjoittaja itse määrittelee missä, milloin ja miten työskentelee. Niinpä ajankäyttö ja -hallinta, itsekuri ja työskentely-ympäristön järjestäminen ovat käsikirjoittajan omalla vastuulla.

Tämä tutkielma pureutuu käsikirjoittajan konkreettisiin työskentelytapoihin ja -rutiineihin: kuinka monta tuntia päivässä on tehokasta kirjoitusaikaa? Missä ja millaisessa ympäristössä on hyvä kirjoittaa? Miksi aloittaminen on niin vaikeaa? Miten päästä eroon työnteon välttelystä?

Tutkielman teoreettisessa osuudessa käsitellään rutiinien merkitystä kirjoitustyössä ja käsikirjoittajan ammatin erikoispiirteitä Suomessa. Lisäksi avaan syitä työnteon välttelyn eli prokrastiinaation taustalla sekä keinoja päästä siitä eroon. Teoreettisessa osiossa esittelen myös tunnettujen käsikirjoittajien työskentelyrutiineja sekä pohdin niiden yleistettävyyttä.

Jokaiselle ammatikseen kirjoittavalle muodostuu työn myötä omia kirjoittamiseen liittyviä tapoja, rutiineja ja paheita. Joku kirjoittaa heti aamulla herättyään, toinen vasta yöllä. Tapoja on yhtä monia kuin kirjoittajiakin, mutta moni yleisesti hyväksi havaittu työtapo myös yhdistää kirjoittajia. Yksi menestyneitä kirjoittajia yhdistävä tekijä on rutiinien ylläpitäminen. Moni kokee, että rutiinit tekevät työnteosta helpompaa ja auttavat keskittymään kirjoittamiseen.

Tämän opinnäytetyön tutkimusmetodi on haastattelututkimus. Olen haastatellut työtä var-ten neljää suomalaista päätoimista ja aktiivista käsikirjoittajaa: Karoliina Lindgren, Petja Peltomaa, Pekko Pesonen ja Jari Olavi Rantala. Haastatteluissa käsikirjoittajat kertovat tavanomaisesta työpäivästään, työskentelyyn liittyvistä rutiineistaan, aloittamisen vaikeudesta, itselleen sopivasta kirjoitustahdista, työympäristöön liittyvistä valinnoistaan, itsekurista, writer's blockista, kirjoitus-flowsta sekä hetkistä, jolloin kirjoittaja turhautuu ja ruoskii itseään.

Käsikirjoittajien kertomusten ja teoriakirjallisuuden yhdistelmästä syntyy kuva siitä, millaisia työskentelytapoja ja -rutiineja kokeneella käsikirjoittajalla on. Lisäksi tutkielma avaa käsikirjoittajien suhdetta näihin rutiineihin ja itseen kirjoittajana. Haastatteluissa korostuu kirjoittamisen raaka käsityöläisyys, konkreettisuus ja toive siitä, että kirjoittamisesta puhuttaisiin yleisesti vähemmän mystiseen sävyyn. Kun käsikirjoittamisesta puhutaan ammattina joka vaatii ammattitaitoa ja harjaantumista, myös käsikirjoittajien arvostus nousee.

Avainsanat käsikirjoittaminen, työskentelyrutiinit, työskentelytavat, freelancer, writer's block, flow, prokrastiinaatio

---

Author Anna Brotkin

Title of thesis Postponing pleasure – The writing routines of a screenwriter
(Nautintoa lykkäämässä – Käsikirjoittajan työskentelytavat ja -rutiinit)

Department Department of Film, Television and Scenography

Degree programme Major in Screenwriting

Year 2016

Number of pages 74

Language Finnish

Abstract

There is approximately 200 professional screenwriters in Finland. Some of them work full-time and some are part-time screenwriters. The work of a screenwriter is mainly freelance-based so the screenwriter defines where, when and how does he or she work. This means that all the decisions concerning time management, discipline and ways of organizing the working environment are in the hands of the screenwriter.

This thesis deals with the concrete ways of working and working routines of a professional screenwriter. What is the amount of efficient hours to write per day? What kind of environment offers the best grounds for working? Why is it so hard to start writing? How to stop avoiding writing?

In the theoretical part of this thesis I deal with the importance of routines to a screenwriter and the specific features of screenwriter's profession in Finland. I also handle the reasons behind avoiding working, in other words procrastination, and find ways of getting rid of it. In the theoretical part I also present some of the working routines of famous writers and reflect whether they can be generalized or not.

Everyone who writes for a living, forms their own ways, routines and also bad habits when it comes to writing. Someone writes first thing in the morning, others during the night hours. The ways are as many as are the writers, but there's also a lot of things that many writer's have in common. One thing that connects successful writers is the presence of routines. Many writers feel that routines make their work easier and help them concentrate.

The research method of this thesis is interview based. I have interviewed four current Finnish screenwriters: Karoliina Lindgren, Petja Peltomaa, Pekko Pesonen and Jari Olavi Rantala. They tell about their usual working day, the routines they have, the difficulty with starting, the right pace to write, and the choices they have made when it comes to the environment they write in. They tell about discipline, writer's block, flow, and the moments in a writer's life when the frustration comes in and the writer starts to beat himself or herself for it.

The combination of theory and the stories by the screenwriters themselves, form a picture of what kind of routines and habits does an experienced screenwriter have. In this thesis I also open up the screenwriters' relation to these routines and to themselves as writers. In the interviews it is highlighted that writing is an act of hard work and craftsmanship. Screenwriters hope that people wouldn't speak of writing as something mystical. When screenwriting is seen as a profession that requires workmanship, it will also increase the value given to screenwrites.

Keywords screenwriting, working methods, working routines, freelancer, writer's block, flow, procrastination

---

Sisällysluettelo

1 JOHDANTO	3
2 KÄSIKIRJOITTAJAN KÄYTÄNNÖN TYÖ	6
2.1 Käsikirjoittajan ammatti Suomessa	6
2.2 Rutiinit käsikirjoittajan työskentelyssä	7
2.3 Prokrastinaatio	10
3 TUTKIMUSMENETELMÄ	13
3.1 Haastateltavien valinta	13
3.2 Haastattelutekniikka	14
3.3 Haastateltavat käsikirjoittajat	14
3.4 Haastattelukysymykset	16
4 PEKKO PESONEN: "Kirjoittajan pitää osata lykätä nautintoa"	18
5 PETJA PELTOMAA: "Kirjoittaminen on raakaa työtä"	27
6 JARI OLAVI RANTALA: "Luomisentuska on sairaus, jota ei kannata ruveta potemaan"	37
7 KAROLIINA LINDGREN: "Tietty itseruoskinta kuuluu asiaan"	45
8 YHTEENVETO	55
8.1 Kirjoitusympäristö	55
8.2 Ajankäyttö ja -hallinta	57
8.3 Suhde rutiineihin	59
8.4 Käsikirjoituksesta puhuminen	60
8.5 Kirjoittamisen vältteleminen	61
8.5.1 Aloittamisen vaikeus	62
8.5.2 Itsensä tsemppaaminen	63
8.5.3 Itsensä ruoskiminen	64
8.6 Kirjoittamisen mystifiointi	64
8.7 Writer's block – onko sitä?	66
8.8 Flow-tila	66
8.8.1 Flown jälkeinen euforia ja yksinäisyys	67
9 LOPUKSI	69
9.1 Jatkotutkimusaiheita	69
9.2 Käsikirjoittajan kymmenen käskyä	70
10 LÄHTEET	72

1 JOHDANTO

”Näytä minulle joku joka nauttii kirjoittamisesta ja minä näytän sinulle huonon kirjoittajan. Tämä ei tietenkään tarkoita, että jokainen, joka ei nauti kirjoittamisesta, olisi hyvä kirjoittaja”.

– Billy Wilder (Wilder & Horton, 2001)

Laulajat sanovat usein lehtihaastatteluissa oppineensa laulamaan ennen kuin oppivat puhumaan. Tämä lienee keino kertoa, että he ovat syntyneet ammattiinsa – kokeneet sen omaksi ilmaisukeinokseen jo ennen kuin ymmärsivät maailmasta juuri muuta. En tietenkään väitä kirjoittaneeni jo kehossa, mutta olen kirjoittanut lähestulkoon niin kauan kuin muistan.

Kirjoittaminen on paras ystäväni ja tapani olla tässä maailmassa. Se on tapa ajatella ja nähdä. Tapa yrittää ymmärtää jotain mistä on muuten vaikea saada kiinni. Se on tapa olla yhteydessä toisiin ihmisiin. Parhaimmillaan meillä on järisyttävän ihanaa yhdessä: hyvän kirjoituspäivän jälkeen olen euforisessa huumassa, ja maailma näyttää toisenlaiselta kuin aiemmin. Kirkkaammalta. Meistä on vuosien saatossa muodostunut hyvä yksikkö, ja alamme pikku hiljaa tuntea toisemme. Mutta ystävyys lisäksi kirjoittaminen on antanut minulle vuosien aikana myös ahdistusta, raivoa, itkua, pettymyksiä, epäuskoa ja suoranaista vihaa. Itseinhoa, voimattomuutta, kärsimättömyyttä ja arvottomuuden tunteita. Epäonnistumisia ja turhautumisia. Toisin sanoen rakastan kirjoittamista ja välillä vihaan sitä.

Tällainen bipolaarinen viharakkaussuhde kirjoittamiseen ei ole mitenkään tavaton. Jokainen kirjoittaja varmasti tuntee lorvimisen hetket: sen kun mikä tahansa sukkien lajittelu tai jääkaappimagneettien uudelleenjärjesteleminen on mieluisampaa kuin kirjoittamaan ryhtyminen. Totta kai yhtä usein kuin välttelen, myös kyseenalaistan tämän välttelyn mielekkyyttä: mitä järkeä on väistellä työtä, joka on ainoaa työtä maailmassa, jota ylipäätään haluan tehdä? Ja silti, juuri silloin kun minulla olisi aikaa kirjoittaa jotain jolle olen raivannut tilaa kalenteristani ja jonka takia olen kieltäytynyt jostain muusta, alan etsiä netistä välkkyviä Beyoncé-giffejä tai tuijotan pää kenossa rakeista parodiavideota, jossa kiersosilmäiset vuohet kiljuvat Taylor Swiftin I knew you were trouble –musiikkivideon ääniraidan päälle. Mistä tämä välttely oikein kumpuaa?

Minulta on kysytty lukemattomia kertoja että ”miten saat kirjoitettua?” Anna vinkkejä! Yleensä kysyjä on kokematon kirjoittaja ja on tilanteessa, jossa deadline lähestyy, mutta hän (omien sanojensa mukaan) ”ei vain saa kirjoitettua”. Äh! Olen lähes poikkeuksetta vastannut, että ”istu alas ja kirjoita”. Ihan sama tuntuuko siltä. Älä edes mieti tuntuuko siltä, koska sillä ei ole oikeastaan mitään väliä. Parempikin ettet mieti mikä fiilis on. Fiilis ei kirjoita mitään. Sinä kirjoitat. Heti kun olet istunut alas ja ryhtynyt hommiin.

Vuosia kehotin muita tällä tavalla istumaan alas ja kirjoittamaan, kunnes jouduin myöntämään, ettei työn aloittaminen ole minullekaan aina helppoa. Istun joskus näytön edessä aneemisena pitkän aikaa eikä mitään liiku missään. Kaiken rutiinin ja lapsuudesta asti kerätyn itsetuntemuksen jälkeen on edelleen hetkiä, jolloin löydän itseni lukemasta Kuuluisat poliittiset murhat -artikkelia Wikipediasta, jälleen kerran. Tästä työn välttelystä eli prokrastinaatiosta kirjoitan tämän tutkielman luvussa 2, joka käsittelee käsikirjoittajan työn konkretiaa. Olen aina tietenkin päässyt välttelystä yli ja takaisin työn pariin (onhan tämäkin teksti olemassa), mutta se ei tarkoita ettenkö voisi jumiutua saamattomuuden suohon taas seuraavana päivänä. Yhden asian olen kuitenkin huomannut: parhaiten asiaa auttaa se, että kirjoittaminen on rutiini. Ulkoiset asiat ovat järjestyksessä ja tiedän mitä olen tekemässä. Tunnen minulle sopivat työtavat. Tästä henkilökohtaisesta kokemuksesta kumpuaakin tämän tutkielman lähtöväite: väitän, että käsikirjoittajan työ helpottuu ja tulee miellyttävämmäksi, kun kirjoittajalla on rutiineja. Kun kirjoittaja tuntee ja tiedostaa itselleen sopivat työtavat ja toteuttaa niitä. Rutiinit auttavat työssä, joka vaatii itsekuria ja keskittymistä.

Olen elämäni aikana kirjoittanut yhteensä tuhansia näytelmiä, novelleja, runoja, laulunsanoja, kolumneja, musikaaleja, elokuvakäsikirjoituksia, uutisjuttuja, esseitä, opinnäytetöitä ja lehtiartikkeleita. Olen kirjoittanut määrällisesti valtavan paljon. Ja vaikka määrä ei tuokaa laatua, niin rutiinia se sen sijaan tuo, ja noiden rutiinien avulla olen päässyt monien kirjoituskarikkojen yli. Olen luonut itselleni erilaisia kirjoittamisen metodeja ja työkaluja joihin tarttua silloin kun kissavideot kiinnostavat vähän liikaa. Tässä työssä haluan kuitenkin laajentaa ymmärrystäni kirjoittamisen rutiineista ja konkreettisista työtavoista itseni ulkopuolelle. Miten muut työskentelevät? Onko käsikirjoittajien työtavoissa yhtäläisyyksiä? Toimivatko samat tavat kaikille? Onko jotain, jonka kaikki ovat oivaltaneet? Onko jotain, mitä kaikkien mielestä kannattaa vältellä?

Olen haastatellut tätä työtä varten neljää suomalaista käsikirjoittajaa heidän työtavoistaan ja -rutiineistaan. Haastateltavien valinnasta ja haastattelumetodista kerron tutkielman luvussa 3. Haastattelujen avulla halusin ottaa selvää, millaisia rutiineja ja työmetodeja kokeneilla suomalaisilla käsikirjoittajilla on. Millaisilla konkreettiseen kirjoitustyöhön liittyvillä oivalluksilla ja metodeilla he ovat järjestäneet työnsä?

Halusin antaa tässä työssä äänen näille neljälle käsikirjoittajalle ja heidän havainnoilleen omista työskentelytavoistaan. Kirjoitin haastattelut tunnustuksellisten henkilöjuttujen muotoon, jossa jokainen haastateltava pääsee vuorollaan ääneen. Näiden neljän käsikirjoittajan kertomuksia voi lukea tämän työn luvuissa 4, 5, 6 ja 7. Vastauksissa oli paljon samaa, mutta myös vastakkaisia näkemyksiä. Näitä haastatteluista syntyneitä päätelmiä, yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia käyn läpi tämän työn luvussa 8, jossa vertaan haastateltavien kertomuksia myös omiin kokemuksiini.

Toiveeni on tämän työn avulla omalta osaltani edistää sellaista ajattelua, jossa kirjoittamiseen suhtauduttaisiin vähemmän mystisesti. Kirjoittaminen on konkreettista työtä. On istuttava, mietittävä ja kirjoitettava, yhä uudestaan ja uudestaan. Syvimpiä epätoivon hetkiä varten olen kehittänyt tämän tutkielman luvusta 9 löytyvät käsikirjoittajan kymmenen käskyä. Niiden on tarkoitus kannustaa, vituttaa, tsempata, ärsyttää tai naurattaa kanssikirjoittajia. Niitä ei ole tarkoitettu raamatuksi, vaan päinvastoin toivon, että vapaudumme kirjoitusoppaiden selfhelp-jargonista tunnustamaan, että kirjoittaminen on työtä. Erään haastateltavan sanoin työtä jossa ”perse puutuu”.

Kokemukseni mukaan kirjoittamisen rutiinit ja taidon jatkuva harjoittaminen saavat työn tuntumaan kivalta. Eivät siis epämääräiset inspiraation ja fiiliksen jumalat, vaan ammattitaito. Kun kirjoittaja tuntee itselleen sopivat metodit, voi aikansa keskittää tuskailun ja välttelyn sijasta itse työntekoon. Silloin voi rauhassa palata siihen, mikä on paljon hausempaa, tärkeämpää ja kiinnostavampaa kuin kirjoittamisesta puhuminen: itse kirjoittaminen.

2 KÄSIKIRJOITTAJAN KÄYTÄNNÖN TYÖ

”Käsikirjoittaminen on 50 prosenttia ammattitaitoa, 40 prosenttia luovuutta ja 10 prosenttia taiteilijuutta. Ai mistä olen saanut nämä luvut? Keksin ne päästäni, tietysti. Mutta ne perustuvat omiin komeuksiini ja intuitioon, niihin lukuisiin kertoihin kun olen työskennellyt aloittelevien kirjoittajien kanssa sekä niihin lukuisiin tunteihin jotka olen raatanut tietokoneen ääressä.”

– Stephen V. Duncan (2013)

Käsikirjoittajan työ on ajattelemista. Ideoiden synnyttämistä ja kehittelyä. Palavereissa istumista, lukemista, puhumista, kommentointia ja ideoiden pallottelua. Kyseenalaistamista, uudelleen miettimistä. Ideoiden jäsentelyä, karsimista ja laaentamista, puolustamista, jakamista ja esittelyä. Palautteen vastaanottamista ja sen sulattelua. Kun tämä kaikki työ on tehty, ei ole vielä yhtäkään sanaa paperilla. On ryhdyttävä kirjoittamaan.

Aineettoman ajattelun lisäksi käsikirjoittajan työhön kuuluu paljon konkreettista kirjoittamista. Sillä, ajatteleeko sen olevan 40 vai 50 prosenttia itse työstä, ei ole niinkään väliä. Totuus on se, että alas on istuttava. Sormien on naputettava kirjaimia toisensa perään. Hetken päästä niistä muodostuu sanoja, sitten kohtauksia ja lopulta ehkä kokonainen käsikirjoitus. Tämä tutkielma keskittyy tuohon käsikirjoittajan työn konkreettiseen osuuteen.

2.1 Käsikirjoittajan ammatti Suomessa

Suomessa on arviolta pari sataa elokuva ja tv-käsikirjoittajaa. Lukuja on tietysti hankala arvioida: kuinka moni tekee muita töitä käsikirjoittamisen ohessa? Kuinka moni lopettaa vuoden jälkeen? Kuinka moni elää täysipäiväisesti käsikirjoittamisella? Suomalaisia käsikirjoittajia edustavalla Käsikirjoittajien killalla on 200 jäsentä, joka lienee tarkin luku kuvaamaan elokuva ja tv-käsikirjoittajien ammattikunnan kokoa (Maikkula, 2016). Suomen Elokuvasäätiöltä haki käsikirjoitustukea vuonna 2015 yhteensä 469 hakijaa (Suomen elokuvasäätiö, 2016). Elokuvasäätiön tilastossa on huomioitava, että joukossa on kirjoittajia jotka hakevat vuoden aikana tukea useammalle eri projektille, kaikki kirjoittajat eivät tukia hae, ja tukea hakevat muutkin kuin päätoimiset käsikirjoittajat. Vuonna 2015 tukea sai 184 projektia, joka antaa kenties parempaa osviittaa ammattikunnan laajuudesta.

Valtaosa suomalaisista elokuva- ja tv-käsikirjoittajista työskentelee freelancereina. Maassamme muutamat tuotantoyhtiöt, tv-kanavat ja yksittäiset tv-sarjat työllistävät käsikirjoittajia kuukausipalkkaisesti. Freelancerina työskenteleminen tarkoittaa sitä, että työajat ja muut konkreettiset työn järjestämiseen liittyvät tavat ovat kirjoittajan omalla vastuulla ja päätettävissä. Käsikirjoittaja päättää itse missä, miten, mihin aikaan, millaisissa olosuhteissa ja millaisilla rutiineilla (tai totaalilla rutiinittomuudella!) hän työskentelee. Jos joku haluaa kirjoittaa joka päivä aamukuudesta aamukahdeksaan seitinohuessa pikkukännissä, porealtaassa maaten ja norjalaista fuusiojazzia kuunnellen, on se täysin mahdollista. Tekstinsä voi sanella puhelimeen ja palkata pimeästi naapurin teinipojan litteroimaan sen käsikirjoitukseksi. Käsikirjoittajalla on deadlineja, joten tekstiä on palautettava, mutta sitä miten itse työ hoidetaan, ei ole kukaan valvomassa. Kukaan ei pidä kädestä kiinni ja sano miten työskennellä. Käsikirjoittaja on itse itsensä piiskuri, tsemppaaja, pomo, työterveyshoitaja, valvova viranomainen ja työkaveri.

2.2 Rutiinit käsikirjoittajan työskentelyssä

“Päivittäinen rutiinini. Herään. Revin itseni sängystä ylös. Käyn läpi sähköpostejani ja välttelen kirjoittamista mahdollisimman pitkään. Sitten alan tuntea syyllisyyttä, ja yleensä keskipäivän aikaan tunnen oloni todella syylliseksi. Sitten vasta avaan käsikirjoituksen ja alan työskennellä sen parissa. Kirjoitan, näpytän, kirjoitan, näpytän. Teen muistiinpanoja iPhonellani.”

– Paul Haggis (Academy Originals, 2014)

Jokaisella kirjoittajalla on yksilöllinen tapansa tehdä töitä. Kokemuksen kautta kasvaa ymmärrys siitä, mitkä työskentelytavat sopivat juuri itselle. Kokenut käsikirjoittaja on usein hylännyt joitakin metodeita omasta työskentelystään, huomattuaan niiden aiheuttavan enemmän haittaa kuin hyötyä. Itselle sopivia metodeja etsiessä ei yleensä kannata kuunnella muiden mielipiteitä tai yrittää kopioida sellaisenaan muiden metodeja, vaan mennä sitä kohti mikä itselle tuntuu parhaalta. (Berman 1997, 39.) Uskon kuitenkin, että muiden työskentelymetodeja tarkastelemalla saa purettua omia, ehkä fiksaantuneitakin ajatuksia siitä, miten oma työskentely oikeastaan kannattaa järjestää.

Vaikka työtavat ovat moninaisia, niin on olemassa yksi menestyneitä kirjoittajia yhdistävä tekijä: heillä on rutiineja. Tietyt asiat toistuvat heidän työskentelyssään. Psykiatri William

James selittää rutiinien olevan tiiviissä yhteydessä luovuuteen: rutiinien ansiosta mieleemme vapautuu helpommin ja mielikuvituksella on tilaa temmeltää. On tärkeää luoda sellaiset olosuhteet, joissa mieli on luova. (Morrow, 2013.)

Robert Berman on sitä mieltä, että mitä enemmän kirjoitat, sitä helpommaksi se muuttuu. Kirjoittaminen terävöittää intuitiivista ajatteluasi, sekä lisää itsetuntoa. Kokemuksen kautta työskentely nopeutuu ja muuttuu tehokkaammaksi. Berman uskoo, että itselle sopivan fyysisen kirjoitustilan luominen helpottaa itse työtä ja sen karikoista selviämistä. Oikean tilan löytäminen on jokaisen kirjoittajan omalla vastuulla. Berman itse nauttii yksinäisyydestä ja totaalihiljaisuudesta, joku toinen taas kaipaa ääniä ympärilleen. Berman kehottaa myös välillä rikkomaan omia rutiineja: vaikkapa kokeilemaan kirjoittamista uudenlaisen musiikin kanssa. Myös oikeiden työvälineiden ja esimerkiksi oikean työtuolin löytäminen on Bermanin mukaan tärkeää. Oikeiden välineiden myötä itse työkin helpottuu. (Berman 1997, 202.)

Internet ja kirjallisuus ovat pullollaan konkreettisia neuvoja siihen, miten kirjoittajan työskentely kannattaisi järjestää. Googlaa ”daily routines of writers” ja löydät valtavia listoja eri kirjoittajien rutiineista. Esimerkiksi *Apocalypse. Now* –elokuvan käsikirjoittaja John Milius käytti orjallisesti tasan tunnin päivässä kirjoittamiseen, ja kirjoitti päivittäin kello 17-18. Saattaa kuulostaa vähältä, mutta käytännössähän tämä tarkoittaa sitä, että vuodessa Milius ehti kirjoittaa 365 tuntia, joka on varmasti enemmän kuin krooninen, ympärivuorokautinen prokrastinoija ehtii. Ruotsalainen ohjaaja-käsikirjoittaja Ingmar Bergmanin taas kirjoitti kaukaisella saarella Ruotsin perukoilla: miehen päivittäisiin rutiineihin kuului aamukävely kello kahdeksan, kirjoittamista kello yhdeksästä puolille päivin, sama lounas joka päivä, jonka jälkeen kirjoittamista vielä klo 13-15. Sitten Bergman otti päiväunet ja meni kävelylle. Iltaisin hän katsoi elokuvan tai tapasi ystäviään. Alkoholi tai muutkaan huumeet eivät Bergmanin rutiineihin kuuluneet, ja tämä työtapa säilyi lähes muuttumattomana vuosikymmeniä. (Morrow, 2013.)

Kirjailija ja käsikirjoittaja Graham Greenen työskentelyä tutkinut Neil Sinyard uskoo, että jokainen kirjoittaja tarvitsee työhönsä rutiineja. Elokuvat *Valheitten talo* (1948) ja *Kolmas mies* (1949) käsikirjoittanut Greene oli jo 1930-luvulla kehittänyt itselleen kirjoitusrutiinin, jota hän seurasi lähestulkoon koko elämänsä. Greene heräsi aamulla puoli seitsemän, jonka jälkeen hän kirjoitti kaksi tuntia. Greenen päivätavoite oli kirjoittaa 500 sanaa, ja hän lopetti

kirjoittamisen kun sanamäärä tuli vastaan, huolimatta siitä kuinka hyvin tai huonosti kirjoittaminen siinä vaiheessa sujui. Iltapäivisin hän luki kirjoittamaansa tekstiä kello neljän ja viiden välillä, ja teki sitä myös itsekseen ääneen. Greene kirjoitti käsin, ja tietyllä lempikynällään. Hänellä oli siis monia käytännön työhön liittyviä rutiineja. Greene itse vertasi kirjoitusprosessia lentokoneen lentämiseen. Vaikeinta on saada koko vekotin ylipäättään ilmaan, mutta kun sen on kerran saanut taivaalle, asiat alkavat sujua kuin itsestään ja pilotin tehtävä on enää viedä kone oikeaan määränpäähän ja turvata edes jotenkuten turvallinen laskeutuminen. (Sinyard 2003, 34-41.) Rutiinipuheen keskellä on hyvä muistaa kuitenkin, että tekniikan ja oikeiden puitteiden hallinta ei vielä riitä, eivätkä ne muutu kiinnostavaksi sisällöksi itsestään. Rutiinit ovat perusta, jonka päälle talon voi rakentaa.

Monella kirjoittajalla on ohjeita muille ammatikseen kirjoittavalle. Kirjailija Sally J. Walker piti kirjoittamispäiväkirjaa vuoden ajan, johon hän kokosi ajatuksiaan elämästä ja kirjoittamisesta. Häkellyttävän monen päivän mietelmät liittyvät ajankäyttöön: tee selvät deadlinet ja tutki kalenteriasi, jaa työmäärä pieniksi palasiksi ja aikatauluta niiden tekeminen. Laita kirjoittaminen muiden asioiden edelle, tee siitä päivän prioriteettilistan ykkönen ja kirjoita aina tiettyyn aikaan päivästä. Pakota itsesi kirjoittamaan. (Walker, 2012.)

Ajatukseen hyvästä kirjoittajasta liittyy usein kurinalaisuus. Lähtöoletus lienee se, että ihminen on lähtökohtaisesti laiska olento, joten itsekuri saa hänet työskentelemään sen verran, että vuokra tulee maksettua. Robert Bermanin (1997) mukaan kurinalaisuuteen liittyy olennaisesti kyky asettaa tavoitteita ja ylläpitää tiettyä kirjoitusaikataulua. Hän kannustaa työskentelemään omaan tahtiin, mutta luomaan tavoitteita. Luodakseen rutiinin Berman suosittelee kirjoittamaan tiettyyn aikaan päivästä. Aika kannattaa valita sen perusteella, koska tuntee olevansa vuorokaudesta tehokkaimmillaan ja mihin vuorokaudenaikaan ulkopuolisten ärsykkeiden ilmaantuminen on epätodennäköisintä. (Berman 1997, 147, 149.)

Hollywood-käsikirjoittaja Brian Koppelman on listannut 202 ohjetta käsikirjoittajalle. Hän neuvoa muun muassa kuinka itsensä epäily täytyy kytkeä pois päältä muutamaksi tunniksi päivässä ja käsikirjoitus valmistuu kyllä. Koppelmanin neuvoihin kuuluu myös ohje kirjoittaa ensimmäinen käsikirjoitusversio valmiiksi niin nopeasti kuin mahdollista. Hän neuvoa tekemään listan asioista, joiden takia on *pakko* kirjoittaa (deadline, asuntolaina, you name it) ja laittamaan listan tietokoneen viereen. Monen muun tavoin myös Koppelman liputtaa

rutiinien puolesta: valitse tietty kahvilaatu jota juot aina kirjoittaessasi, käy kävelyllä tiettyyn aikaan päivästä. Kuuntele lempimusiikkiasi. Kirjoita käsin jos jumitat koneella. Puhu kohtaus ääneen sanelimelle. Koppelman muistuttaa myös, että jos kirjoitat joka päivä, olet vuoden päästä parempi kirjoittaja kuin nyt. (Brooks, 2014.)

2.3 Prokrastinaatio

*“Kirjoittaja joka odottaa ideaalia hetkeä kirjoittamiselle,
kuolee laittamatta sanaakaan paperille.”*

– E. B. White (Plimpton & Crowther, 1969)

Jokainen on joskus prokrastinoinut: siirtänyt hammaslääkärille soittamista, veroilmoituksen täyttämistä, exän tekstiviestiin vastaamista tai tiskivuoren tiskaamista. Prokrastinaatiolla tarkoitetaan lykkäämistä, viivyttelyä ja välttelyä. Se on hankalan, tärkeän ja kuitenkin lykättävissä olevan tehtävän lykkäämistä, vaikka tietääkin että lykkääminen vain pahentaa tilannetta. Lykättävä tehtävä on sellainen, jonka suorittamisesta saatava palkinto on kaukainen ja kenties epävarma. Aivan kuten kirjoittaessa. Prokrastinoidessaan ihminen vaihtaa tuon vaikean tehtävän johonkin nopeampaan, helpompaan ja vähemmän ahdistusta tuottavaan, kuten työpöydän siivoamiseen. Siivotun pöydän tulokset on heti nähtävillä, toisin kuin vaikka pitkän elokuvan käsikirjoituksen tulokset, joita saa odotella pidempään. Ilmiönä prokrastinoimiseen liittyy se, että lykkäämiselle ei ole mitään ulkopuolista syytä. Tehtävän suorittamiselle olisi kyllä aikaa, mutta skrollaillet silti mieluummin Facebook-feediä. Toinen ilmiöön liittyvä piirre on se, että lykkääminen itse asiassa tekee lykkääjän olon vain entistä tukalammaksi. Tehtävän suorittamiselle jää lopulta vähemmän aikaa kuin olit suunnitellut, koska käytit siitä osan prokrastinaatioon. Jotain aidosti mukavaa saattaa myös jäädä tekemättä, koska prokrastinoit. Joudut skippaamaan bileet, koska deadline lähestyy ja työt on edelleen tekemättä. (Boice, 1996, 11.)

Prokrastinoivilla kirjoittajilla on yhtä paljon aikaa kirjoittaa kuin muillakin, ja yhtä paljon keskeytyksiä ja muita velvollisuuksia, mutta he eivät vain saa aikaiseksi tarttua töihin. Prokrastinaatio on yleinen ilmiö luovilla aloilla työskentelevien keskuudessa, mutta tutkimusten mukaan menestyneitä ihmisiä yhdistää se, että he eivät ole kroonisia prokrastinoijia.

Mistä prokrastinaatio sitten johtuu? Joidenkin tutkijoiden mielestä prokrastinaatio on merkki yksilön epäonnistuneesta itsesäätelystä. Ihminen ei pysty hallitsemaan itseään. Samaankastiin luiskahtavat hallitsematon ylensyönti tai pakkomielle shoppailla. Ihminen ei yksinkertaisesti ole tarpeeksi vahva kontrolloidakseen itseään. Toisten mielestä se taas on merkki silkasta laiskuudesta tai heikoista ajanhallintakyvyistä. Toisten mielestä prokrastinaatioon liittyy pelko. Tietoisesti tai alitajuisesti pelkäämme epäonnistumista, hyljeksintää tai häväistykseksi tulemistä, sekä hetkellistä epämiellyttävyyden tunnetta. (Swanson, 2016.)

Prokrastinaatiota tutkinut professori Timothy Pynchyl (Shellenbarger, 2014) kuvaa prokrastinaatiota tilaksi, jossa ihminen ”gives in to feel good” – antaa periksi mukavuudenhalulle. Välttely on yksinkertaisesti mukavampaa, kuin työn tekeminen, sillä siinä on vähemmän riskejä. Kissavideoiden katselu on vaaratonta ja helppoa, eikä se vaadi ponnisteluja. Tähän epämiellyttävyyden tunteen välttelyyn ja mukavuudenhaluisuuteen kiteytyy mielestäni käsikirjoittajan harjoittama prokrastinaatio: kokonaisen elokuvan tai tv-sarjan kirjoittaminen on vaikeaa. Pelottavaa ja hankalaa. Se vie aikaa ja rasittaa aivoja, eikä se ole järin rentouttavaa. Sen eteen pitää tehdä töitä. Siksi sitä on niin kivaa vältellä.

Prokrastinaatiota tutkinut Robert Boice huomauttaa, että koska prokrastinaatiosta puhutaan vähän ja harvoin kovin vakavissaan, moni siitä kärsivä luulee oman käyttäytymisensä olevan uniikkia. Näin ei tietenkään ole, vaan prokrastinaatio näyttäytyy hyvin samankaltaisena monille meistä. Boicen mukaan onkin tärkeää määritellä sanan merkitys, sillä sitä kautta prokrastinaatiota voi paremmin kontrolloida. (Boice, 1996). Monesti prokrastinoija on optimisti: hän ajattelee kirjoittavansa huomenna, koska olisi silloin todennäköisesti motivoituneempi työhönsä. Näin harvemmin tietenkään käy. Psykologian näkökulmasta prokrastinaatiota ei kuitenkaan nähdä minään varsinaisena sairautena, vaan sitä pidetään enemmän tunneperäisenä kuin puhtaana ajanhallinnan ongelmana (Kiriakos, 2013.)

Toinen samankaltainen kirjoittamiseen usein liittyvä ilmiö on lukkoon meneminen, totaalinen jumitus. Boice (1996) käyttää ilmiöstä nimitystä ”blocking”, ja yhdistän tässä sen Writer’s block -termiin. Tällaista lukkoon menemistä ilmenee, kun viivytämme jonkun tehtävän suorittamista liian kauan ja panikoimme. Tällöin reagoimme hidastamalla toimintojamme, saatamme jopa ”halvaantua” tehtävän edessä. Jumiutumista esiintyy useimmiten kun työ on julkista (eli esimerkiksi käsikirjoituksesta on tulossa elokuva, jonka kuka tahansa voi mennä

katsomaan ja arvioimaan). Writer's blockista kärsivän kirjoittajan mielen valtaavat lamaannuttava ahdistus sekä itsensä sättäminen, jotka molemmat hankaloittavat luovaa ajattelua. Paradoksaalisesti tällöin kirjoittaja, joka ei saa juuri mitään aikaiseksi, valittaa usein ääneen siitä kuinka paljon hänellä on tehtävää. Tällöin kirjoittaja käyttää enemmän energiaa sen hetkisten tunteidensa kontrollointiin kuin varsinaiseen työtehtävään. Boicen mukaan se mitä nämä writer's blockista kärsivät kirjoittajat eivät tajua, on tämä: tasapainoisten ja pysyvien työtapojen löytäminen vähentää ahdistusta ja omien kykyjen epäilyä, jotka nostavat päätään silloin kun ihminen keskittyy käsillä olevan tehtävän sijasta omien mielialojensa tarkkailuun. (Boice, 1996.) Toisin sanoen rutiinit hiljentävät hyvällä tavalla sisäisen kriitikon, joka haluaa tutkailla sitä *miltä minusta tuntuu* sen sijaan että se keskittyisi töiden tekemiseen.

Boice harmittelee sitä, että prokrastinaatioista ja lukoista puhutaan niin usein humoristiseen sävyyn. Boice jopa esittää, että prokrastinaatio on yksi psykologian viimeisistä väärinymmärretyistä ja liian vähän tutkituista aiheista. Syyksi Boice esittää häpeää: meitä hävettää. Prokrastinaation ajatellaan olevan synnynnäistä luonteen heikkoutta ja laiskuutta, jota ei pysty muuttamaan. Aihe on tabu, jota ei oikein halutakaan tutkia. (Boice, 1996.) Harva haluaa myöntää prokrastinoivansa tai tuntevansa siitä huonoa omaa tuntoa.

Mitä sitten tehdä? On typerää sanoa prokrastinoijalle, että "lopetä prokrastinointi", sillä prokrastinoija ei koe, että hän voisi itse kontrolloida tätä ominaisuutta. Sama kuin neuvoisi masentunutta olemaan masentumatta, ahmijaa olemaan ahmimatta tai alkoholista pysymään erossa alkoholista. Tutkijat kokevat, että parempi neuvo prokrastinoijalle onkin yrittää oppia antamaan prokrastinaatio itselleen anteeksi. Suoda se itselleen. Tärkein neuvo on saada kirjoittaja ymmärtämään, ettei tietyn tehtävän suorittamista varten tarvitse olla tietyssä mielentilassa: kirjoittamista varten ei tarvitse olla "kirjoitusfiilis". Toinen neuvo on pilkkoa tehtävä mahdollisimman pieniksi palasiksi. Ota tavoitteeksi kirjoittaa oma nimesi paperiin. Seuraava tavoite on kirjoittaa otsikko. Seuraava tavoite on kirjoittaa ensimmäinen lause.

Ahdistuksen tunteet ovat normaali ja välttämätönkin osa käsikirjoittajan työtä, josta tuskin koskaan pääsee eroon. On järkevää pyrkiä pidättäytymään perfektionismista, ja työtä tehdessä keskittyä työn tekemiseen sen sijaan että miettisi jo etukäteen sen lopputulosta tai mahdollista vastaanottoa. Prokrastinaatiota syntyy, kun ajatukset harhautuvat työstä sen seurauksiin tai omiin tuntemuksiin. (Sublett, 2014.)

3 TUTKIMUSMENETELMÄ

Valitsin tutkimusmenetelmäksi laadullisen haastattelututkimuksen, sillä halusin tarkastella käsikirjoittajien henkilökohtaisia kokemuksia ja ajatuksia omista työtavoistaan. Tarkoituksena ei ole laatia yleistettävää tilastoa suomalaisten käsikirjoittajien työtavoista ja kirjoittamisen rutiineista, vaan pikemminkin ymmärtää yksittäisten käsikirjoittajien työtapoja. Tutkimusmenetelmä valikoitui senkin perusteella, että olen tehnyt vuosia toimittajantöitä ja olen työssäni havainnut, että kasvokkain tapahtuva haastattelu on paras keino saada ihminen kertomaan itsestään ja analysoimaan omaa toimintaansa.

3.1 Haastateltavien valinta

Halusin tässä työssä tutkia nimenomaan rutinoituneen ja kokeneen käsikirjoittajan työskentelyä, joten tärkeimpänä kriteerinä haastateltavien valinnalle oli näiden aktiivisuus käsikirjoittajana viimeisten 5-10 vuoden aikana. Minua kiinnostaa nimenomaan pitkäjänteinen kirjoitustyö ja samalla myös kirjoittajan identiteetti, joten päätin rajata haastateltavat käsikirjoittajiin, jotka ovat toimineet päätoimisina käsikirjoittajina, eivätkä esimerkiksi ohjaajina tai muilla aloilla kirjoittamisen ohessa.

Haastateltavien määränä neljä tuntui sopivalta, sillä halusin mieluummin syventyä muutamaan kuin saada yleistettävää tilastoa suuremmasta joukosta. Päätin, että tasapuolisuuden nimissä haastateltavista puolet ovat miehiä ja puolet naisia. Halusin haastatella sellaisia käsikirjoittajia, joiden kirjoittamia käsikirjoituksia on edennyt tuotantoon asti, jotta haastateltavilla olisi kokemusta prosessin eri vaiheista. Kaltaiseni uraansa aloittelevat käsikirjoittajat rajautuivat näin ollen tutkimuksesta pois.

Jotta haastateltavat edustaisivat kenttää mahdollisimman laaja-alaisesti, valitsin haastateltavaksi sekä elokuva- että tv-käsikirjoittajia. Rajasin haastateltavat edustamaan ainoastaan fiktiokäsikirjoittajia. Haastateltavat ovat kirjoittaneet sekä yksin, työparina että ryhmässä, pääkäsikirjoittajana ja jaksokirjoittajana. He ovat tehneet käsikirjoitustöitä sekä omasta originaali-ideastaan, tilaustyönä että kirja-adaptaationa.

3.2 Haastattelutekniikka

Toimittajana työskennellessäni olen huomannut, että parhaaseen lopputulokseen pääsee, kun haastattelu suoritetaan kasvotusten, ei sähköpostitse tai puhelimesta. Lisäksi on hyvä, jos haastateltava voi halutessaan virittäytyä aiheen pariin lukemalla etukäteen apukysymyksiä. Paras lopputulos syntyy, kun tilanne muodostuu jutustelevaksi ja vuorovaikutteiseksi, eikä haastateltavalle synny tunnetta tentattavaksi joutumisesta. Jaoin siis haastattelujen aikana jonkin verran myös omia kokemuksia kirjottajana.

Lähestyin haastateltavia epäformaalisti yksityisellä Facebook-viestillä, jossa tiedustelin halukkuutta haastatteluun. Kaikki suostuivat. Kerroin kaikille haastateltaville keitä muita haastattelen tätä työtä varten.

Haastattelut kestivät tunnista puoleentoista tuntiin. Tein haastatteluja Helsingissä ja Riihimäellä kesäkuussa ja syyskuussa 2016. Ennen haastatteluja laadin listan kysymyksiä, jonka lähetin haastateltaville etukäteen. Idea oli kuitenkin, että keskustelu voisi soljua vapaana, kuten tapahtuikin. En noudattanut kysymyslistaa orjallisesti tai tietyssä järjestyksessä, enkä kysynyt kaikilta haastateltavilta tismalleen samoja kysymyksiä. Haastattelujen painopisteet hieman vaihtelivat sen mukaan, mistä aiheesta kullakin haastateltavalla tuntui olevan puhuttavaa ja mihin aiheisiin syvennyimme luontaisesti.

Tutkimusaiheeni varmistuttua hain ja minulle myönnettiin Aalto-yliopiston myöntämää innovaatorahaa, jonka avulla julkaisen myöhemmin haastatteluista kokoamani verkkolehden. Lehteä varten palkkasin valokuvaaja Sanna Käsmän valokuvaamaan kaikki haastateltavat. Käsmä otti käsikirjoittajista sekä perinteisemmät potrettikuvat että humoristisemmat kuvat, jotka kuvaavat kirjoittamiseen liittyviä oivalluksia ja kipuilujakin. Olen liittänyt valokuvat myös tähän tutkielmaan, antamaan kasvot tarinoille.

3.3 Haastateltavat käsikirjoittajat

Tämän tutkielman haastateltaviksi valikoituivat kohdassa 3.1 mainittujen kriteerien pohjalta käsikirjoittajat Pekko Pesonen, Petja Peltomaa, Jari Olavi Rantala ja Karoliina Lindgren.

Pekko Pesonen (s. 1976) on valmistunut elokuva- ja tv-käsikirjoittajaksi Taideteollisen korkeakoulun elokuvataiteen laitokselta vuonna 2002. Pesonen on kirjoittanut elokuvat *Lapsia ja aikuisia* (2004), *Tyttö sinä olet tähti* (2005), *Napapiirin sankarit* (2010), *Napapiirin sankarit 2* (2015), *Onnenonkija* (2016) ja *Jättiläinen* (2016). Lisäksi hän on ollut mukana käsikirjoittamassa tv-elokuvaa *Gourmet Club* (2004). Televisiolle hän on kirjoittanut kolme minisarjaa: *Veljet* (2008), *Sitoutumisen alkeet* (2008) ja *Maaailmanparantaja* (2010). Lisäksi hän on ollut käsikirjoittamassa tv-sarjoja *Käenpesä*, *Osasto 5*, *Sairaskertomuksia* ja *Pääroolissa*. Pesonen on voittanut parhaan draamakäsikirjoituksen Venla-palkinnon *Veljet*-minisarjan käsikirjoituksesta (2008), parhaan fiktion Koura-palkinnon *Sitoutumisen alkeista* (2008) sekä parhaan käsikirjoituksen Jussi-palkinnon vuonna 2011 *Napapiirin sankarit* -elokuvan käsikirjoituksesta. Käsikirjoittajien killan puheenjohtajana hän on toiminut vuosina 2009-2012. Pesosen käsikirjoittama *Napapiirin sankarit 3* saa ensi-iltansa vuonna 2017. Parhaillaan hän kirjoittaa keskiajalle sijoittuvaa startup-komedialla *Peruna*. Pesonen työskentelee työhuoneellaan Kalasatamassa.

Petja Peltomaa (s. 1971) on valmistunut elokuva- ja tv-tuottajaksi Taideteollisesta korkeakoulusta vuonna 2006. Hän on toiminut pääkäsikirjoittajana televisiosarjoissa *Tukka auki* (2008), *Parasta aikaa* (2010), *Vastaparit* (2010), *Kimmo* (2102), *Kerran viikossa* (2013) ja *Syke* (2014-2016, kaudet 1-3). Peltomaa on käsikirjoittanut elokuvan *Pihalla* (2009) yhdessä Sanna Reinumägin kanssa, sekä käsikirjoittanut tv-sarjaa *Käenpesä* (2004-2007). Elokuusta 2014 lähtien Peltomaa on toiminut Yellow Film & TV -tuotantoyhtiön draamavastaavana. Vuonna 2013 Peltomaa voitti parhaan käsikirjoituksen Venla-palkinnon *Kimmo*-sarjan käsikirjoituksesta yhdessä Tommi Liskin kanssa. Käsikirjoittajien kiltä palkitsi hänet Vuoden käsikirjoittajana vuonna 2015. Peltomaan luoma *Syke*-sairaalasarja on myyty Ruotsiin ja Britanniaan. Käsikirjoittajien killan puheenjohtajana hän on toiminut vuosina 2013-2014. Peltomaan luoma *Syke*-sairaalasarja on myyty Ruotsiin ja Saksaan.

Jari Olavi Rantala (s. 1967) on käsikirjoittanut elokuvat *Paha maa* (2005), *Käsky* (2008) ja *8-pallo* (2013). Rantala on toinen käsikirjoittaja *Tuntematon sotilas* -elokuvassa, joka saa ensi-iltansa vuonna 2017. Lisäksi hän on ollut kirjoittamassa tv-sarjoja *Virta* (2010), *Brändärit* (2014), *Syke* (2015) ja *Kynsin hampain* (2016). Rantala on kirjoittanut myös rikosromaanin *Premium Bananas* (2010) sekä novellikokoelman *Varasuunnitelma* (2008). Rantala on voittanut parhaan käsikirjoituksen Jussi-palkinnon vuonna 2006 elokuvasta *Paha maa*

yhdessä Aku Louhimiehen ja Paavo Westerbergin kanssa. Tällä hetkellä on tuotannossa rikossarja *Deadwind*, jossa Rantala on mukana käsikirjoittajana ja konseptin luojana. Rantala työskentelee kotonaan Riihimäellä.

Karoliina Lindgren (s. 1981) on valmistunut elokuva- ja tv-käsikirjoittajaksi Aalto-yliopiston Taiteiden ja suunnittelun korkeakoulusta. Lindgren on käsikirjoittanut elokuvan *Lomasankarit* (2014) yhdessä Niklas Lindgrenin ja Taavi Vartian kanssa sekä elokuvan *Armi elää!* (2015). Lindgren on voittanut parhaan käsikirjoituksen Jussi-palkinnon vuonna 2015 elokuvasta *Armi elää!* Samasta elokuvasta Lindgren palkittiin myös Suomen Näytelmäkirjailijat ja Käsikirjoittajat ry:n (Sunklo) myöntämällä Sylvi-palkinnolla sekä Humanismin käsi -elokuvapalkinnolla. Lindgren on toiminut Käsikirjoittajien killan puheenjohtajana alkuvuodesta 2016 lähtien. Lindgren työskentelee työhuoneellaan Katajanokalla.

3.4 Haastattelukysymykset

Haastatteluja varten olin laatinut listan apukysymyksiä, joiden varassa keskustelut etenivät. Painotin haastateltaville keskustelun aluksi, että kysymykset liittyvät nimenomaan aktiiviseen aukikirjoitusvaiheeseen, ei esimerkiksi ideointiin, vaan konkreettiseen kirjoitustyöhön.

Kysymyslista muodostui seuraavista kysymyksistä:

- Missä kirjoitat? (työhuoneella, kotona, kahvilassa, mökillä)
- Vaihteletko paikkaa jossa työskentelet? Miksi /miksi et?
- Käytkö koskaan kirjoitusretriiteillä? Miksi /miksi et? Millaisia kokemuksia sinulla on kirjoitusretriiteiltä? Koetko työskentelyn olevan erilaista siellä?
- Millainen on tavanomainen kirjoituspäiväsi? Mihin aikaan aloitat? Entä lopetat?
- Pidätkö taukoja päivän aikana? Juotko kahvia? Käytkö aikana tupakalla, kävelyllä?
- Kun tulet työhuoneelle aloitatko työt heti vai viivytteletkö aloittamista?
- Koetko että työpäivä alkaa vasta työhuoneella vai virittyvätkö aivosi työn ääreen jo ennen sitä, esim. työmatkalla?
- Onko aloittaminen sinulle helppoa /vaikeaa?
- Onko joku tietty vuorokaudenaika tai vuodenaika kun koet olevasi parhaimmillasi?

- Kirjoitatko enemmän käsin vai tietokoneella? Kirjoitatko vihkoon tai muistitaululle?
- Printtaatko tekstejä? Onko käsin kirjoittaminen sinulle tärkeää?
- Onko sinulla jotain erityisiä kirjoittamiseen liittyviä rituaaleja (tiettyä kahvia, tietyt villasukat, tietty kynä tms.)?
- Osa kirjoittajista mystifioi kirjoittamisprosessia ja osa suhtautuu siihen raakana työnä, jossa ei ole mystiikkaa. Mihin asetut tässä janalla?
- Koetko rutiinit tärkeiksi työsi kannalta?
- Oletko aina työskennellyt näin? Jos et, niin miten työskentelit ennen? Jos olet luopunut jostain tavasta, miksi? Kaipaanko jotain vanhaa tapaa?
- Kaipaanko vaihtelua vai rasittaako rutiinien muutos?
- Asetatko tavoitteita kirjoittamiselle (sivumääriä, tuntimääriä)? Miksi /miksi et?
- Kuinka paljon arvioit että keskivertopäivässäsi on aktiivista/ tehokasta kirjoitusaikaa?
- Mikä on suhteesi deadlineihin? Tuovatko ne enemmän stressiä vai turvaa?
- Vältteletkö joskus työntekoa? Miten se ilmenee?
- Podetko työn välttelystä huonoa omaa tuntoa? Millaisia lauseita päässäsi pyörii silloin?
- Kuinka saat itsesi välttelystä takaisin työn ääreen?
- Pyritkö lopettamaan päivän kirjoitustyön "hyvään kohtaan"?
- Kuunteletko kirjoittaessa musiikkia vai kirjoitatko hiljaisuudessa?
- Koetko että henkilökohtaisen elämäsi fiilikset tarttuvat työhösi tai toisinpäin?
- Miltä tuntuu kun työnteko sujuu? Pääsetkö flowhun usein?
- Miltä flown jälkeinen olotila tuntuu?
- Entä miltä tuntuu kun työnteko ei suju? Miten se ilmenee?
- Uskotko writer's blockiin? Kärsitkö siitä koskaan? Jos kyllä, miten pääset siitä yli?
- Koetko että itseruoskinta kuuluu tähän työhön?
- Motivoitko itseäsi koskaan kirjoittamaan lupaamalla itsellesi palkintoja? (esim. urheilu, leffaan meneminen, lomamatka, bisse, suklaata)
- Mitä ajattelet kirjoittamiseen liittyvistä abstrakteimmista asioista (flow, inspiraatio)?
- Huomaatko koskaan vältteleväsi jotain asioita intensiivisen kirjoitusprosessin aikana (ihmisiä, juhlia, harrastuksia, alkoholia)? Mistä luulet sen johtuvan?

4 PEKKO PESONEN: ”Kirjoittajan pitää osata lykätä nautintoa”

Aamulla kun tulen työhuoneelle, en saa ihan heti ryhdyttyä hommiin. Aloittaminen on usein vähän hankalaa. Kahvia pitää hakea, selailla Facebookia vähän aikaa tai hoidella meilejä. Työpäivän aikana saatan litkiä useamman kupin kahvia, ja siitä syntyy myös pieni hengähdystauko.

Mun perustyöpäivä kestää ystävistä viiteen. Kirjoitusrytmieni muuttui siinä vaiheessa kun tuli lapset ja piti alkaa elää samassa rytmissä muun perheen kanssa. Sitä ennen kirjoittaminen venyi helposti iltaan. Ja edelleen, silloin kun lapset ei ole mulla, työpäivät tuppaa venymään pidemmiksi. Kirjoitan pääasiassa työhuoneella, jota vuokraan Yellow Filmin toimistolta. Kesäisin pysähdyn joskus Kumpulan laaksoon kirjoittamaan. Puistossa on tosin se ongelma, että ei meinaa nähdä läppärin näyttöä kun häikäisee, ja printin paperit lentää tuulen mukana.

Usein tulen työhuoneelleni pyörällä, ja matkalla saatan kuunnella musiikkia tai radiota. Jos on kiire, mietin jo pyöräillessä päivän ensimmäisiä kohtauksia. Sekin on usein aika luova tila. Kerran kävi niin, että unohdin viedä lapset päiväkotiin. Toisen lapsen muistin vielä viedä, mutta toisen unohdin. Pyöräilin tänne työhuoneelle Kalasatamaan ja tytär alkoi huudella sieltä takaa, että ”mihin sä olet isä menossa?” Mietin jo päivän kirjoitustöitä.

Tarkasti ajoitetut torkut

Lounaan jälkeen pystyn usein vähän aikaa vielä kirjoittamaan, mutta sitten tulee tiltti. Olen huomannut, että sen sijaan että tuijottaisin näytönsäästäjää puoli tuntia, kannattaa ottaa torkut. Sieltä mä monesti nousen sitten vielä tekemään jonkun viimeisen rupeaman ennen kuin täytyy lähteä kotiin. Tosi usein käyn nukkumaan niin, että mietin samalla sitä kohtausta, joka mun pitää seuraavaksi ratkaista. Ja usein ennen nukahtamista keksin siihen ratkaisuja. Siinä on varmaan kyse siitä, että mieli päästää irti ja rentoutuu. Kun istuu koneen ääressä niin siinä koko ajan pusertaa ja pakottaa itsensä kirjoittamaan eteenpäin: on pakko saada tietty määrä sivuja auki, jotta pysyy aikataulussa. Mutta siinä juuri ennen nukahtamista aivot vapautuukin ajattelemaan koko sitä tilannetta jotenkin avarammin. Se on luovempi hetki, jonka aikana alkaa kyseenalaistaa koko kohtausta. Että miksi tämä menee näin ja miksei se menisi näin? Se on jotain, mitä ei pysty ajattelemaan silloin kun on kova paine ja stressi päästä eteenpäin. Mun päivittäiset torkut kestää 13-24 minuuttia, jonka aikana mä vaan käyn siellä unessa. Päätän aina etukäteen jonkun minuuttimäärän, että paljon suon itselleni lepoa, ja melkein aina herään just vähän ennen kuin kello soi. Pidempään ei auta nukkua, koska muuten olen niin koomassa, etten pääse siitä enää uudelleen käyntiin.

En mystifioi kirjoittamista. Olen tehnyt tätä niin pitkään ja niin paljon, että kaikki mystiikka on kadonnut. Ja loppujen lopuksi projektit ei ole keskenään niin erilaisia. Huomaan, että tietyt asiat ja vaiheet toistuvat uudelleen ja uudelleen. Siinä on jopa raakaa käsityöläisyyttä. Sillä tavalla se on tietysti mystistä, että alussa ei koskaan tiedä, että mihin se juttu on menossa ja aina tulee vastaan yllätyksiä. Mutta se itse prosessi, sen mylläminen ja kääntäminen, niin se on lopulta joka projektissa samanlaista raakaa työtä. Pitää pusertaa se versio ja hakee kommentit, pitää taukoa ja taas aloittaa alusta uusin voimin. Tämä homma pitää toistaa turhauttavan monta kertaa.

Ehkä jossain kirjoitusoppaissa annetaan sellaista kuvaa, että käsikirjoittaminen olisi jotenkin yhden ihmisen projekti. Eihän se sitä ole. Mystiikka karisee kun istut tuottajien, ohjaajien ja näyttelijöiden kanssa käymässä läpi sitä tekstiä. Ei se teksti ole mikään mun egoni jatke, ja on ehkä vähän vaarallistakin, jos sen ottaa jotenkin hirveän itsekeskeisen mystisenä. Voiko siinä mystifioinnissa jopa käydä niin, että on vaikeaa ottaa vastaan kaikkea sitä materiaalia mitä niiltä muilta voisi saada? Hyvän lopputuloksen kannalta on tärkeää se, että kuinka auki on ja paljon pystyy pumppaamaan niistä muista sitä matskua ja pystyykö pallottelemaan asioita niiden kanssa.

Höpöttäminen auttaa

Puhun tekemisistäni paljon muille. Vielä nuorempana koko tekijäidentiteetti oli niin hauras, että pelotti että se joku uniikki särkyy heti, jos joku muu tulee sitä sorkkimaan. Mutta sitten kun on tehnyt pitkään ja paljon, niin ei ole enää mitään sellaista ongelmaa. Nykyään olen vaan silleen että ”antakaa tulla vaan niin paljon idiksiä kun sielu sietää”. Ja jos sieltä tulee jotain hienoa, käytän sen ilomielin. Muiden käyttäminen sparrausapuna on monesti tehokkaampaa kuin että vaan yksin pohtisi niitä. Vaikka niiltä muilta ei saisi yhtään ideaa, siinä pääsee itse kuitenkin luovaan ja terävään moodiin.

Sellaista tykkään tehdä paljon, että jos joku kohta ei vielä toimi enkä tiedä miten sen ratkaisisin, niin menen höpöttämään tätä ongelmaa jollekin tuottajalle tai ohjaajalle. Useimmiten niillä olisi kyllä muutakin tekemistä. Mutta monesti siinä kun sönkötän sille asiaani, saatan keksiä ratkaisun siihen ongelmaan. Puhun jutuistani tosi mielelläni ja mahdollisimman varhaisessa vaiheessa kaikille ketkä jaksaa vaan kuunnella. Nauran omille jutuilleni, ja olen niistä innoissani. Kyselen, että eikö tämä olisi tällä tavalla hauska? Kyllä mä naureskelen täällä työhuoneella itsekseni ja selitän niitä milloin kenellekin. Ihan niin kuin lapsi: ”katso mitä mä piirsin, eikö ole hieno!”

”Puhun jutuistani tosi mielelläni ja mahdollisimman varhaisessa vaiheessa kaikille ketkä jaksaa vaan kuunnella.”

Varsinaista dialogia en kyllä tee kenenkään muun kanssa, vaan se pitää itse kirjoittaa ja miettiä kaikessa rauhassa. Mutisen repliikkejä työhuoneessani ääneen, ja siksikin pitää olla ovi. Olisi kiusallista mutista jossain avokonttorissa. Mun täytyy pystyä itse mutisemaan se repla jotenkin uskottavasti läpi. Napapiirin sankareissa on hauskaa, kun tunnen ne tyypit. Niitä on hauska kirjoittaa, koska tiedän jo miten ne puhuu.

Mulle paras aika kirjoittaa on aamupäivästä, kun olen päässyt hyvään vauhtiin. Usein kirjoitan reippaana lounaaseen asti jonkun tietyn rupeaman. Ja usein olen hyvässä vauhdissa uudelleen iltapäivällä 20 minuuttia ennen kuin pitäisi lähteä kotiin hakemaan lapsia. Tietysti just silloin. Mutta luovempaa kirjoittamista ei pysty tekemään hirveän montaa tuntia päivässä. Ehkä neljä on sellainen keskiverto. Sitten se loppuaika on enemmän editoimista, kun on pakko lukea läpi että mitä on kirjoittanut. Sitä pystyn pakon edessä tekemään vaikka kymmenen tuntia päivässä.

Jonkin verran olen tehnyt pieniä ulkomaanreissuja, joilla olen ollut kirjoittamassa. Esimerkiksi toissa talvena olin Vietnamsissa. Mutta ei se hirveästi eroa täällä työhuoneella kirjoittamisesta. Tietty jos olet jossain tosi kiinnostavassa paikassa, jossa olisi hirveästi virikkeitä ja haluisit mennä katsomaan nähtävyyksiä, niin se voi vähän vaikeuttaa sitä kirjoittamista. Toisaalta siitäkin voi tehdä itselleen palkintoa: sanoa itselleen, että ”mä kirjoitan tämän mun tavoitteen ja sitten voin lähteä johonkin hengailemaan ja katsomaan nähtävyyksiä”. Kirjoittaessa en välttele ihmiskontakteja. Mä varmaan pimahtaisin jos olisin yksin kirjoittamassa jossain kuukauden. Viikko vielä menee.

Nykyään kirjoitan ihan hiljaisuudessa. Joskus aikaisemmin kuuntelin musiikkia, mutta se alkoi tuntua häiritsevältä. Käytän biisejä niin, että jos mulla on joku avainbiisi johonkin kohtaukseen, niin saatan kuunnella sitä samalla kun kirjoitan. Silloin mietin että miltä tämä kohta näyttäisi tämän biisin kanssa. Mulla on työhuoneella satulatuoli, mutta olen käyttänyt sitä oikeasti ehkä kaksi kertaa. Istun tässä tuolilla niin että mulla on jalat rahilla. Fysioterapeutinkin sanoi, että jalat rahilla ja pieni röhnötys on hyvä. Kotona makaan selälläni läppäri sylissä.

Deadline on välttämätön

Sovin itselleni koko ajan deadlineja. Jos kirjoitan käsistä auki, niin aika usein tahti on se, että viisi sivua päivässä pitää kirjoittaa. Viikonloppuna katson, että olenko saanut sen 25 sivua tehtyä vai en, ja koitan säätää sitä sitten niin että pysyn tavoitteessa. Tämä tapa on syntynyt mulle pikku hiljaa ja pakostakin. Tuottajilla on monesti kiire saada käsistä, ja ne kiireet on ymmärrettäviä ja todellisia: pitää saada versio johonkin tiettyyn rahoitushakuun, tai sitten kun on saatu rahat, niin pitää saada käsiksi kuvauskuntoon. Niistähän se muodostuu. Kun tietää että tämän rahoituspäätöksen jälkeen mun pitää ehtiä kirjoittaa vielä kolme käsiversiota, ja niiden välillä pitää ehtiä pitää vähän taukoa, kerätä palautteet ja pitää lukuharkkoja, niin siinä onkin aika nopeasti puoli vuotta hyvin tarkkaan aikataulutettu.

Deadlinet on välttämättömiä. Jos ei ole deadlinea, niin kirjoittaminen tuppaa venymään ja venymään. Voihan siihen käyttää kuinka paljon aikaa tahansa. Jos kirjoittaja alkaa omaan tahtiin lorvimaan sitä juttua, että ”tää on valmis kun tää on valmis”, niin sitten siinä kestää todella kauan. Olen huomannut, että sen sijaan että sitä treatmentia ihan hulluna hinkkaa, niin voi olla hyödyllisempää rykäistä eka versio käsiksestä. Se mun työtavoissa on vuosien aikana muuttunut: ennen pyöritin tosi paljon enemmän treatmentia ja välttelin version kirjoittamista, kun koin että on tyhmä kirjoittaa versiota jos ei ole perushommat kondiksessa. Ja tietyllä tapaa se onkin turhaa, sillä varmaan 80 prossaa dialogista lentää jossain vaiheessa roskiin. Mutta kuitenkin olen huomannut, että välillä on hyödyllisempää sen koko jutun hahmottamisen kannalta, että on pakottanut itsensä kirjoittamaan sen auki, vaikka se olisi paikoitellen kuinka huono tahansa. Sitten pystyy näkemään kokonaisuuden paremmin.

Ekan version kirjoittaminen on kauheaa. Siinä paljastuu kaikki treatmentin heikkoudet. Se on suoraan sanottuna aika kylmäävää. Siihen liittyy sellaista kauhua, että mitä tästä mahtaa tulla. Siihen liittyy myös häpeää, mutta se vaan täytyy sietää ja hyväksyä. Onneksi itsensä piiskaus ei ole enää nykyään niin totaalista. Varmaan uran alkuvaiheessa se aaltoliike oli kovempaa. Nyt on kuitenkin jo nähnyt, että kyllä mä olen aika monta juttua lopulta saanut jotenkin toimimaan, ja se on antanut uskoa siihen, että kyllä mä saan tämänkin toimimaan. Tietty kaikki jutut ei mene maaliin ja se kuuluu tämän työn luonteeseen. Se pitää hyväksyä osaksi tätä ammattia.

”Writer’s block on jumalan tapa sanoa ’ole hiljaa’”

Mitään varsinaista writer’s blockia mulla ei ole koskaan. Usein mulla on kaksi projektia samaan aikaan liikkeellä, ja lisäksi aina on mielessä idea tai useampikin, jota haluaisin päästä seuraavaksi kirjoittamaan. Harvoin kuitenkaan vaihdan päivän aikana projektista toiseen. Yritän pitää sellaisen työhygienian, että kirjoitan pari viikkoa tai pari kuukautta yhtä projektia ja sitten vaihdan toiseen. On rasittavaa jos joutuu samaan aikaan kirjoittamaan kahta juttua.

Joku on joskus sanonut että writer’s block on jumalan tapa sanoa että ”ole hiljaa”. Mun neuvo writer’s blockista kärsiville on se että kannattaa ottaa paljon asuntolainaa. Sitten on pakko tienata, että saa lyhennettyä lainaa. Se on auttanut mua: siitä on tullut ryhtiä tekemiseen ja se on mennyt ammattimaiseksi. Mun on pakkokin keksiä ideoita jotka kiinnostaisi tuottajia, rahoittajia ja yleisöjä, koska mä tienaan tästä elantoni. Musta se on motivoivaa.

Toki välillä on sellaista turhautumista, että miksen mä saa tätä jotain juttua toimimaan. Miksen tajua, että miten tämän pitäisi mennä? Mutta olen oppinut siirtymään eteenpäin. Yritän joskus istua ja ratkaista ongelmia, mutta parempi metodi mulle on ottaa ne päikkärit tai pyöräillessä miettiä sitä juttua tai palaveerata jonkun kanssa. Jos mua ei ehditä tapaamaan, niin kirjoitan pitkiä meilejä, joissa sepustan ongelmaa. Joskus kun kirjoitan sitä meiliä, että ”vittu kun tämä ei toimi”, niin siinä se tuleekin se ratkaisu sitä meiliä kirjoittaessa, eikä mun tarvitse lähettääkään sitä. Se on aika lamaannuttavaa kun ei tiedä miten joku asia pitäisi ratkaista, mutta sitten kun alkaa selittää sitä ongelmaa vaikka vaan kirjoittamalla jollekin, niin sitten niitä ratkaisuja tuleekin mieleen.

Jos joskus kuvaisi itseään kameralla, että kuinka pitkiä ne keskittymisen hetket on, niin voisi olla että olisin nolosti yllättynyt siitä, miten lyhyitä ne on. Jonkun verran tapahtuu ennen lounasta sitä, että aika pitkään olen vaan uppoutuneena kirjoittamiseen. Sitä olen opetellut, että laitan sen Facebookin ihan oikeasti kiinni. Pitäisi oikeastaan panna meilikin kiinni kun kirjoittaa. Mikä tahansa sellainen, kun kuuluu että ”pim tuli meili”, niin siitä tulee sellainen olo että ”ah, jes, pois tästä raskaasta ajattelemisesta!” Tekisihän sitä mitä vaan mieluummin kuin kirjoittaisi. Kirjoittaminen on raskasta ajattelemista, ja koko ajan on pissahätä ja kakkahätä. Se on raskasta aivotyötä, ponnistelemista, kuten mikä tahansa muukin. Se ei ole helppoa eikä

miellyttävää. Se vaatii kykyä ponnistella ja kykyä pakottaa itseään. Kirjoittajan pitää osata lykätä nautintoa.

Yleisö mielessä

Olen altis houkutuksille, mutta ehkä mulla on myös poikkeuksellisenkin kova työmoraali, ja ehkä mä olen sillä tässä ammatissa aika hyvin pärjännytkin. Se varmaan tulee kotikasvatuksesta, että on itsekuria. Olen ollut jo lapsena ahkera. Itsekurini lipsuu vain jos ei ole ihan pakottavaa deadlinea. Silloin lounaat venyy.

Kyllä muakin välillä laiskottaa. Nyt kun tätä Napapiirin sankarit 3 -käsistä on kirjoittanut vuoden verran, niin huomaan, että on jo taisteluväsymystä. Huomaan että sitä joutuu todella rutistamaan itsestään ne vikat mehut. Se on erityisen vaikeaa, kun ohjaaja ja tuottaja sanoo, että "älä nyt enää tee sille mitään, kuvataan jo!". Mutta se on omaa kunnianhimoa, että mun täytyy kyetä rutistamaan tämä vielä paremmaksi. Vielä pari kiekkaa väännetään ja jotenkin pitää saada sellaiset viimeiset mehut irti. Mutta kyllä mä tosi paljon jo odotan sitä että saan tämän käsistäni ja pääsen lomailemaan. Nyt on viimeiset hetket tehdä jotain. Seuraavaksi mä joudun päästämään tämän käsistäni ja sitten joudun häpeämään editissä ja ensi-illassa, että "helvetti tämäkin kohtausta tai juonilinja on näin paska" ja "miksi mä voinut vielä istua ja miettiä". Haluan pystyä nauttimaan siellä, että onneksi mä vielä tsemppasin.

Se auttaa kun ajattelee, että "vitsi jengi tulee tykkäämään tästä". Sen kautta mä tsemppaan itseäni, rakkaudesta siihen juttuun. Kirjoittaessa ajattelen, että tästä tulee siisti ja hauska, ja vitsi kun jengi näkee tämän sitten joskus. Kyllähän se ennen kaikkea sellaisesta intohimosta, rakkaudesta, viihdyttämisestä ja näyttämisenhalusta lähtee.

Joskus palkitsen itseni hyvin sujuneesta työstä. Perinteinen alkoholi on yksi tällainen palkitsemiskeino. Ja useasti sovin etukäteen jotain hauskaa menoa, reissua tai retkeä siihen hetkeen, kun saa sen version käsistäni. Mutta mitään ihan tosi selkeää "nyt mä päästän tämän käsistäni" -hetkeä ei oikein ole olemassa. On enemmänkin saattohoitoa. Vähän ennen kuvauksia tai kuvausten aikana saattaa tulla vielä tilanne, että joku juttu ei toimikaan ja pitää olla valmis miettimään yksittäisiä kohtauksia uudestaan.

Hybriksestä debrikseen

Ne hetket kun tietää että on saanut jonkun tärkeän version rutistettua ja tietää, että nyt ollaan jo lähellä lopullista, niin onhan se vapauttava ja hyvä fiilis. Vähän hybriskin. Mä uskon että aivot toimii niin, että kirjoittajan on pakkokin saada sellainen tietty hybris päälle, jotta voi päästää sen version käsistään. On pakkokin uskotella itselleen, että "vitsi tämä on aika hyvä tämä juttu, katsokaa!" Vastaavasti sitten, viikon tai kahden jälkeen kun palaat sen version kimppuun, on saatava päähän se debris, että "eeeih, jumalauta, ei tämä olekaan vielä valmis", jotta vaivautuu tekemään sille enää muutoksia. Ne on aitoja tunteita, voimakkaitakin, ja olen huomannut, et ne toistuu koko ajan samalla tavalla.

Sellaisen työtapamuutoksen olen opetellut, että kun aikaisemmin pyrin pääsemään ainakin maanantaisin tai melkein joka päivä kirjoitusvauhtiin lukemalla mitä siihen asti olin kirjoittanut, niin tästä mä olen luopunut. Huomasin, että jumiuduun vaan editoimaan ja siinä meni helposti puoli päivää. Se ei vaan ole tehokasta. Nyt olen opetellut, että alan suoraan kirjoittaa siitä mihin jäin.

Kirjoittaminen on tavallaan aika raakaa ja armotonta. Usein jos jotain juttua on tosi vaikea kirjoittaa, ja se vaan tökkii, takkuu ja tuntuu vastenmieliseltä, niin silloin siellä monesti onkin jotain isompaa pielessä. Koska jos ne peruspalikat on oikein ja kohdillaan, niin sitä syntyy melko helposti. Jos taas kirjoittaminen tuntuu vastenmieliseltä ja vaikealta niin usein hälytyskellojen pitäisi soida ja pitäisi kyetä korjaamaan jotain peruspalikoita. Monesti se ei tietysti ole kannattavaa tai mahdollista, ja joskus vaan on pakko kirjoittaa se paskaversio läpi jotta voi pitää breikkiä ja sitten vasta voi nähdä että mikä siinä kiikastaa.

Kaikissa projekteissa on ollut jotain tosi vaikeaa. Onnenonkijassa meni seitsemän vuotta saada ne palikat kohdilleen, mutta lopulta hiffasin että näinhän tämän kuuluukin mennä. Jälkikäteen ne asiat tuntuu naurettavan yksinkertaisilta: miksen voinut heti sitä näin kirjoittaa? Mutta sitten kun kykenin vielä kerran laittamaan sen perusrungon uusiksi niin aika nopeasti siitä synopsisesta jo tajusin, että tästä tämä nyt tulee. Ja tulikin. Mä olin kuusi vuotta sitä leffaa ährännyt, ja sitä oltiin jo kuoppaamassa. Olin silleen että "jumalauta mä otan vielä kerran uusiksi ja näytän teille että näin tämä mun mielestä toimisi". Sitten kun mulla oli se synopsis niin kirjoitin sen leffan loppuun puolessa vuodessa.

Olen aika analyttinen ja rakenteellinen kirjoittaja. Haluan kirjoittaessa tietää että mihin tämä juttu on menossa, ykkös- ja kakkoskäänteet, tarinan kaaren ja teeman. Mutta olen opetellut hieman vapautuneemmaksi. Napapiirin sankarit 3:n kohdalla maalaan jo aika isolla ja rennolla pensselillä, ja annan tulla aika vapautuneesti sellaista joka musta tuntuu kiinnostavalle ja hauskalle, jos se vaan pyörii sen teeman ympärillä. Ajattelen, että mun ei enää tarvitse niin tarkkaan tietää että mihin tämä juttu on menossa, vaan se on enemmän sellaista tutkimusmatkaa.

Mulla oli sellainen vaihe koulun jälkeen kun olin omaksunut klassisen rakenteen, että kirjoitin tosi paljon vaan siihen muottiin. Nyt olen päästänyt itseäni irti ja olen alkanut luottaa siihen, että mun ei tarvitse tietää ihan kaikkea. Ne asiat paljastuu mulle sen prosessin aikana, ja koen että tämä metodi on tuottanut kiinnostavampaa lopputulosta.

”Sellaista tykkään tehdä paljon, että jos joku kohta ei vielä toimi enkä tiedä miten sen ratkaisisin, niin menen höpöttämään tätä ongelmaa jollekin tuottajalle tai ohjaajalle. Useimmiten niillä olisi kyllä muutakin tekemistä.”

5 PETJA PELTOMAA ”Kirjoittaminen on raakaa työtä”

Olisi hyvä, että laskeuduttaisiin sieltä kummalliselta gloorian ja taiteen tekemisen tasolta siihen, että kirjoittaminen on konkreettista. Siinä perse väsyä ja vituttaa! Ja välillä tuntuu siltä, että tämä on ihan kaupankassahommaa, kun on niitä vaiheita, että on pakko vaan suorittaa että pääsee eteenpäin. On hyvä, että se avautuisi: että kirjoittaminen ei ole vaan sitä, että leijut sfääreissä ja luot. Kirjoittaminen on raakaa työtä.

Jos sulla on käsiksessä ongelma, niin alatko pohtia että mitä on rakkaus vai laitanko munakellon päälle ja päätät että nyt mä kirjoitan tämän kohtauksen läpi? Nyt mulla on puoli tuntia, jonka aikana pidän herkeämättä näppini tässä. Ja katsotaan puolen tunnin päästä jos en ole saanut mitään aikaiseksi, niin sitten alan miettiä että mitä on rakkaus.

Mun kohdalla siitä on tosi kauan, ainakin viisi tai kuusi vuotta, kun oli ihanaa aloittaa kirjoittaminen. Nyt aina uuden jakson tai uuden käsiksen edessä viivyttäminen on se päällimmäisin tunne. Sitä tietää minkä edessä on, ja on valtava kauhu siitä että selviänkö mä

tästä. Osaanko mä? Edessä on niin iso ja raskas projekti, joka vaatii sitä tekniikka. Siinä ei ole enää sitä intoa, että "mahtavaa että pääsen aloittamaan". Tai on sekin siellä, mutta enemmän siinä on realismia siitä, mihin on taas kerran itsensä pistänyt. Siinä vaaditaan aika paljon tekniikkaa, että ujuttaa itsensä sinne sisään, jotta pääsee flowhun. Mutta aloittaessa mulla ei ole ikinä enää flowta, vaan pelkkä kauhu siitä että mihin mä olen taas itseni pistänyt? Miksi mä olen tässä ammatissa?

Wi-Fi pois päältä!

Mieluiten kirjoitan kotona tai kahviloissa. En juurikaan työpaikallani toimistossa, koska täällä tulee aika paljon keskeytyksiä ja tartun niistä jokaiseen, jotta saisin hetken taukoa. Kotona mulla on yksi kirjoittamiseen liittyvä tosi konkreettinen tapa. Laitan Wi-Fin pois päältä, jotta en pääse surffaamaan nettiin. Etsin koko ajan tekosyitä välttää kirjoittamista, joten se on kätsy kun laittaa Wi-Fin pois päältä ja vie sen vielä aivan toiseen päähän taloa. Sitten olen siinä koneen ääressä enkä pääse pakoon. Aloittaminen on silloin helpompaa. Yritän etsiä myös kahviloita, joissa ei ole Wi-Fiä. Näin konkreettisella tasolla tässä mennään.

Menen mieluiten kahvilaan kirjoittamaan, jos on aikaa eikä ole kauhea kiire. Mua rauhoittaa se kahvilan kohina ja ihmishöpötys. Eniten kuitenkin kirjoitan kotona. Siellä mulla on yleensä radio päällä. Yritän valita musiikkikanavia, mutta esimerkiksi tietynlainen garagerock ärsyttää mua, se vaikeuttaa keskittymistä. Jos mulla on kiire ja on pakko tehdä töitä, mulle on ihan sama missä kirjoitan ja mitä musiikkia siellä soi. Voin kirjoittaa junassa tai missä vaan. Kun on kiire niin menen sinne maailmaan. Mulla on kotona työpöytä mutta en käytä sitä, vaan kirjoitan aina nojatuolissa, jalat ylhäällä ja läppäri sylissä. Se on selälle edullisin asento. Siinä veri kiertää parhaiten, joten en ole siitä sitten luopunut.

Mun lapset on isällään joka toinen viikonloppu torstaista maanantaihin, ja näin on jatkunut jo yli kymmenen vuotta. Mulle toimii parhaiten se, että mä uppoan sinne maailmaan muutamaksi päiväksi. Mä mielelläni menen sinne kun lapset lähtee torstaina, jolloin alan pikku hiljaa ujuttautumaan ja ajattelemaan, että kohta alan kirjoittaa. Mulla menee siinä aika pitkään että pääsen sinne, mutta sitten mä mielelläni pysyn siellä pari, kolme päivää ja sitten tulen hitaasti pois. Se on niin kuin sukellus toiseen maailmaan. Mulle on aika rankkaa yrittää

kirjoittaa päivässä neljä tuntia, ja elää muuten normaalisti. Parempi on kun saa olla monta päivää rauhassa ilman keskeytyksiä.

Aloittamisen vaikeus

Mulla on päivässä ehkä neljä hyvää tuntia, ja sitä viivyttelyä on ihan liikaa. Kun on kiire, pystyn kirjoittamaan kahdeksan tuntia. Mutta se on vähän niin kuin joku urheilusuoritus. Jos saan itse valita, aloittelen joskus iltapäivällä. Mä olen se joka kirjoittaa kahteentoista tai kahteen yöllä, menen sitten nukkumaan ja nukun pitkään. Tämä on ideaalitilanne jos ei ole arkiset asiat häiritsemässä. Silloin kun lapset on kotona, joudun leikkimään normaalielämää.

Keskimäärin kirjoittaminen venyy aina sinne yöhön. Se on mun normaalirythmi. Se ei ihan synkkaa tämän yhteiskunnan kanssa eikä minkään muunkaan kanssa. Mutta mun keskittyminen on parhaimmillaan illalla kymmenen ja kahdentoista välillä. Siellä on sellainen kahdesta neljään tuntia kun mä todella suljen kaiken muun pois. Tämä liittyy muutenkin mun unirythmiin: olen aina ollut äärimmäisen aamu-uninen ja ajelehtinut tekemään kaiken myöhään ja öisin. Olen aamulla sekaisin kuin seinäkello, eikä mistään tule mitään.

Vihaan aloittamista ja viivyttelen sitä. Sen takia mulle sopii se, etten yritä aloittaa joka päivä, vaan menen sinne torstaina ja tulen maanantaina pois. Mun ongelma on se, että en saa aloitettua. Mutta tiedostan tämän ongelmani ja mulla on siihen keinoja. Yksi juttu millä mä hallitsen sitä on deadline: lupailen hövelisti kaikkea ennen kuin aloitan. Sitten mä tiedän että olen vähän kusessa niitten kanssa kun en saa aloitettua, mutta ne on ne mitkä mut pitää rytmissä. En tietenkään lupaa toimittaa kolmea jaksoa tiettyinä päivinä, vaan vaikka ykkösjakson ensimmäisen version. Sillä tavalla saan työtä rytmitettyä, kun kuitenkin jätän asiat viime tippaan.

Toinen keino on se, että kun se aloittaminen on niin vaikeaa, niin lupaan itselleni että mun täytyy kirjoittaa vaikka kaksikymmentä minuuttia tai neljäkymmentä minuuttia, ja sitten mä saan tehdä mitä haluan. Sillä tavalla mä niin kuin uitan itseni sisään sinne maailmaan ja vahingossa innostun. Tiedostan, että vähän pelkäänkin innostumista, koska se on fyysinen tila. Siksi mä puolivahingossa uitan itseni sinne ja sitten kun olen siellä niin tykkään olla siellä tosi paljon. Ja sitten kun olen mennyt sinne kunnolla ja se maailma on tuttu, ihmiset on tutut,

ja mä tiedän mitä siellä tapahtuu, niin sehän on tosi nautinnollista ja kivaa. Se on se mitä kutsutaan flowksi, ja sinne mä saatan jäädä vahingossa kirjoittamaan tunnin, kaksi tai kolme pidempään kuin olen suunnitellut. Mä vaan lillun siellä. Kuuntelen mitä ne ihmiset sanoo ja kirjoitan ylös.

Pimeys jotenkin helpottaa kirjoittamista. Kun ulkona on pimeää, saatan laittaa kynttilöitä ja kivaa musaa. Sehän on sitä että yritän leikkiä jotain taiteilijaa, ja siitä tulee pikkaisen parempi olo, että mulla on tällainen taiteellinen ammatti vaikka paskat: mä tiedän että se on taas vaan että perse penkkiin ja alapa hommiin.

Mannertenvälinen lento

Sieltä maailmasta pois tuleminen on ihan että "töttöröö": mä niin kuin herään unesta tai tulen jostain toisesta maailmasta. Olen silmät suurina ja haukon henkeäni kuin kultakala, joka tulee pinnalle. Se on vaihe, jossa tarvitsen toipumista ja silloin lähdän mielelläni vaikka koiran kanssa kävelylle. Se ei ole mitenkään epämiellyttävää, mutta ajatusten pitää saada asettua uomiinsa. Sitä muistaa taas kuka minä olen ja mikä on tämä maailma. Olen ollut jossain toisessa maailmassa. Se on mulle sellainen aika hiljainen vaihe ja silloin mä olen mielelläni ihan hiljaa. Silloin en jaksa tavata ihmisiä, enkä jaksa puhua. Olen silloin yleensä aika tyytyväinen itseeni, kun olen saanut paljon aikaiseksi, mutta mun pitää saada rauhallisesti siirtyä pois sieltä. Koen että siirryn siinä maailmasta toiseen. Sitä voi verrata mannertenväliseen lentoon: tulet Afrikasta Suomeen, ja katselet ympärillesi että "ahaa, täällä onkin talvi". Samankaltainen tilanne.

Takaisin tuleminen vetää hiljaiseksi. Mä koen aika suurta yksinäisyyttä siinä. Olen viettänyt kolme päivää jossakin toisessa maailmassa, toisten ihmisten kanssa. Sitä ei voi kenenkään kanssa jakaa. Se on vähän surullistakin se yksinäisyys mikä siihen liittyy. Olen aika ylpeä itsestäni, mutta samalla siihen liittyy ajatus siitä, että onkohan tämä ihan sen arvoista, että mä elelen jossain toisessa maailmassa? Onko tämä ihan normaalia ja terveellistä? Olisi kiva kun sen voisi jakaa, mutta sitä ei voi jakaa. Se ei ole jaettavissa niin kuin jonkun hyvän ideointipalaverin jälkeinen euforia, jonka jälkeen mennään baariin ja ajatellaan, että vitsi me ollaan hyviä. Toi on päinvastainen tilanne. Se on aika hiljainen fiilis, sisäänpäin kääntynyt fiilis. Sitä ei edes pysty sanoittamaan, se on niin henkilökohtainen kokemus. Kyllä se

yksinäisyys on joka liittyy tähän duuniin. Enkä tarkoita sitä että kirjoittaa yksin, mua ei ptkääkään haittaa olla yksin vaan päinvastoin rakastan olla yksin. Mutta se päänsisäisen maailman jakamattomuus, se tuntuu välillä vähän oudolta. Mä en puhu nykyään enää kenellekään niistä, kun en jaksa edes yrittää. Ja sitten mulle tulee vähän surullinen tunne, siitä etten jaksa edes yrittää.

Flowhun mä en pääse joka päivä, mutta joka jakson kanssa kyllä. Teen vaan niin paljon töitä, että pääsen sinne. Sinne pääsee sitä kautta, että tuntee sen maailman tarpeeksi hyvin. Flow syntyy siitä, että ratkaisee ongelmia. Jos joku asia ei toimi niin se pitää ratkoa. Jos käsiksessä on viisi kohtaa jotka ei toimi, niin kirjoittaja joutuu miettimään ne ja pistämään ne vielä yhteen, koska ne on kaikki tekemisissä toistensa kanssa. Se palapeli pitää ratkoa, ja vasta sen jälkeen kun se on ratkottu, voi lähteä tekemään siitä sujuvaa. Se on musta se flow-hetki.

Uskon, että jos kirjoittaja tekee tarpeeksi töitä niin sitten se toimii. Mutta se ei koskaan toimi ilman töitä. Pitää istua alas, laittaa perse penkkiin ja alkaa ratkoa. Mitä paremmin mä sen maailman tunnen, sitä paremmin se toimii ja sitä kiinnostavampaa se on muille. Ajattelen niin että mun ajattelu ja jokaisen ihmisen ajattelu kiinnostaa katsojaa, jos se on ehjää, erilaista, autenttista. Toisen ihmisen ajattelua. Se on aina kiinnostavaa, mutta sen pistäminen paperille, viiteenkymmeneen tai sataan sivuun, se vaatii tosi paljon ajattelua.

Isot linjat on tehtävä käsin

Olen rehellisesti sanottuna sitä mieltä, että mystifiointi on niiden ihmisten juttu, jotka ei ymmärrä käsikirjoittamista. Se on laiskuutta, kuin keisarin uudet vaatteet. Intuitio on osa tätä työtä, mutta vain osa. Koen, että se on vähän kuin että jos meillä on torni, jossa on sata kerrosta, niin se mystifioitu ajattelu on sieltä ne kaksikymmentä ylintä kerrosta. Sen alla on se työ, että pistät ne palaset kohdalleen. Sen jälkeen tulee kirjoittajan oma ajattelu, se intuitiivisuus, mikä jokaiselle on persoonallista. Se on sen kaksikymmentä prosenttia, joka näkyy siinä pinnassa. Katsoja näkee vain ylimmät kerrokset: se ei näe sitä pohjatyötä, mutta niiden on siellä oltava jotta torni ei sorru. Multa itseltäni saattaa puuttua vielä ne kymmenen ihan ylintä kerrosta, mutta olen oppinut rakentamaan ne seitsemänkymmentä alinta. Se jokunen kymmenen tuhatta sivua mitä tässä on hakattu, ne ovat opettaneet sen. Ne seuraavat

kaksikymmentä kerrosta on sitä omaa ääntä, ja mulla on sellainen tunne, että mulla on vielä kymmenen kerrosta kurkistamatta. Se on se persoonallisin osuus.

Kirjoitan isot linjat vain ja ainoastaan käsin. Vetelen paperille kaaria kynällä. Aina kun kirjoitan, mulla on sylissä läppäri mutta siinä vieressä aina paperia ja kynä. Kirjoitan ylös ongelmakohtia ja kysymyksiä itselleni. Yleensä kirjoittaessa huoneen lattia on täynnä niitä papereita, kun heittelen niitä pitkin poikin. Koen että rakenne pitää ensin olla mun päässä suhteellisen järjestyksessä ja tarvitsen suurin piirtein käännteet sinne, ja vasta sitten lähdän miettimään treatmentia koneelle. En voi aloittaa nollista koneella, siitä ei tule mitään. Mä oletan että tämän liittyy siihen ikiaikaiseen ihmisen pinsettiotteeseen: että puristaessasi kynää se yhdistyy ajatteluun. Kun vetelen niitä kaaria, niin mun on helpompi hahmottaa kokonaisuutta. Ainakin mulla laajojen kokonaisuuksien hallinta liittyy pinsettiotteeseen. Kun kirjoitan sanan tai lauseen muistikirjaan, niin se kädenjälki on aina vähän erilainen. Ja sitten kun siihen palaa myöhemmin niin se tuo jonkun muiston siitä hetkestä. Käsin kirjoittamisesta jää muistijälki. Se on aina vähän erilainen se ällän viiva, kun taas koneella kirjoitettuna se on aina samanlainen. Jälkikäteen en koskaan säilytä niitä papereita ja lappusia, sillä en mahtuisi asumaan kotonani. Aiemmin mulla oli vihko per projekti, nyt olen tajunnut että ei siinä ole järkeä. Mulla on kerrallaan yksi vihko jossa on yhdellä sivulla uudet jutut, muuten en löydä niitä vihkojani ikinä.

Versioita luen vain ja ainoastaan printteinä. Mun mielestä koneelta ei pääse sitä flowta lukemaan. En tiedä mistä se johtuu, mutta mua hämmästyttää se että ihmiset ei lue niitä printtejä. Mulla on sellainen havainto, kun olen työskennellyt kymmenien käsikirjoittajien kanssa, että kaikki jotka työskentelee printtien kanssa hahmottaa kokonaisuutta paremmin. Se liittyy kokonaisuuden hallintaan. Kun luen koneelta, ongelma on siinä, että mä koen koko ajan että voin pysähtyä tähän, tehdä merkinnän ja muuttaa, ja silloin en hahmota kokonaisuutta. Kun luen printtiä niin vedän reunaan kuulakärkikynällä merkinnän ja jatkan eteenpäin. Mä en voi jäädä ratkomaan niitä ongelmia siinä, vaan tiedän että tarvitsen koneen siihen ratkomiseen.

Puhu muille (tai opettele puhumaan itsellesi)

Puhuminen auttaa aina. Tärkeintä on että luotan ihmiseen, jolle puhun. Sen ei tarvitse olla tämän alan ammattilainen, mutta sen tarvitsee olla psykologisesti taitava ihminen. Usein haen ratkaisuja sellaisiin kysymyksiin, että miten tietty ihminen käyttäytyisi tietyssä tilanteessa. Viime aikoina kun on ollut valtava määrä sivuja *Sykkeen* kanssa eikä ole ollut aikaa tai mahdollisuutta puhua muiden kanssa, niin olen alkanut keskustella itseni kanssa. Jos mulla on kysymys, että en tiedä kuinka joku ihminen siinä toimisi, ja normaalisti olisin soittanut jollekin ja jutellut, niin olen alkanut Screenwriterissä tekemään script noteja, joissa keskustelen itseni kanssa ikään kuin mulla olisi keskustelukumppani. Kirjoitan itselleni vaikka että ”Johannalle ei kyllä ole tyypillistä alkaa itkeä tässä tilanteessa, että mitenköhän Johanna toimisi?” Ja sitten vastaan itselleni, että ”en tiedä kyllä, onhan se Johanna itkenyt aikaisemminkin siinä ja siinä tilanteessa?” Ja sitten taas vastaan että ”niin, mutta Johanna on sen jälkeen kasvanut ihmisenä. Se on saanut niin paljon paskaa niskaansa, että voisiko olla mahdollista että se alkaisi jo toimia tässä tilanteessa?” Käyn ranskalaisilla viivoilla näitä keskusteluja itseni kanssa, väittelen itseni kanssa, ja olen todennut et hitto vie se toimii! Kun useinhan keskustellessa vastaus ei tule sieltä toiselta vaan tärkeintä on se, että saa itse pyörittää sitä juttua. Onhan ne keskustelut vähän skitsofreenisiä: mä vastaan itselleni, argumentoin ja tilytän, ja kyseenalaistan omia kommenttejani. Nyt kun sanon tämän ääneen, niin seuraava vaihe tästä on olisi että kun se on aika vaivalloista se kirjoittaminen ja niistä tulee välillä todella pitkiä, niin mähän voisin vaan puhua tämän kaiken. Se olisi nopeampaa. Tätä kutsutaan raa’aksi työksi. Mystifiointi on todella kaukana niistä keskusteluista joita käyn itseni kanssa.

Kirjoittaessa juon kahvia, ja sitä menee vähän liikaakin. Kahdeltatoista yöllä juon vielä kupillisen, jotta jaksan kahteen. Joskus mulla on päiväkohtaisia tavoitteita, riippuu siitä kuinka tiukoille ajan itseni sen deadlinen kanssa. Yleensä 3-5 sivua riittää, mutta välillä saatan joutua kirjoittamaan 8-12 sivuakin päivässä. Mutta se ei ole kivaa, sitten olen ihan poikki.

Kun välttelen kirjoittamista, surffaan netissä. Kaikista pahin on Facebook. Sen takia pitää saada wifi pois päältä. Kun välttely on pahimmillaan, päässä pyörii itseinho. Tuomitsen itseni siitä välttelystä, ja mietin että mä en pysty tähän, olen surkea ja vaihdan ammattia. Miksi tähän ikinä lähdin? Totta kai tiedän että osaan kun vaan menen sinne, mutta aina välillä

mietin, että onko tässä mitään vitun järkeä kun tämä on näin vaikeaa? Kyllä mun täytyy myöntää että vaikeaa se on, ei se ole mitään herkkua. Nyt kun en ole vuoteen kirjoittanut, vaan olen tehnyt head of drama -tuottajanduunia, niin onhan tämä helpompaa. Voi vaan tehdä työpäivän ja that's it.

Darlingit roskikseen

En usko writer's blockiin missään määrin. En ole koskaan kokenut sitä, enkä tiedä yhtään mistä puhutaan. Tiedän toki satoja tilanteita mun kirjoittajanuralta, joissa en tiedä miten joku tilanne menee, tai en keksi ratkaisua. Mutta sitten a) soitetaan kavereille tai kollegoille, että "auta, mulla on tällainen tilanne" ja aletaan puhua sitä auki tai b) lähdetään miettimään sitä kynä ja paperi kädessä. Silloin useimmiten löytyy ratkaisu tai lähes yhtä usein huomaa, että tämä ei vaan voi olla mahdollista tämä tilanne, ja että mun täytyy palata taaksepäin ja rakentaa uudestaan joku kohta.

Mulla on pikkasen sellainen tunne, että wrtiter's block on se hetki kun ei oikein jaksaisi tehdä sitä työtä. Sitä että mä en keksi tähän vastausta koska tämä on tosi vaikea asia. Useimmiten pitää palata taaksepäin ja todeta että mä olen ajanut nämä ihmiset tilanteeseen joka on epäuskottava, tai tilanteeseen josta tiedän pohjimmiltani, että se ei ole totta. Nyt mun pitää palata kymmenen sivua taaksepäin, ja katsoa että tuolla mä olen yrittänyt päästä pikkasen helpommalla tai toi on ollut mun mielestä tuollainen makea juttu, jonka mä olen pistänyt ne tekemään. Mutta mä en ole miettinyt, että onko se pohjimmiltaan näille henkilöille mahdollista. Tiedän pohjimmiltani, että se hahmo ei olisi ikinä tehnyt niin, ja nyt mä olen jo siinä tilanteessa että en itsekään enää usko tähän ollenkaan. Ja sitten vielä kun olen käyttänyt seitsemää henkilöä ja niiden kaikkien toiminnat on sotkeutuneet toisiinsa, niin ei muuta kuin purkamaan. Writer's block on sitä, kun tajuaa, että "ei vittu mikä duuni". Mutta vuodet on opettaneet armollisuuden ja luottavaisuuden siihen, että vaikka palaan kymmenen sivua taaksepäin ja heitän kaiken roskeen, niin on melko todennäköistä että voin poimia vähintään puolet niistä matskuista sietä takaisin oikeille paikoilleen. Ne nousee sieltä oikealla hetkellä ja löytää paikkansa.

Mulla ei ole pitkään aikaan ollut ongelmia kill your darlings -asian kanssa. Mä heittelen niitä saman tien roskeen, ja yhtään en jää suremaan niiden perään, koska kokemus on opettanut, että jos joku ei toimi, niin sitä ei saa ikinä toimimaan. Mutta se löytää paikkansa useimmiten. Mä tiedän sen fyysisesti kun joku ei toimi. Silloin kysyn itseltäni, että haluatko kokea tätä fyysistä pahaa oloa seuraavat kolme päivää, vai koetko sitä kolmekymmentä minuuttia? Se on ihan sellainen paniikkireaktio, lihakset ja hengitys tuntuu vaikeilta, jos se juttu ei toimi. Sitä olen oppinut välttämään, ja sen takia ne darlingit lentää nykyään roskeen saman tien. Sen hetken toteaminen ei mua kauheasti hetkauta, ja se on ehdottomasti rutiinin ja kokemuksen tulosta. Nopeasti vaan uusiksi, en jää siihen makaamaan. Kokemattomat kirjoittajat yrittävät saada väen väkisin sitä toimimaan, kun ne on rakastuneet johonkin yksityiskohtaan. Lopulta sulla on paska käsisi ja huippuyksityiskohta. Mieluummin valitsen hyvän käsiksen ilman sitä yksityiskohtaa. Sen yksityiskohdan voi käyttää joskus myöhemmin jossain toisessa käsiksessä.

Punaviini on kuin liimaa aivoissa

Punaviini toimii tosi huonosti kirjoittamisen kanssa. Mä saatan ehkä palkita sillä itseni, mutta silloinkin voin juoda vain puoli lasia tai hitaasti yhden. Punaviinipöhnässä kirjoittaminen ei toimi mulla yhtään. Musta tuntuu että mun aivot tulee täyteen liimaa ja tahmaa, ja kaikki liikkuu hitaammin. Saatan puoli tuntia ennen lopettamista ottaa yhden punaviinilasillisen, niin että tiedän että sitten kun tämä alkaa vaikuttaa ja väsymys iskee, niin voin lopettaa eikä tarvitse jatkaa. Se on sellainen pieni palkinto, mutta se pitää ajoittaa konkreettisesti sinne vähän ennen lopettamista. En myöskään pysty ideoimaan missään pöhnässä, enkä tajua niitä viinanhuuruisia ideointipalavereja. Mulla ei silloin mikään liiku, ja mä tarvitsen tasan sen kirkkauden siihen. Se on niin kuin kartta mun päässä kun mietin isoa kokonaisuutta tai isoja linjoja.

Kyllä mä selkeästi vähennän muiden tapaamista silloin kun kirjoitan, se on vähän sellaista autistista elämää silloin. Arvostan kohtaamisia sellaisten kirjoittajien kanssa, joista tiedän että ne työskentelee samantyyppisesti kun minä. Pekon (Pesonen) kanssa käydään paljon lounaalla, ja jos kumpikin on vaan hiljaa, niin tietää että toi on ollut siellä omassa maailmassaan, me ollaan käyty pikku reissuissa päidemme sisällä. Siinä on ehkä jotain sellaista, mistä saa voimaa. Mutta ne on aika harvat ja valitut joihin luotan. Tosi moni

kirjoittaja puhuu asioista joista en tajua mitään, jotain täysin triviaalia jota en tavoita. Me työskennellään niin eri tavoilla.

Alalla ei ihan ymmärretä konkreettisen työn merkitystä. Kirjoittajataustaiset tuottajat ja tilaajat, jotka ymmärtävät kirjoittamista, on aina iso etu. Kun on itse kirjoittanut, kyky tunnistaa hyvä käsikirjoitus ja hyvä kirjoittaja kasvaa. Toivon että päästäisiin pois siitä kirjoittamisen mystifioinnista, sillä sellainen estää meidän alan kehitystä. Kun miettii että mitkä jutut menestyy, niin kyllä ne on kirkkaasti, puhtaasti ja ehjästi ajateltuja, mutta pinta on persoonallinen. Hymyilevä mies on kirkas elokuva. Ehjä tarina, mutta hieno oma näkemys siinä päällä. Kaurismäen jutut jotka kansainvälisesti kiinnostaa niin niissä on vahva tarina, mutta sitten siinä on se näkemys hyvin persoonallinen. Toivoisin että kirjoittajan konkreettisen työn merkitys tulisi näkyviin. Se on varmaan se mystinen kohta miten siihen tulee se oma näkemys, mutta sitä ennen on seitsemänkymmentä kerrosta raakaa työtä. Se oma kulma jonka saa käyttöön ja persoonallisuus – se on se mikä ihmisiä kiinnostaa. Kaikilla se on, mutta kyse on taidosta saada se persoonallisuus käyttöön. Ensin pitää osata perusasiat.

"Maailmasta pois tuleminen on ihan että 'töttöröö': mä niin kuin herään unesta tai tulen jostain toisesta maailmasta. Olen silmät suurina ja haukon henkeäni kuin kultakala, joka tulee pinnalle."

6 JARI OLAVI RANTALA:
”Luomisentuska on
sairaus, jota ei
kannata ruveta
potemaan”

Olen viimeiset kymmenen vuotta asunut Riihimäellä omakotitalossa, ja siellä on tilaa kirjoittaa, kun ei ole ketään paikalla päivisin. Pyrin aloittamaan kirjoittamisen viimeistään kymmeneltä. En tee kauhean pitkiä päiviä, vaan yleensä lopetan jo kolmen tai neljän aikaan. Aktiivisessa kirjoitusvaiheessa teen viisituntista päivää. Mulla on kyllä tavoite mitä mun täytyy aina tehdä yhdessä päivässä, viikossa tai kahdessa viikossa. Ja virittelen niitä tunteja sitten sen mukaan.

Päivittäin työaika on tuntimääräisesti vähäinen koska ainakaan mulla kapasiteetti ei riitä. Jos kirjoittaisin toiset viisi tuntia, niin lopputulos olisi varmaan sekä kvantitatiivisesti että kvalitatiivisesti murto-osan siitä mitä sen ensimmäisen viiden tunnin aikana saa aikaiseksi. Olen huomannut saman asian writer’s room –työskentelyssä: että paljon yli sen viiden tunnin ei siellä kannata heittää kuperkeikkaa. Viiden tunnin jälkeen se asia ei etene enää. Tästä

varmaan voi vetää sellaisen johtopäätöksen että viisi tuntia olisi hyvän mittainen työpäivä missä tahansa duunissa.

Yhdellä kirjailijaystävälläni on viiden sivun päivätavoite, mutta siihen käytettävät ajat voi tietysti vaihdella. Proosa on muutenkin vähän eri asia. Omasta proosantuherruksesta huomaan sen, että jos olisi pelkästään oma aktiivisuus deadlineina, niin se voisi olla paljon tuskallisempaa. Kyllä tässä työssä on hyvä jos sen mieltää työnteoksi ja siitä on kiinni monta muutakin asiaa. Tietysti se voisi luoda painetta ja ehkä alussa loikin, mutta ei enää. Se enemmänkin järjestää sen. Deadline auttaa mua ainakin ihan hirveästi. Tämän ammatin deadlineihin liittyy lisäksi vielä se että puolet siitä liksasta saa silloin kun se jätetään, jos tekee siis tilauksesta tuotantoyhtiölle.

Käytännössä kaikki duunit joita tällä hetkellä teen on tilaustöitä, oli ne sitten leffoja tai tv-sarjan jaksoja. Niihin käytettävää aikaa pystyy laskemaan helpommin. Ne ei ole siis suhteessa siihen että mun pitäisi edistää jotain mun omaa juttua. Välillä tulee tosi taloudellisestikin laskettua: että mun täytyy tehdä tämä tietyssä ajassa, jotta saan sen verran palkkaa, että voin elää seuraavat kuukaudet. Niin se on viime vuodet mennyt. Jos joku tarjoaa, että tee tällainen tai tällainen homma, niin pystyn laskemaan että mä pystyn tekemään sen kahdessa tai kolmessa viikossa, jolloin saat sen silloin ja silloin.

Pyrin kirjoittamaan eniten aamupäivällä. Silloin mulla on paras ja aktiivisin hetki, siinä kello yhdeksän ja kahdentoista välillä. Lounaan jälkeen jatkan sen minkä verran kapasiteettia päässä vielä on. Pois lukien sellaiset päivät kun on oikeasti joku deadline tulossa ja kiire, niin mulla on ollut yllättävän vähän ongelmia deadlinejen kanssa. Se menee niin että mä vaan päätän etukäteen, että tämän verran mä menen tänään. Jos lasken että tänään pitää kirjoittaa kymmenen sivua niin kirjoitan sen verran ja lopetan siihen, tulisi lisää tai ei. En jaksa viettää koko päivää sen homman kanssa, jos ei ole pakko.

”Jos lasken että tänään pitää kirjoittaa kymmenen sivua niin kirjoitan sen verran ja lopetan siihen, tulisi lisää tai ei.”

Mä haahuilen päivän aikana aika paljon. Kirjoitan kohtausten tai kaksi, ja sitten alan kävelemään. Välillä eksyn sähköpostiin tai someen. Riippuu ihan siitä, että missä kohtaa se kirjoitustyö tai käsis on menossa. Kyllä mä jotenkin pysyn siinä moodissa vaikka pomppisinkin sen työn ääreltä välillä pois. Ehkä se on joku kinesteettinen luonne, ettei jaksakaan olla siinä paikallaan. Nyt ostin pöydän, jonka ääressä voin kirjoittaa seisten. Saa nähdä tuleeko siitä mitään.

Kirjoittaminen on poukkoilua

Jos joku homma on tylsässä vaiheessa, niin joudun puoliväkinen etenemään. Mutta nykyään en enää panikoi sitä, että ei syntyisi tekstiä. Se riippuu aika paljon homman vaiheista. Joku uudelleenkirjoitusvaihe on pelkästään hauskaa, kun matsku on jo periaatteessa siellä, eikä tarvitse muuta kuin hioa. Mutta sitten jos on juoniongelmia tai jotain muita ongelmia pitäisi ratkoa, niin ne hetket on sellaisia, ettei millään jaksaisi miettiä. Uskon, että jokainen kokee jonkun kohdan duunistaan hankalaksi. Mä en esimerkiksi koskaan edes mieti dialogia etukäteen eikä se ole koskaan ollut mulle ongelma. Toisille se voi olla ongelma ettei saa puhuttua tekstiä aikaiseksi ja siihen menee eniten aikaa.

Juon kahvia, aika paljonkin päivän aikana. Siitä tulee kiva tauko. Kirjoittaminen on sellaista poukkoilua. Ehkä jos olisi kymmenen neliön työhuone jossain kaupungissa, asia voisi olla toisin, mutta kun on omassa kämpässä niin tulee tuhrattua vähän väliä jotain muutakin: pestyä pyykkiä tai käytyä pihalla lätkimässä golfmailalla palloa. Mutta en mä sitä työtä välttääkseni tee. Enemmänkin palkinnoksi.

Olen aiemmin kirjoittanut vähän vapaammin, joka liittyi siihen että tein silloin myös toisia töitä. Kirjoittamishomma alkoi ensin työn ohessa ja sitten tuli kokopäivätyöksi. Sellaista kirjailijan perinteistä boheemielämää en ole viettänyt. Työmotivaatioon auttaa sekin, että olen aina on ollut töissä ja miellän, että nyt se työ on tätä, vaikka ei ole yhtä työnantajaa. Pitää saada lainat maksetuiksi ja ruokaa pöytään, niin siihen suhtautuu eri tavalla.

Sellainen taiteilukirjoittaminen tai siitä jonkun hyvän fiiliksen saaminen oli enemmän sitä aikaa kun sitä teki muun työn ohessa. Kyllä mä saan kirjoittamisesta edelleen hyviä fiiliksiä, mutta nyt se on myös työtä ja se on seuraava askel uralla. Rutiinit on hyvä olla olemassa, ei tämä homma muuten toimi.

Viikonloppuna ajatukset kypsyvät

En ole pitkään aikaan kirjoittanut viikonloppuisin, ellei ole pakko. Joskus samassa projektissa olevat ohjaajat on tietyn vaiheen jälkeen aktiivisia 24/7 ja ne säättää viikonloppuisinkin, ja sitten joutuu olemaan mukana siinä ruljanssissa. Paineet on kovemmat kun joutuu normiaikojen ulkopuolella tekemään. Kyllä se sujuu ja saan hommat tehtyä, mutta se ei ole yhtä kivaa. Normaalisti yritän pitää sen niin, että viikonloput saan vetää henkeä eikä tarvitse miettiä töitä. Ja sitten taas lähtee maanantaina liikkeelle. On paljon mukavampikin palata sen ääreen kun jos se olisi jotenkin päällä koko ajan. Monesti mulla viikonloppuna kypsyy uudet ajatukset siitä seuraavasta palasta, jota olen tekemässä.

Pystyn kuuntelemaan kirjoittaessa musiikkia, mutta ei ole viime aikoina vaan tullut kuunneltua. Kirjoitan hiljaisuudessa. Olen huono tekemään muistiinpanoja tai kirjoittamaan mitään ylös. Se on siitä huono, että nyt vanhemmiten alkaa unohtelemaan asioita. Tietysti teen aktiivista miettimistä koko ajan. Jos mulla on sarjan jakso teossa, niin se pyörii koko ajan päässä ja päässään sitä lajittelee.

Muutama vuosi sitten olin Berliinissä residenssissä viikon. Se oli kivaa. Varasin sen sellaisille epätavallisille rästitöille, ja mulla oli joka päivä joku eri projekti, joku lyhyt teksti tehtävänä. Käytännössä se meni niin että kun tuli se viisi tai kuusi tuntia täyteen niin lähdin juomaan kaljaa ja katsomaan kaupunkia. Että ei se sillä tavalla eronnut päivän kuluttamisesta. En mä sielläkään kukkunut öisin kirjoittamassa. Voisihan niitä residenssejä harrastaa, se ajatus on ihan hyvä varsinkin proosan suhteen. Että menee johonkin eikä ajattele muita asioita siinä.

Vältele itse aiheutettuja paineita

Olen ajatellut, että luomisentuska on sairaus, jota ei kannata ruveta potemaan. Jonkun asian aloittaminen tai tekeminen on vain vaikeampaa kuin jonkun toisen. Uskon, että joillain ihmisillä se writer's block oikeasti on. Mutta joka duunissa on jotain jonka pystyy tekemään vähemmällä luovuudella. Voi mennä tasaisempaa maastoa ensin, eikä tarvitse ylittää sitä korkeinta huippua heti ensimmäisenä. Siinä writer's blockissa voi olla jonkun kohdalla kyse siitä, että on aiheutettu itselle niin suuret kriteerit loistavasta lauseesta tai jostain mahtavuudesta mitä sinne seuraavaksi pitäisi ilmestyä, että siksi ei saa mitään aikaiseksi.

Käsikirjoittaminen on loppujen lopuksi, varsinkin tällaiset duunit joita mä olen viime aikoina tehnyt, sarjaksoja ja genrekamaa, niin ne on aika formatisoitua tietyllä tavalla. Siinä on niin paljon asioita joista ottaa kiinni, ettei siinä välttämättä joudu sellaiseen suohon niin helposti. Jos mun nyt pitäisi tehdä mahtava taide-elokuva tyhjästä, niin totta kai asioita saa vaikeammaksi itselleen. Ja jos oletusarvo on se et nyt mun täytyy tehdä joku mahtava juttu niin tällaiset paineet aiheuttaa ehkä sitä ettei pääse eteenpäin.

Käsis on siinä mielessä anteeksiantava kirjoitusmuoto, kun se on formatisoitu ja jokainen sana ei ole sitä taidetta. Ja se lopputulos on vasta se mikä nähdään, eikä sitä kannattaisikaan ajatella niin että tämän täytyy olla paperilla aivan mahtavaa. Sun pitää luoda toiminta, tilanne ja sanat suuhun, ja niitä voi tehdä eri blokeissa. On niin erilaisia dokumenttiformaatteja joita voi tehdä. Jos dialogi ei suju tänään niin tee kohtausluetteloa tai jotain muuta. Se ei ole niin kuin proosassa, kun jokainen lause merkitsee ja sitä pitää hioa kunnes teksti on julkaisukelpoista. Käsiksessä jos teet päivän sellaista mistä mietit että en nyt tiedä onko tässä mitään, siitä voi paljon silti jäädä sinne.

Väitän että on käsikirjoittajia, jotka ajattelee teoslähtöisesti: että kyllä tämän täytyy olla viimeistä pistettä myöten tässä, ja muuten ei tule mitään. Mutta kun tietää mikä on se realismi sen käsiksen kehittelystä ja esituotannosta: tietää, että ohjaajat treenaa näyttelijöiden kanssa ja tietää sen muutosprosessin väistämättömän tulon, niin silloin ei kannata stressata itseään liikaa.

Jos olet auteur-asemassa niin se on tietysti eri asia ja ne painoarvot tietysti muuttuu. Dilemma on siinä jos ne tunteet pyrkii koko ajan esiin ja jos sä haluisit päättää että miten tämä tehdään, niin sitten sun pitäisi päästä ohjaamaan se, tai ainakin päästä hirveästi vaikuttamaan ohjaajaan. Kertomaan, että mä olen nähnyt sen näin ja näin.

Flow syntyy, kun tietää mitä tekee

Joskus tulee tehtyä turhaa työtä. Äskettäin olin intona menemässä adaptoimaan yhtä kirjaa, koska olin samaa kirjailijaa adaptoinut aikaisemminkin hyvällä menestyksellä. Mutta sitten totesin, että tämä on rikoskirja jossa ei tapahdu rikosta. Tulin siihen tulokseen, että ei tästä saa tämän genren elokuvaa millään ellei siihen kirjoita 75 prosenttia muuta. Se oli vaan pakko myöntää itselle ja välittää tuottajille, että turha tässä nyt on hakata päätä seinää. Mutta näitä on aika harvoin. En muista sellaista, että tulisi sellainen olo, että olisin viikon tehnyt turhaa työtä. Turhan työn fiilis voi tulla ryhmätyösystemeissä, jos ensin tehdään jotain ja sitten ryhmässä huomataan et ei tämä olekaan se oikea suunta. Toki siitä tulee turhautunut fiilis, että mä turhaan kirjoitin tämän ja tämän viikon kamat, eikä nämä olekaan käyttistä vaikka mä ensin uskoin niin.

Flow-hetkiä tulee tässä työssä joskus. Ne voi olla vaikka hyviä kohtauksia, joita voi kirjoittaa monta peräjäälkeen. Se liittyy siihen, että tietää mihin se juttu on menossa. Se on hyvänolon tunne siitä, että homma sujuu. Se on se flow. Joskus sen saman onnistumisen tunteen kokee, kun keksii jonkun ratkaisun johonkin hankaluuteen. Monesti flow-tila yhdistetään siihen että saa paljon aikaiseksi, mutta en tiedä onko se sillä tavalla määriteltävissä, että kymmenen sivun sijasta kirjoitatkin kaksikymmentä sivua kun sulla on tämä flow-tila. Vaan enemmänkin se on niin, että kokee mielihyvää siitä että on tehnyt hyvää työtä, ja tunnistaa hyvän työn ja sujuvuuden sitä kautta. Kun tein yhden ensimmäisen käsisversion kirja-adaptaatiosta, niin siinä oli koko ajan sellainen fiilis että mä tiedän mihin tämä menee. Koko ajan tiesin että siinä kirjassa on jo valmiiksi paljon hyvää, ja jos jaottelen näin ja näin, ja teen tämän henkilön lisää ja käännän tämän aikarakenteen näin, niin siinä oli koko ajan se hyvä fiilis.

On aina parempi lopettaa sellaiseen kohtaan, että kylläpä sujuu hyvin kuin että ”äh, tämäkin ongelma jäi ratkaisematta”. Pysin siihen et lopetan päivän duunit niin että saan jonkun blokin tehtyä, ja etten aloita jonkun ison ongelman ratkaisua klo 14 iltapäivällä.

Tässä ammatissa ne työt on koko ajan omassa nupissa, ja se on juuri se hankaluus: kun joku jää ratkaisematta, niin sitä on hirveän vaikea siirtää seuraavan päivän asialistalle. Se jää mylläämään päässä, ja siitä seuraa tyhjiä katseita ja toisen puheen kuulemattomuutta. Sosiaaliseen vuorovaikutukseen liittyviä ongelmia. Pitää vaan rakentaa itselleen tekniikoita joilla siitä pääsee yli. Se vaan pitää unohtaa ja mennä vaikka pelaamaan golfia. Jotkut menee salille tai juoksee itsensä henkihieveriin, tai juo. Juodessa yleensä voi tullakin ratkaisu, mutta sitten sen kerkeää jo unohtaa.

Vapaapäivä on palkinto

Olin kymmenen vuotta leffakriitikkona, ja silloin opin sen että valmista tekstiä oli saatava kirjoitettua. Siinä oppi, että pystyy tekstiä tuottamaan. Se opetti paljon. Tein myös pitkään töitä leikkaajana, siinä oli sama homma. Muun alan tai vastaavan alan työtehtävät auttaa siihen, että tietää että pystyy tekemään. Joillain on hassu kuva jostain taiteilijaminuudesta, että siihen yhdistyy se, että sen pitää olla hirveän vaikeaa. Olen istunut luokassa, jossa opettaja on sanonut että ”sun pitää istua puoli vuotta että saat mitään tehtyä”. En ole koskaan uskonut siihen, että jotain pitää kypsyttellä älyttömän kauan ennen kuin mitään tapahtuu. Mä en usko sellaiseen. Kun annat sen tekstin eteenpäin niin kukaan ei tiedä oletko tehnyt sen viidessä minuutissa vai viidessä vuodessa. Se liittyy taiteilijuuteen ajatuksena, että kirjoittaminen on jollain lailla ahdistuksesta lähtevää. Mutta jos sitä ajattelee työnä, niin enemmänhän sä tienaat kun teet niitä hommia. Lopputulos ratkaisee joka tapauksessa. Toki jos saat jonkun mahtavan riutumiskokemuksen sinne välitettyä, niin hienoa. Sama se on versiomäärien suhteen. Suomalainen tapa ylistää että kaksikymmentäviisi versiota on parempi kuin yksi hyvä versio, on musta outo. Amerikkalainen ajattelee, että tässä on jotain pielessä alun lähtien jos pitää tehdä kaksikymmentäviisi versiota. Suomessa ajatellaan että se on työteliäisyyttä: merkataan versioksi sellaista missä on muutettu neljä lausetta.

”Kun annat sen tekstin eteenpäin niin kukaan ei tiedä oletko tehnyt sen viidessä minuutissa vai viidessä vuodessa.”

Kun olen saanut käsiksen valmiiksi, niin teen usein jotain rituaalitoimintaa. On se sitten baariin menemistä tai jonkun asian tekemistä sen kunniaksi että saan jonkun pätjän valmiiksi. Ostan pullon viiniä tai lähden pelaamaan golfia tai pidän seuraavana päivänä rokulipäivän. Pidän aika usein vapaapäiviä, palkintomielessä itselleni. Terveempää niitä on pitää palkintomielessä kuin lykkäysmeiningillä. Silloin niistä on enemmän hyötyä. Vapaapäiviä kannattaa pitää. Itsensätyöllistyshommassa on se hyvä puoli, että pystyy itse päättämään aikataulunsa, ja päättämään että jos aurinko paistaa, niin teenkin jotain muuta kuin istun masiinan edessä. Mutta se on sidoksissa siihen että tietää minkälainen työntekijä itse on: että pystyy kirjoittamaan ja uskoo siihen että mä pystyn kirjoittamaan tässä ajassa, eikä ole väliä vaikka tästä jäisikin joitain päiviä pois.

"Tässä ammatissa ne työt on koko ajan omassa nupissa, ja se on juuri se hankaluus: kun joku jää ratkaisematta, niin sitä on hirveän vaikea siirtää seuraavan päivän asialistalle. Se jää mylläämään päässä, ja siitä seuraa tyhjiä katseita ja toisen puheen kuulemattomuutta."

7 KAROLIINA LINDGREN: ”Tietty itseruoskinta kuuluu asiaan”

Meillä on yhteinen työhuone mieheni Niklaksen kanssa, sellainen 28 neliön huone. Se on vanhassa talossa, jossa on talvella hirveän kylmä ja kesällä aivan hirveän lämmin. Tosi hiljainen ja kaunis rakennus. Hiljaisuus on mulle kaikista tärkeintä, ja kiva työmatka rantaa pitkin. Silloin kun on ollut kaikista kiireisimpiä ja intensiivisimpiä kirjoitusjaksoja, olen kokenut että mun kesäloma on ollut ne matkat työhuoneelle ja kotiin.

Kun äskettäin palasin vuoden ja yhdeksän kuukauden vanhempainvapaalta töihin, kirjoittamisen rutiini oli kadonnut. Peruskäsityö oli unohtunut, ja käynnistyminen oli hirveää ja tosi hidasta. En edes osannut kirjoittaa parenteeseja tai saanut muodostettua lauseita. Se oli kamalaa. Piti soittaa kesken päivän Nikelle, että miten tämä kirjoitetaan. En osannut enää sitä kuinka katsojan katsetta ohjataan tekstissä. En tiennyt kuinka paljon ja kuinka tarkkaa sen on oltava. Totta kai sen voi kirjoittaa monella tavalla, mutta olin niin hukassa, etten saanut paperille mitään. Replat olivat helpompia, jopa helpompia kuin ennen äitiyslomaa. Taidot

olivat siellä jossain, mutta ne piti kaivaa uudestaan esille. Ne palautuivat kuukaudessa, mutta oli se silti vähän järkyttävää. Ensimmäiset päivät työhuoneella olin ihan että mitä hemmettiä: jos saan päivässä kirjoitettua sivun ja pitäisi kirjoittaa 120 sivua muutamassa kuukaudessa niin miten mä tästä selviän? Se aukesi vain tekemällä.

Tehokkuus lisääntyy kun työpäivä lyhenee

Mun kirjoitusrutiinit ovat kuin yö ja päivä ennen ja jälkeen äitiysloman. Kirjoitustauko ja äidiksi tuleminen ovat auttaneet tosi paljon: musta on tullut kaksikymmentä kertaa tehokkaampi. Kaikki sellainen hirveä itsesensuuri ja jatkuva oman osaamisen arviointi ja omassa riittämättömyydessä piehtarointi on loppunut kuin seinään, kun ei ole vaan aikaa sellaiselle. Mulla on viiden tunnin työpäivä ja siinä ajassa pitää tehdä kaikki sen päivän työt, syödä lounas ja vastata meileihin. Siinä on aika vähän sitä varsinaista kirjoittamista, ehkä kolme tuntia päivässä. Mutta olen saanut enemmän aikaan kuin ennen. Olen kirjoittanut niinä kolmena tuntina vähintään saman verran mitä aiemmin kahdeksan tunnin aikana.

Vanha työpäiväni oli sellainen että menin kahdentoista aikaan työhuoneelle ja sitten syötiin lounasta. Silloin poltin vielä tupakkaa ja kävin jatkuvasti tupakilla kahvikupin kanssa. Sitten tietysti väsähdin kun olin polttanut niin paljon, joten otin päiväunet. Ja sitten joskus neljän, viiden aikaan alkoi tulla sellainen paniikki, että pitäisiköhän saada jotain aikaiseksi? Että muuten tämä päivä menee ihan hukkaan! Viiden aikaan tuli sellainen vaihe, että mua alkoi kauheasti itkettää. Tuli ahdistus ja jotenkin mun piti aina sen ahdistuksen ja paniikin kautta mennä siihen, että oikeasti aloin tehdä töitä intensiivisesti. Totta kai ennen sitä olin tehnyt taustatutkimusta ja korjaillut edellisen päivän juttuja, mutta ei mitään kunnon intensiivistä puurtamista. Sitten joskus puoli kuuden aikaan olin täydessä vauhdissa. Yleensä puoli yhdeksän aikaan Niklas totesi, että nyt pitää lähteä että ehtii kauppaan. Sitten viittä vaille yhdeksän oltiin kaupassa, ostettiin ruokaa ja mentiin kotiin. Monesti käytiin ruuan jälkeen iltakävelyllä puhumassa työasioista jotka olivat jääneet mietityttämään. Se oli sellainen elämänvaihe. Siis aivan järjetöntä ajankäyttöähän se oli, mutta jotenkin se oli enemmänkin elämäntapa, se roikkuminen siellä työhuoneella.

Aiemmin me herättiin Niklaksen kanssa hyvä jos yhdeltätoista. Katsottiin kotona elokuvia kolmeen tai neljään joka yö. On käsittämätöntä miten siitä tuli niin paljon kuittailua. Mitä se kuuluu kellekään? Sitä en vieläkaan ymmärrä. Hirveän monen ihmisen elämää kosketti se meidän yövalvominen. Miten nukkuminen voi olla moraalikysymys?

”Pitää saada vähän aikaa käynnistellä”

Nykyään menen aamukymmeneksi työhuoneelle, jonka jälkeen on ehkä tunti kirjoittamista, sitten meilejä ja puheluita ja sitten taas kirjoittamista, ja kahdelta pois. Se on niin erilainen se päivä kuin ennen. Nyt se on paljon tehokkaampi ja kirjoittaminen on vaivattomampaa ja rennompaa. Ei tarvitse enää ahdistua etukäteen, jotta pystyisin kirjoittaa, vaan olen keskittyneempi. Mun kohdalla tämä kaikki liittyy siihen, että ennen ei ollut arjessa mitään hauskeempaa kuin se työhuoneella oleminen. Se oli sitä elämää, ja mihinkäs sieltä olisi ollut kiire kun siellä on kaikki? Siellä oli hyvä seura ja siellä oli kirjoja, se elämä oli sitä. Nyt on aina vähän kiire pois kun on ikävä jotain henkilöä, joka ei ole siellä. Lapsensaamisen myötä vapaa-aika ja työ ovat erottuneet selkeämmin, vaikka totta kai me Niklaksen kanssa edelleen puhutaan työasioista kotona ja hiekkalaatikon reunalla, ja illalla kun lapsi nukkuu. Lapsi on ensimmäinen asia, joka on erottanut minut työnteosta myös ajatuksissa. Monta vuotta elin niin, että ne työajatukset oli koko ajan läsnä.

Työpäiväni alkaa usein vasta kun olen saapunut työhuoneelle, saanut kahvit keitettyä ja olen vähän aikaa katsonut jotain turhaa paskaa sieltä netistä. Niklas monesti aloittaa heti, mikä on ärsyttävää, kun kirjahyllyn toisella puolella alkaa heti kuulua naputus. Varsinkin ennen tunsin hirveää painetta koska se kirjoitti niin paljon enemmän ja niin paljon nopeammin, ihan konkreettisesti. Mä en tehnyt mitään ja se vaan näpytti. Nyt olen päässyt siitä yli, mutta siihen auttoi vain se, että aloin itse näpyttää yhtä nopeasti.

Mulle tärkeää on se, että en mene koko ajan lukemaan sähköposteja. Se on muuten ihan helvettiä, kun siellä on sata asiaa roikkumassa ja tulee huono omatunto niistä. Ennen poltin paljon tupakkaa ja olin koko ajan väsynyt. Muistan vieläkin sen raskaan tunteen päässä. Ennen myös palkitsin itseäni työpäivän aikana tupakalla. Ajattelin, että ”kirjoitan niin ja niin monta kohtausta ja sitten pääsen röökille”. Nykyään se kirjoittaminen itsessään on se palkinto, kun siihen on niin vähän aikaa. Nykyään mulla jopa tulee sellainen olo, että pääsisipä

kirjoittamaan, nyt kun sitä ei pääse koko ajan tekemään. Aikaisemmin ei tullut sellaista ikinä, kun koko ajan oli siellä työhuoneella.

En ole mikään aamuihminen, enkä ole aamuisin parhaimmillani. Jos saisin kirjoittaa rauhassa, niin kahdesta viiteen olisi kaikista paras. Uskon että mulla vaikuttaa se, että lämpenen vähän hitaasti. Aikanaan ennen työhuonetta kirjoitin aina yöllä. Aloitin kirjoittaa illalla seitsemän aikaan, ja saatoin kirjoittaa pienten taukojen kanssa kolmeen tai neljään. Vaikka nyt rytmi on muuttunut, niin aina mulla on kirjoittamiseen liittynyt se, että pitää saada vähän aikaa käynnistellä. Ja sitten kun pääsee vauhtiin niin sitten on vauhdissa. Sen huomaa siitä, että ne taukojen määrät kirjoitettujen rivien tai sivujen välillä alkaa tulla harvemmaksi. Kun on vauhdissa niin jaksaa kirjoittaa ilman että koko ajan tarvitsee pysähtyä lepuuttamaan.

Rutiinit vapauttavat ajatukset

Nuorempana kun kaikki luki Kerouacia, niin kulkurielämä oli kaikille sellainen ihanne. On ollut aivan kauhea homma myöntää itselle etten mie ole yhtään sellainen kulkurielämää viettävä. Minusta on ihana matkustella, mutta arjessa olen tosi rutinoitunut ja kaipaen ympärille tiukkoja rakenteita. Niiden puitteissa oma ajattelu lentää ja liikkuu kaikista vapaiten. Olen superrutinoitunut, ja rutiinit tuo turvaa. Silloin kun kaikki ulkoisesti pysyy aika samanlaisena, voin antaa pääni mennä ajatusten mukana. Rutiinien muutos rasittaa mua ja siksi en pysty kirjoittamaan kahviloissa. En ole käynyt missään retriiteilläkään, koska ei ole ollut tarvetta. Mutta nyt tässä uudessa tilanteessa voisi olla tarvettakin, koska muuten nämä työpäivät on niin lyhyitä. Ennen se meidän koko elämä oli sellainen kirjoitusretriitti.

**”Arjessa olen tosi rutinoitunut
ja kaipaan ympärille tiukkoja
rakenteita. Niiden puitteissa
oma ajattelu lentää ja liikkuu
kaikista vapaiten.”**

Oli se myös ihanaa, että sain elää sellaisen elämänvaiheen. Se oli sitä vanhanaikaista ja kliseistä taiteilijaelämää, jossa kaksi taiteilijaa puhuu taiteesta aamusta iltaan ja koko elämä on pelkästään sitä ja sen ajattelemista. Lopputulosten taiteellisista ansioista on ehkä turha edes puhua, mutta sillä ei ole niin väliä. Sinä aikana on oppinut niin paljon itsestä ja niinä vuosina ammattitaito on kehittynyt. On tärkeää, että on saanut nuorempana antautua siihen elämäntilanteeseen. Ja pakko sanoa että kyllä mie kaipaen ihan hirveästi sitä hetkeä kun on yö ja on yksin jossain turvallisessa paikassa. Kaikki muut nukkuu ja valot pikku hiljaa sammuu ulkoa, ja saa kirjoittaa yön läpi. Ja aamulla, kun on kirjoittanut pikkutunneille ja menee röökille ja aurinko alkaa nousta, ja on niin yksin. Postikin on jo jaettu, mutta ensimmäiset aamuihmiset eivät ole heränneet. Siinä on vaan niin yksin, ja se on niin siisti se fiilis. On niin hereillä ja valppaana, hirveät adrenaliinit. Kyllä siitä aikamoiset sävärit saa. Aistit on auki ja on kauhean vastaanottavaisena. Uskon että joskus vielä käyn siellä, tai jollain tavalla palaan siihen.

Joutilaisuus on tärkeä osa prosessia

Tähän asti olen työskennellyt täydellisessä hiljaisuudessa. Mua on ärsyttänyt jopa se, että joku nielaisee kahvia. Ihan kaikki äänet. Mutta nyt kun päähenkilöni on ammattimuusikko, niin nyt olen ensimmäistä kertaa kirjoittanut niin, että olen kuunnellut kirjoittaessa nykymusiikkia, taidemusiikkia ja klassista musiikkia. Ja se onkin ollut aika kivaa! Olen ollut aika hämmentynytkin siitä. Aiemmin koin, että musiikki vaikuttaa liikaa siihen tunnelmaan ja rytmiin. Varsinkin jos kuuntelee laulettua musiikkia, niin kaikki tuntuu paremmalta paperilla. Sitä huijaa itseään, että "onpa dramaattista ja onpa tunnelatausta", ja sitten myöhemmin tajuaa, että se tunnelataus ei ole siinä tekstissä vaan se oli siinä musassa. Huomasin että musiikki alkoi jopa vaikuttaa niihin verbeihin joita käytin. Yhtäkkiä päähenkilö loikkaa, hypähtelee ja hyppii – vaan koska kuuntelin jotain lennokasta musiikkia.

Alussa luen paljon muiden tekstejä ja teen paljon taustatutkimusta. Kerään paljon kuvia, ja jälkeenpäin on vähän hämmentävää katsoa perhealbumia, jossa ensin on perhekuvia ja sitten tulee hirveä määrä hattuja. Se on sellaista inspiraatioaineistoa ja –kuvastoa. Tieto auttaa tosi paljon käynnistymisessä, jos on joku kättä pidempi yksityiskohta johon tarttua. Onneksi on netti, sillä olisi aika rasittavaa jos pitäisi mennä jokaisen pikkuasian takia kirjastoon.

Mulla on taipumusta jäädä selailemaan juttuja netistä. Sen takia mun tietokone on tahallaan niin vanha etten pystyisi katsomaan mitään missä on ääntä ja liikkuvaa kuvaa samaan aikaan. Etten liikaa hairahtuisi sinne nettiin. Mutta näen että joutilaisuus on myös tärkeä osa sitä prosessia. Niitä turhia linkkejä tulee selailtua, mutta ne saattaa olla alitajuisia ja luonnollisesti assosioivia. Ehkä siinä on joku pointti, että miksi päätyy sinne jonnekin ihme sivustolle. Ehkä siellä on se joku vastaus jota olen koko ajan etsinyt?

Jumeihin auttaa puhuminen

Kirjoittajan pitää olla kova itselleen. Koko hommassa on se juju, että on hirveän ankara itselle. Se siinä aiemmin ehkä oli, kun itkin kesken työpäivän, että kauhean ruoskimisen kautta piti päästä siihen työhön. Itseruoskinnan ja aggression kautta, jonka jälkeen se oli sellaista hakkaamista, kelloa, kahvia ja kirjoittamista. Nyt kun kaikki on niin helppoa, se entinen tuntuu hullulta: miksi mun on pitänyt kiduttaa itseäni sillä tavalla? Nykyään olen paljon armollisempi itselleni. Nykyään osaan innostua, ajatella että ”tulipa hyvä idea”. Ennen mietin aina että ”paskaa, paskaa, mie oon ihan paska”. Mikähän siinäkin on, että on pakko olla niin ikävä itselle?

Jos on ollut tosi huono työviikko eikä ole saanut tarpeeksi sivuja aikaiseksi, se tuntuu tosi pahalta. Mulla on taipumusta ajatella, että olen huono ja paska. Silloin mulla on sellainen olo että tämä ei kiinnosta ketään, tällä ei ole mitään merkitystä, tämä ei muuta mitään. Tämä on yhdentekevää. Parhaiten sieltä pääsee pois puhumalla. Kun kirjoitin *Armia*, puhuin siitä tosi paljon. Niklas ei ole vieläkaan lukenut sitä käsistä, koska en suostunut antamaan sitä sille. Se on niin outo se käsis, enkä halunnut että sitä lukee kukaan joka ei tiedä miten se toteutetaan. Mutta sen sijaan puhuin siitä Niklakselle, ja aina kun siitä puhui, pääsi sen jonkun ongelman yli. Siinä sai sanottua ääneen niitä asioita, jotka on itselle tärkeitä, ja tajusi, että onhan tässä jotain.

Mulla writer's block näkyy niin että kun menee huonosti niin en saa tehtyä yhtään mitään. Se on ehkä just se. Siihen auttaa vaan puhuminen: ”mie en nyt tiä, nyt mie jumitan, en tiedä mikä tässä on, tässä on joku vikana”. Ja sitten kun vaan puhuu ja puhuu ja puhuu, niin yhtäkkiä tajuaa että ”ai niin joo, tässä oli tämä”. Mutta en mie ole sillä tavalla sitä kokenut niin kuin

jotkut kokee, että joutuu joka päivä työssä painimaan. Enemmän minulla on runsaudenpula kuin että olisi vähäisesti niitä ideoita.

Mulla on viime aikoina sujunut hyvin ja olen tosi innostunut siitä jutusta mitä teen, mutta niinä päivinä kun tuntuu ettei sillä ole mitään merkitystä mitä tekee tai että se on jopa vastenmielistä, niin semmoisina päivinä en mie kyllä tajua miten sitä työtä saa tehtyä. Se on vastenmielinen tunne se turha tunne: se että tää on ihan turhaa työtä. Usein en pääse siitä saman päivän aikana yli, vaan lopetan siihen. Ennen mulla oli sellainen sääntö että ”jätän hyvään paikkaan”, mutta jotenkin se ei enää toimi. Onhan se kiva jos kirjoittaminen on jäänyt johonkin hyvään paikkaan ja tietää miten jatkaa. Mutta miksei kirjottaisi niin pitkälle kuin se tuntuu helpolta ja sitten miettii niitä ongelmia illalla kotona tai työmatkalla tai puhuu niistä?

Mystifiointi ärsyttää

Ajattelen että ei voi odottaa inspiraatiota, vaan pitää kirjoittaa. Se on työtä, ja mua vähän jopa ärsyttää kaikki liiallinen kirjoittamisen mystifiointi. Uskon, että meidän käsikirjoittajien asema olisi parempi jos meistä puhuttaisiin ammattilaisina ja ammattitaidon hallitsevina ihmisinä, eikä ajateltaisi että se on joku taivaasta pätkähtävä kyky, jonka voi saada kuka tahansa. Mutta toki siinä omassa työssä huomaa, että on hetkiä jolloin se sujuu paremmin ja hetkiä jolloin se sujuu huonommin. Olen itse tulkinnut sitä niin, että silloin kun on jotenkin herkemässä kosketuksessa itsensä kanssa ja tekee jotain oikein, niin silloin kirjoittaminen sujuu.

”Uskon, että meidän käsikirjoittajien asema olisi parempi jos meistä puhuttaisiin ammattilaisina ja ammattitaidon hallitsevina ihmisinä, eikä ajateltaisi että se on joku taivaasta pätkähtävä kyky, jonka voi saada kuka tahansa.”

Siihen jos kirjoittaminen ei suju, on yleensä löydettävissä joku syy. Jotenkin sitä ei kuule mitään sieltä sisältä tulee, ei ole kosketuksissa siihen omaan ääneen. Tai sitten ei ole riittävän rehellinen siitä mitä haluaa oikeasti tehdä tai sanoa, tai sitten sen kohtausten premississä on jotain valheellista. Se on ollut itselle iso oivallus, että jos joku kohtaus jumittaa, niin jotenkin se on väärä. On auttanut kauheasti tajuta, että luultavasti siinä kohtauksessa tapahtuu jotain, joka ei ole psykologisesti uskottavaa. Ja niinä hetkinä kun se rullaa hyvin ja itse syöttää itsensä ja vaan tulla tupsahtaa kauhean helposti, niin silloin monesti jälkeenpäin huomaa, että jännitteet on olleet selkeät. Tahdonsuunta on ollut selkeä.

Kirjoitan paljon vihkoon. En tietenkään kerralla koko käsistä, mutta jakson kerrallaan. Ajatus, käsi ja liike ovat yhteydessä. Kun pidän taukoa, nostan jalat pöydälle ja kun kirjoitan olen eri asennossa. Käsien kirjoitus on ajattelun väline ja ajattelun jatke. Musta olisi hirveää jos olisi vain tietokone eikä mitään vihkoa. En osaa ajatella rivi kerrallaan. Ehkä siinä on myös se, että koen että se idea latistuu kun alan muotoilla sitä siihen käsikseen koneella. Kun tulee joku idea, niin mieluummin kirjoitan se ensin vihkoon, jotta saan sen ytimen talteen ja vasta myöhemmin menen muuttamaan sen käsikseen. Vihkojen ainoa huono puoli on se että niissä ei ole hakemistoa. Mulla on eri projekteille omat laatikot, johon tuppaa ne vihkot ja lappuset. *Armia* kirjoittaessa mulla oli tosielämän henkilön elämä siinä läsnä, ja se koko massa oli niin iso, että mulla oli sellainen iso muistitaulu, joka oli koko ajan esillä. Tekisin niitä mieluummin enemmänkin, mutta se aina kaatui ja tippui alas se Armin pläsi sieltä työhuoneen seinältä.

Kirjoittaessa syntyvä flow-tila on ihana. Ennen se oli vielä ihanampaa kuin nyt, koska nykyään se flow aina katkeaa. Nyt kun on pienen lapsen äiti niin siinä on se että on koko ajan vähän ikävä lapsen luo ja siihen yhteiseen aikaan. Ja sen lapsen kanssa ei voi jakaa sitä flowta: ei voi sanoa että "äitillä on nyt ihana työpäivä, äiti keksi nyt että miten saa kaks ihmistä tekemään sitä ja tätä siellä ja siellä!"

Inspiraatio on mahtava asia, siitä mie nautin ihan hirveästi. Se on just se syy miksi on mahtava käydä leffassa ja konsertissa, lukea kirjoja ja tavata ihmisiä. Olen helposti innostuva. Ja kun inspiraatio valtaa niin se on tämän ammatin nautinnollisimpia puolia. Inspiraatio yhdistettynä kirjoittamisen rutiineihin ja ammattitaitoon ja siihen että kokemus poikii heti jonkun idean joka alkaa mennä pidemmälle, ne on ihanimpia hetkiä. Silloin on ihan sama missä leikkiapuiston laidalla on, se on pakko kirjoittaa ylös.

Innostunut erakko

Kun innostun, olen aika erakkotyyppi. Välillä mulla on sellaisia kausia, että haluan vaan tehdä töitä, olla laput silmillä, en halua nähdä ketään tai tulla nähdyksi. Silloin on kiva katsella luontoa, puita ja aurinkoa, kävellä töihin ja keskittyä. Tai silloinkin on kiva katsoa ihmisiä, mutta nimenomaan olla olematta suorassa vuorovaikutuksessa ihmisten kanssa. Kun kirjoitin ensimmäisiä käsiksiä auki, niin ne oli niin intensiivisiä kausia, että saattoi olla etten nähnyt ketään moneen viikkoon. Muistan kerran menneeni Taidehallin baariin ja mua pelotti ihmiset siellä. Oli tosi ahdistunut olo, että miten näiden kanssa ollaan. Varsinkin silloin kun kirjoitti vielä kotona, saattoi mennä monta viikkoa ettei nähnyt kuin kaupan kassan. Ärrältä hain yöllä kahvia kun en jaksanut itse keittää. Uskon että se liittyy resursseihin: siihen ettei vaan ole resursseja katsoa ulospäin kun se katse on kääntynyt vähän sisäänpäin. Meidän työ on katsoa vierasta maailmaa ja kuvata jotain muuta kuin itseä, mutta kyllähän sen aina tekee itsensä ja omien motiivien ja omien sisäisten kysymysten vuoksi ja kautta. Sitä tavallaan suojelee sitä syntymässä olevaa maailmaa. Jos sinne ottaisi ärsykyksiä liikaa, sille maailmalle ei olisi tarpeeksi aikaa syntyä. Sitä voi mielestäni vähän mystifioidakin, siinä on jotain kaunista että miten se sieltä tulee.

Mun lempivaihe koko prosessissa on se kun se maailma alkaa muodostua. Se kun ei ole vielä päässyt auki kirjoittamisen vaiheeseen, vaan vasta vähän hahmottelee sitä tarinaa, ja sieltä kaikki ne mahdollisuudet ja yksityiskohdat pikku hiljaa syntyy. Se on niin ihana se aavistus! Se on jossain tuolla ja kohta mie näen sen! Ja sitten kun sen näkee niin sitten se saman tien latistuu. Tulee rakastumisen kaltainen kokemus niihin hahmoihin. Oi, siellä on tuollainen tyyppi ja se pelkää tuota.

Meille Niklaksen kanssa isoimpia asioita on ollut oppia se, että kun toinen kertoo nupullaan olevasta ideasta, ettei sitä latista. Koska väärä ilme tai väärä kysymys saattaa olla kuolinisku koko sille idealle. Meidän isoimmat tappelut koko seitsemänvuotisen avioliiton aikana on tullut siitä että on mennyt kysymään jotain liian konkreettista, jonka toinen on tulkinut tuomitsevaksi tai vähätteleväksi. Se on niin herkkä vaihe. Siihen ei voi päästää ketään. Pikkasen kun vilauttaa, niin se voi olla siinä. Ehkä kun se idea on vielä vihkossa niin siitä ei voi puhua kellekään mitään, mutta sitten kun alkaa tulla koneella merkintöjä, niin sitten siitä voi puhua jollekin toiselle.

Ajattelen niin että tietty itseruoskinta kuuluu asiaan. Välillä se on vilpitöntä ja aitoa epätoivoa, ja välillä taas oman itsensä aisoissa pitämistä. On aika röyhkeää sanoa, että mie kirjoitan jotain ja jotkut katsoo sitä. Siihen auttaa se, että ajattelee että tämä on ammattitaitoa ja tätä kirjoittaa yleisölle, mutta totta kai sitä kirjoittaa omista lähtökohdistaan. Tässäkin asiassa on kyllä tapahtunut muutos, kun huomasin että pääni on harmaantunut. Katsoin itseäni yksi päivä peilistä ja ajattelin että ”voihan nyt vittu jos mie edelleen pidän itseäni sinä pikkutyttönä joka ei osaa mitään! Miten mie jaksan säilyttää ja ylläpitää sitä mielikuvaa itsestäni? Enkö nyt vaan voisi jo todeta että mulla on ammattitaitoa ja minä osaan?” Mie en oo maailman paras kirjoittaja enkä pysty kirjoittamaan moniakaan asioita, mutta kyllä mie jotain osaan. Ehkä se on vaikuttanut siihen että on rennompia kirjoittaa nyt. Antaa luvan itselleni, että tämä mitä minä teen on ihan riittävän hyvä. Ei tarvitse olla maailman paras ollakseen hyvä.

”Olen itse tulkinut sitä niin, että silloin kun on jotenkin herkemässä kosketuksessa itsensä kanssa ja tekee jotain oikein, niin silloin kirjoittaminen sujuu. Siihen jos se ei suju, on yleensä löydettävissä joku syy. Jotenkin sitä ei kuule mitä sieltä sisältä tulee, ei ole kosketuksissa siihen omaan ääneen.”

8 YHTEENVETO

Tässä luvussa teen yhteenvetoa käsikirjoittajien kertomuksista. Vedän yhtäläisyyksiä niiden sekä teoriakirjallisuuden välillä. Lisäksi otan esille mahdollisia eroavaisuuksien haastattelemieni käsikirjoittajien työtavoissa. Käyn myös läpi ajatuksia, joita käsikirjoittajien haastattelut minussa herättivät sekä peilaan haastattelemieni käsikirjoittajien työskentelytapoja omiini.

8.1 Kirjoitusympäristö

Haastattelemistani neljästä käsikirjoittajasta Jari Olavi Rantala ja Petja Peltomaa kirjoittavat pääosin kotona, kun taas Karoliina Lindgren ja Pekko Pesonen työskentelevät pääosin erillisellä työhuoneella. Petja Peltomaa kertoi viihtyvänsä myös kahviloissa kirjoittamassa. Kaikille heistä on tärkeää luoda kirjoitusympäristö, jossa ei ole liikaa keskeytyksiä: Peltomaa kertoi kirjoittavansa mieluummin muualla kuin toimistolla, koska siellä kirjoittaminen keskeytyy jatkuvasti. Toisaalta kollegoista voi olla myös hyötyä kirjoitusvaiheessa: Karoliina Lindgren työskentelee yhteisellä työhuoneella käsikirjoittajamiehensä kanssa, ja Pekko Pesosella on Yellow Filmin toimistolla sijaitsevan työhuoneen läheisyydessä kollegoita, joiden puoleen tarvittaessa kääntyä.

Koen oman työskentelyni järkevöityneen huomattavasti, kun siirryin kodista ja kahviloista erilliselle työhuoneelle. Kirjoitin vuosia omassa kämpässäni, keittiönpöydän ääressä, sängyllä, sohvalla ja lattialla. Jälkikäteen ajateltuna tämä vaikutti työskentelyyn myös henkisesti: kun työpaikka oli kotona, oli minulla jatkuvasti sellainen olo, että minun *pitäisi* olla töissä. Rajanveto töiden tekemisen ja vapaa-ajan kanssa oli hankalaa. Haastateltavista Jari Olavi Rantala tunnisti tämän ilmiön: kun työpaikka on omassa kodissa, tulee aikaa tuhrattua vaikkapa pyykin pesemiseen. Itse siirryin työskentelemään erilliselle työhuoneelle neljä vuotta sitten, ja koen että elämänlaatuni on parantunut huomattavasti. Nautin omasta työpöydästä ja kollegoista ympärillä. Uskon, että toisille kirjoittajille kotona työskentely on luontaista, mutta oma selkärankani on kestävämpi työhuoneella. Työskentelen tehokkaammin ja toisaalta vapaa-aika tuntuu rentouttavammalta.

Haastateltavista kolme oli kokeillut kirjoittamista myös erilaisissa residensseissä, mutta kukaan ei kuitenkaan kokenut niiden poikkeavan juurikaan normaalista kirjoitusrytmistä. Olen itse ollut kuukauden Nuoren Voiman Liiton kirjoittajaresidenssissä Villa Sarkiassa Sysmässä, sekä lukuisia erinäisiä 3-6 päivän mittaisia pätkiä sukuni maalaistalossa Kaakkois-Suomessa. Tällainen arkirutiineista poistuminen tuntuu silloin tällöin toimivalta, mutta väitän, että keskimäärin saan eniten aikaiseksi kun kirjoitan työhuoneellani Helsingissä.

Useampi haastateltava mainitsi arvostavansa kirjoitusympäristössä hiljaisuutta. Karoliina Lindgren kertoi, että aiemmin häntä on saattanut häiritä jos joku on nielaissut kahvia samassa tilassa. Monet eivät kuuntele kirjoittaessaan mitään musiikkia. Jari Olavi Rantala, Pekko Pesonen ja Karoliina Lindgren kertoivat kirjoittavansa pääosin hiljaisuudessa. Joillekin taas musiikki toimii moottorina, se vie eteenpäin. Mitään yleispäteviä suosituksia ei ole. Käsikirjoittaja Julia Cameronin mukaan kirjoitustyön taustalle valittava musiikki antaa merkkejä alitajunnallemme. Äänet herättävät mielleyhtymiä. (Cameron, 1998.) Tähän linkittyy ehkä myös Karoliina Lindgrenin havainto siitä, että kirjoittajan kuunteleman musiikin rytmi ja tunnelma tuntuvat siirtyvän helposti paperille. Musiikin kuuntelu saattaa Lindgrenin kokemuksen mukaan olla jopa haitallista kirjoitustyölle: *"Sitä huijaa itseään, että 'onpa dramaattista ja onpa tunnelatausta', ja sitten myöhemmin tajuaa että se tunnelataus ei ole tekstissä vaan se oli siinä musassa"*. Haastattelemistani käsikirjoittajista ainoastaan Petja Peltomaa sanoi kirjoittavansa musiikin kanssa. Hänellä on kotona radio päällä tai hän laittaa tekstiin sopivaa musiikkia soimaan. Itsekin kirjoitan useammin musiikkia kuunnellen kuin ilman musiikkia. Musiikki auttaa minua sulkemaan ulkomaailman tekstin ulkopuolelle. Luon usein kirjoitusprojekteille omia Spotify-soittolistoja, joita kuuntelen päästäkseni maailmaan sisälle. Vuosien saatossa olen huomannut, että minulle parhaana kirjoitusmusiikkina toimii a) laulettu pop-musiikki, mutta b) kielellä jota en ymmärrä. Viime aikoina olen kuunnellut islannin- ja norjankielistä pop-musiikkia.

Sekä Peltomaa että Lindgren kertoivat kirjoittavansa varsinkin ideointivaiheessa pääosin käsin. Suuret linjat hahmottuvat käsin. Lindgren kertoi kokevansa, että *"idea latistuu kun alan muotoilla sitä siihen käsikseen koneella"*. Jaan tämän ajatuksen: ideointivaiheessa työskentelen käsin: kirjoitan vihkoon, muistikirjaan, lompakosta löytyvien kuittien takapuolelle, muistilapuille ja printtien reunoihin. Jaan Petja Peltomaan ajatuksen siitä, että suuret linjat hahmottuvat parhaiten käsin kirjoittamalla. En osaa ideoida tietokoneella. Koneella

kirjoittaminen tulee ajankohtaiseksi vasta kun idea on tarpeeksi pitkällä ja olen jo nähnyt maailman, josta kirjoitan. Tämä unohtuu tosin turhan usein: monesti löydän itseni tuijottamasta halvaantuneena tyhjää ruutua, kun oikeasti kannattaisi istua alas kynä kädessä. Ensimmäiset ideat ovat usein epämääräisiä kuvia, tunnetiloja tai hahmoja. Eivät kovin teräväpiirteisiä. En enää viikon päästä muistaisi mitä tarkoitin. Kuten Petja Peltomaa analysoi, käsin kirjoitettuna muistiinpanot sisältävät enemmän informaatiota: käsin kirjoitettuna muistan, missä mielentilassa nuo sanat kirjoitin. Mitä olin *ajatellut*.

8.2 Ajankäyttö ja -hallinta

Käsitkirjoittaja Julia Cameron muistuttaa, että paras tapa kirjoittaa on yksinkertaisesti aloittaa kirjoittaa. ”Jos minulla olisi aikaa” –tyyppiset lauseet ovat kirjoittajalle vaarallisia. Aikaa on kyllä, vaikka vartti kerrallaan. Cameron neuvoa, ettei aikaa kannata odotella löytävänsä, vaan se pitää varastaa. (Cameron, 1998.) Lukuisia kirjoittajia opettanut Natalie Goldberg neuvoa kirjoittajaa olemaan ennen kaikkea realistisesti ajankäyttönsä suhteen. Ei auta mitään, jos päättää kirjoittaa joka päivä kaksi tuntia, jos ei yksinkertaisesti ole joka päivä edes kahta tuntia kalenterissa aikaa kirjoittamiselle. ”Jos edessä on kiireinen viikko, on turha piiskata itseään, ellei ehdi kirjoittaa joka päivä”. Ei kannata luvata itselleen kirjoittaa joka päivä, koska väistämättä tulee päivä jolloin ei ehdi kirjoittaa, ja silloin alkaa inhota itseään. Goldberg on sitä mieltä, että suunnitelmien epämääräisyys johtaa huonoihin lopputuloksiin. Kirjoittamista pitäisi suunnitella. (Goldberg, 2000.)

Haastattelemistani käsitkirjoittajista kaikki ovat sitä mieltä, että päivässä on melko rajallinen määrä ”hyviä” kirjoitustunteja – siis aikaa, jolloin kirjoittaminen tuntuu miellyttävältä ja työskentely sujuu ja on tehokasta. Kaikki arvioivat tuon ajan olevan 4-5 tuntia päivässä, joskin kaikki haastatteleman kirjoittajat ovat kirjoittaneet myös pidempiä päiviä, erityisesti deadline lähestyessä. Karoliina Lindgren arvioi, että hänen nykyisessä, viiden tunnin mittaisessa työpäivässään on noin kolme tuntia aktiivista kirjoitusaikaa, mutta koki että tehokkaasti käytettynä hän saa noissa kolmessa tunnissa enemmän aikaa kuin ennen kokonaisessa päivässä. Lindgren kertoi, että hänen aiempi tapansa työskennellä, ”työhuoneella roikkuminen” oli enemmänkin elämäntapa, joka jälkikäteen ajateltuna tuntui tehottomalta työskentelyltä. Pekko Pesonen kertoi tehostaneensa työskentelyään opettamalla

irti vanhasta tavasta lukea käsikirjoitus päivän aluksi. Nykyään Pesonen aloittaa suoraan kirjoittamaan siitä mihin on edellisenä päivänä jäänyt.

Vaikuttaa olevan hyvin yksilöllistä, mikä on kenellekin mieluisin vuorokaudenaika kirjoittaa. Jari Olavi Rantala ja Pekko Pesonen kertoivat olevansa parhaassa kirjoitusvireessä aamuisin ja aamupäivisin, kun taas Karoliina Lindgren kokee parhaiden kirjoitustuntiensa sijoittuvan iltapäivään. Petja Peltomaa sen sijaan kirjoittaa usein iltaisin ja öisin: hän kokee keskittymisensä olevan parhaimmillaan useimmiten illalla kymmenen ja kahdentoista välillä.

Kesti vuosia tajuta, että minun ei tarvitse potea huonoa omaatuntoa siitä, että en ole aamuvirkku. Päinvastoin, olen aamu-uninen ihminen, jolla kestää aika kauan herätä. Rytmini on iltapainotteinen. Nuorempana kannoin tästä huonoa omaatuntoa: koin itseni huonommaksi ihmiseksi, kun en ollut tikkana kahdeksalta työn touhussa. Sitten tajusin, että ei ole minun syyni, että yhteiskunta on rakennettu aamuvirkkujen rytmin mukaiseksi. Sen sijaan on minun vastuullani, vertaanko itseäni heihin tai määritänkö omaa ihmisarvoani sen mukaan, monelta minulle on luonnollisinta herätä. Päätin lopettaa huonon omantunnon kokemisen, ja hyväksyä sen faktan, että jotkut ihmiset haluavat silti paheksua rytmiäni. Itse toivon, että jokainen eläisi itselleen ja elämäntilanteelleen sopivimman rytmin kanssa, vailla huonoa omaa tuntoa siitä, onko se aikaisempi tai myöhäisempi kuin kenties muilla.

Jari Olavi Rantala kertoi asettavansa itselleen päiväkohtaisia kirjoittamistavoitteita. Kun päivän tavoite täyttyy, hän lopettaa työt siltä päivältä, oli vire mikä hyvänsä. Pekko Pesonen tekee samaa päivätavoitteiden asettamista: keskimääräinen tavoite aktiivisessa kirjoitusvaiheessa on viisi sivua valmista käsikirjoitusta. Petja Peltomaa kertoi käyttävänsä joskus päiväkohtaisia tavoitteita, ja kirjoittaa 3-5 sivua päivässä. Jos määrä paisuu kovin isoksi, ei kirjoittaminen ole enää kivaa.

Brian O'Malley neuvoo käsikirjoittajaa karsimaan elämästään asioita kirjoittamisen ajaksi. Hänen mielestään kirjoittajan kannattaa suhtautua asioihin kuin ne olisivat päällä olevia applikaatioita älypuhelimessa. Samalla tavalla kun suljet näitä applikaatioita jotta ne eivät söisi puhelimesi akkua, kannattaa sulkea elämässäsi käynnissä olevia asioita. (O'Malley, 2014.) Tätä karsintaa kertoi tekevänsä Karoliina Lindgren: intensiivisen kirjoitusprosessin aikana hänellä on vähemmän energiaa esimerkiksi ihmisten tapaamiseen: *"Kun innostun, olen*

erakkotyyppi. --- Välillä mulla on sellaisia kausia, että haluan vaan tehdä töitä, olla laput silmillä, en halua nähdä ketään tai tulla nähdyksi. --- Uskon että se liittyy resursseihin: siihen ettei vaan ole resursseja katsoa ulospäin kun katse on kääntynyt vähän sisäänpäin". Petja Peltomaa kutsui intensiivistä kirjoitusprosessia "sukellukseksi" toiseen maailmaan. Silloin arkiset asiat jäävät vähemmälle ja mieli on työssä. Peltomaa kertoi vähentävänsä muiden tapaamista silloin kun kirjoittaa: *"se on vähän sellaista autistista elämää silloin".* Tämäkin on yksilöllistä: Pekko Pesonen kertoi, ettei aktiivisessakaan kirjoitusvaiheessa koe, että hänen tarvitsisi keskittyäkseen nähdä vähemmän ihmisiä.

Kaikki haastatteleman käsi kirjoittajat liputtavat deadline tärkeyden puolesta. Se on monelle paras ajanhallinnan työkalu. Pekko Pesonen kertoi sopivansa itselleen koko ajan deadlineja, ettei kirjoittaminen veny loputtomiin. Jari Olavi Rantala pohti, että uran alussa deadline saattoi luoda kirjoittamiseen paineita, mutta nykyään se enemmänkin järjestää työtä ja auttaa sen tekemisessä. Petja Peltomaa kertoi: *"lupailen hövelisti kaikkea ennen kuin aloitan --- ne on ne mitkä mut pitää rytmissä".*

Jari Olavi Rantala sanoi pyhittävänsä viikonlopun vapaa-ajalle, ja työskentelevänsä viikonloppuisin vain jos on aivan pakko. Viikonloppuna ajatukset kypsyvät. Itse olen myös pyhittänyt viikonlopun silkalle vapaa-ajalle. Koen, että näin ollen töihin palaaminen maanantaina on mukavampaa, kun on ollut sieltä hetken poissa. Kirjoitan viikonloppuisin vain jos on aivan pakko ja deadline sitä vaatii. Petja Peltomaa sen sijaan kertoi monesti kirjoittavansa nimenomaan viikonloppuisin, kun hänellä on mahdollisuus viettää monta päivää kirjoittaen, sukeltaa maailmaan pidemmäksi aikaa tietäen että sieltä ei tarvitse ihan heti tulla takaisin.

8.3 Suhde rutiineihin

Kaikki haastatteleman käsi kirjoittajat löysivät työskentelystään tiettyjä rutiineja: hyväksi havaitsemiaan työtapoja, jotka toistuvat työskentelyssä. Kaikki myös kokivat, että rutiinien olemassa olo auttaa työn tekemisessä. *"Rutiinit on hyvä olla olemassa, ei tämä homma muuten toimi",* Jari Olavi Rantala kuvasi. Karoliina Lindgren kertoi, että on ollut myös vaikeaa myöntää itselleen pitävänsä rutiineista. Se kun istuu huonosti klassiseen, epäsäännöllistä

kulkurielämää viettävään taiteilijakuvaan. Lindgren sanoo kuitenkin tajunneensa, että rutiinien puitteissa *”oma ajattelu lentää ja liikkuu kaikista vapaiten”*.

Jari Olavi Rantala oli sitä mieltä, että käsikirjoittaja hyötyy, jos kirjoittamisesta on muodostunut rutiini: tietää, että pystyy kirjoittamaan ja tuottamaan tekstiä. Tämä helpottaa myös vapaapäivien pitämistä: kun tuntee itsensä ja rutiininsa, ei niitä tarvitse murehtia. Tietää, että pystyy jatkamaan seuraavana päivänä. Olen itsekkin sitä mieltä, että kirjoittaminen helpottuu huomattavasti tekemällä siitä itselleen rutiinin. Harjoittelemalle ja harjoittamalla. Olen kirjoittanut elämäni aikana määrällisesti valtavasti. Tiedän *pystyväni* siihen. Lisäksi teen käsikirjoittamisen ohessa toimittajan töitä. Omalla kohdallani nämä kaksi toimivat hyvin yhdessä, sillä ne molemmat lisäävät kirjoittamisen rutiinia. Rutiinin lisäksi toimittajan työt antavat inspiraatiota: toimittajana tapaan ihmisiä, joita en muuten tapaisi, ja saan keskustella mitä kiinnostavimpien tyyppien kanssa.

8.4 Käsikirjoituksesta puhuminen

Useampi haastateltava kertoi, että paras tapa päästä käsikirjoituksen ja työskentelyn ongelmakohdista eteenpäin on puhua niistä ääneen jollekin toiselle ihmiselle. Pekko Pesonen kertoi nuorempana kokeneensa, että *”joku uniikki särkyy heti, jos joku muu tulee sitä sorkkimaan”*, mutta sittemmin tajunneensa, että kirjoittajalle tekee hyvää puhua jutuistaan ääneen, kysyä toisten mielipiteitä. Pesonen pyytää mieluusti muiden mielipiteitä ja kertoo ongelmia ääneen, ”höpöttää” juttujaan ohjaajille ja tuottajille. Vaikkei keskustelukumppanilta tulisikaan ratkaisuehdotusta, pääsee Pesonen itse puhuessaan terävään moodiin. Karoliina Lindgren keskustelee töistään miehensä ja kollegansa kanssa. Petja Peltomaa sanoo, ettei keskustelukumppanin tarvitse olla niinkään elokuva-alan ammattilainen, vaan psykologisesti taitava ihminen, johon hän luottaa.

Olen havainnut saman asian mitä tulee ääneen puhumiseen. Jos koen, että jutusta on kadonnut terä eikä siinä ole mitään sisältöä, puhuminen auttaa. Huomaan kertovani käsikirjoitukseen liittyviä asioita, joita en ollut ruutua tuijottaessa tajunnut tai jotka olin jo unohtanut. Muistan uudelleen, miksi tämä tarina on minulle tärkeä, kun kuulen selittäväni sitä jollekin toiselle. Monesti tällaisesta tilanteesta pääsee kätevästi hyvään kirjoitusflowhun. Karoliina Lindgren kertoi Armi elää! –elokuva kirjoittaessaan puhuneensa käsikirjoituksen

ongelmista miehelleen Niklakselle, jolloin *”sai sanottua ääneen niitä asioita, jotka on itselleen tärkeitä, ja tajusi, että onhan tässä jotain”*. Lindgren kertoi myös oppineensa, että ei ole lainkaan yhdentekevää, missä työskentelyn vaiheessa puhuu. Varsinkin aivan idean alkuvaiheessa voi olla jopa vaarallista puhua siitä kenellekään ääneen, ettei toinen vahingossa latista sitä.

Samalla tavalla kuin puhuminen, myös käsikirjoituksen ongelmien selittäminen kirjoittamalla, esimerkiksi sähköpostitse, tuntuu auttavan useampaa haastateltavaa. Pekko Pesonen kirjoittaa tällaisia meilejä, joissa hän selittää auki jotain käsikirjoituksen ongelmakohtaa. Joskus asia ratkeaa jo meiliä kirjoittaessa. Petja Peltomaa oli kehitellyt itselleen työtavan, ikään kuin seuraavan asteen muille kertomisesta: itselleen kertominen. Peltomaa kertoi, ajanpuutteen vuoksi, ryhtyneensä käymään keskusteluja itsensä kanssa käsikirjoitusohjelman muistioissa. Hän ikään kuin kyselee ja kyseenalaistaa omia juttujaan, ja näin pääsee ongelmakohdista nopeammin eteenpäin. Itse kuvittelen joskus, jumissa ollessani, että millaisia dramaturgisia neuvoja antaisin, jos tämä ei olisikaan minun kirjoittama teksti? Leikin lukevani jonkun toisen kirjoittamaa tekstiä, yritän etäännyttää itseäni omasta tekstistäni ja katsoa sitä ulkopuolelta, ja antaa itse itselleni kommentteja.

8.5 Kirjoittamisen välttely

Kaikki haastateltavat jakoivat näkemyksen siitä, että jos kirjoittaja tietää mitä on tekemässä ja jos juttu toimii, ei jumeja synny. Se, jos kirjoittaminen takkuu ja maistuu puulta, kertoo siitä että jutussa on jokin ongelma. Silloin kirjoittaja harhautuu usein välttelemään työntekeä. Jari Olavi Rantala kertoi haahuilevansa fyysisesti, poukkoilevansa työpöydän äärestä ulos tai pyykkejä pesemään. Yleisin välttelytaktiikka tuntui olevan uppoutua selailemaan päättömästi nettiä tai somea. Tätä kertoivat tekevänsä kaikki, tavalla tai toisella, ja sitä yritettiin myös välttää eri keinoin. Karoliina Lindgren sanoi, että hänen tietokoneensa on *”tahallaan vanha”*, ettei netistä pystyisi katsomaan videoita. Petja Peltomaa laittaa Wi-Fin pois päältä tai etsii kahvilan, jossa ei ole nettiä. Pekko Pesonen tunnistaa prokrastinaation syyn: *”Tekisihän sitä mitä tahansa mieluummin kuin kirjoittaisi. Kirjoittaminen on raskasta ajattelemista. --- Se ei ole helppoa eikä miellyttävää”*.

Pekko Pesonen kertoi tsemppaavansa itseään kirjoittamaan ajattelemalla lopputulosta: sitä ettei hän halua hävetä huonosti tehtyä työtä ensi-illassa. Pesonen kuvaili, että työmotivaatio löytyy rakkaudesta kirjoittamaansa juttuun, ja siihen että haluaa yleisön nauttivan siitä. Yksi Pesosen käyttämistä konkreettisista keinoista kirjoitusjumin ylittämiseen on ottaa päiväunet. Pesosen torkut ovat 13-24 minuuttisia, ja nukkumaan käydessään hän ajattelee ongelmaa, joka käsikirjoituksessa sillä hetkellä on. Usein ratkaisu tulee mieleen nukahtamisen hetkellä.

Oleellista on myös välillä ”pakottaa” itsensä kirjoittamaan. Pekko Pesonen kertoi, että *”välillä on hyödyllisempää --- että on pakottanut itsensä kirjottamaan sen auki, vaikka se olisi paikoitellen kuinka huono tahansa”*. Joskus, jos koen itse olevani jumissa, käytän tätä samaa ajatusta. Päätän kirjoittaa jutun väkisin, pakotan itseni olemaan ajattelematta lopputulosta. Yritän ajatella, että saan ongelmat paremmin ratkaistua sitten kun on tekstimassaa, jota ratkoa. On vaikea ratkaista ongelmia, joita ei ole vielä paperilla.

Megan Watkins muistuttaa, että nimenomaan itsekuri ja siihen liittyvä älyllinen ponnistelu ovat kaiken oppimisen ytimessä. (Watkins, 2012.) Käsikirjoittajan työn voi nähdä oppimisena: kirjoittamalla kirjoittaja oppii paremmaksi kirjoittajaksi. Aivan kuten kielenopiskelussa tai uuden urheilulajin opettelussa, systemaattisuus ja itsekuri auttavat eteenpäin. Pekko Pesonen kertoi, että hänellä on vahva itsekuri, ollut lapsesta asti, ja hän uskoi että osittain sen ansiosta on kirjoittajan ammatissa pärjännytkin. Pesonen sanoo, että kirjoittajan täytyy *”osata lykätä nautintoa”*. Itse työ on hankalaa ja rasittaa aivoja, ja mahdollinen palkinto tulee vasta paljon myöhemmin.

8.5.1 Aloittamisen vaikeus

Haastattelemani käsikirjoittajat kertoivat kaikki, että kirjoittamisen aloittaminen on välillä haastavaa. Aloittamista helpottaakseen he olivat luoneet erilaisia keinoja: Petja Peltomaa kertoi sulkevansa Wi-Fin ja vievänsä sen toiseen päähän taloa. Moni kertoi, että haluaa vähentää ärsykeitä ja välttelee esimerkiksi sähköpostin lukemista kirjoittamisen aikana, sillä keskeytykset vievät aikaa ja tekevät työskentelyn tehottomaksi. Kaikki kertoivat tarvitsevänsä aikaa *”käynnistellä”*. Petja Peltomaa lupaa itselleen että jos hän kirjoittaa kaksikymmentä minuuttia, saa hän sen jälkeen tehdä mitä haluaa. Näin hän ujuttaa itsensä maailmaan ja tulee *”vahingossa innostuneeksi”*, jolloin kirjoittaminen alkaa sujumaan. Harrastan itekin tätä

”itseni kirjoittamaan huijaamista”. Huomaan käyttäväni journalistisia tekstejä ”vauhdinottona” käsikirjoitustöille. Yritän päästä kirjoitusflowhun ensin jollain helpommalla tekstillä, johon suhtaudun vähemmän intohimoisesti ja vähemmän kunnianhimoisesti kuin käsikirjoituksiin. Saatan ”lennosta vaihtaa” koneella avoimen olevan, hyvin sujuvan lyhyen henkilöjutun kirjoittamisen toisessa ikkunassa auki olevaan leffakäsikseen. Yritän siirtää konkreettisesti hyvää kirjoitusvauhtia, näppiksellä juoksevia sormia tekstistä toiseen ja saada hyvä tahti siirrettyä eteenpäin ja pitkittää sitä. Joskus tämä onnistuu, aina ei.

Karoliina Lindgren kertoi kokeneensa ennen painetta, jos samalla työhuoneella työskentelevä mies sai aloitettua työnteon heti kun he menivät työhuoneelle. Ainoa tapa päästä syyllisyydestä yli oli alkaa itse näpyttää yhtä nopeasti. Petja Peltomaa kuvailee aloittamiseen liittyviä fiiliksiä sanalla ”kauhu”: *”aloittaessa mulla ei ole ikinä enää flowta, vaan pelkkä kauhu siitä, että mihin mä olen taas itseni pistänyt? Miksi mä olen tässä ammatissa?”*

8.5.2 Itsensä tsemppaaminen

Kun työ on sujunut hyvin, tekijä usein haluaa palkita itsensä jollain tavalla. Palkintojen avulla voi myös motivoida itseään vaikeina hetkinä. Tämä liittyynee yleisemminkin freelancerina työskentelyyn: kun pomo ei ole antamassa bonuksia tai joululahjaa, on siihen ryhdyttävä itse. Pekko Pesonen kertoi palkitsevansa itsensä sopimalla jotain hauskaa menoa siihen hetkeen, kun palauttaa käsikirjoituksen, samoin Jari Olavi Rantala, joka menee pelaamaan golfia tai palkitsee itsensä pitämällä vapaapäivän. Useampi kirjoittaja sanoi palkitsevansa itsensä deadlineen ja käsiksen palauttamisen jälkeen viinillä tai bissellä. Alkoholista kukaan ei kertonut käyttävänsä itse kirjoitusvaiheessa, päinvastoin Peltomaa kuvasi sen olevan *”liimaa aivoissa”*.

Minä palkitsen itseni hyvällä kahvilla, menemällä syömään lempiravintolaani tai juomalla hyvää viiniä. Teen tätä kun versio on valmis tai kun joku isompi pala on valmis. Paras palkinto on kuitenkin antaa itselleen aikaa: päättää mennä kahville ilman läppäriä, katsoa ohikulkijoita tai viettää vapaapäivää. Intensiivinenkin kirjoitusjakso tuntuu kevyemmältä ja motivoivammalta, kun tulevaisuudessa odottaa jokin palkinto. Tämän maisterintutkielman päätin kirjoittaa tiiviissä ja intensiivisessä tahdissa. Työn palauttamisen jälkeen palkitsen itseni opiskelu-uran päättymisestä ulkomaanmatkalla. Itselleni tällaiset ”palkinnot” rytmittävät työskentelyä. Tulevaisuudessa siintää jotain muutakin kuin töiden tekemistä.

8.5.3 Itsensä ruoskiminen

Moni ammatikseen kirjoittava tunnistaa alhon hetkiä, jolloin päässä pyörii kaikkea muuta kuin lempeitä tsemppilauseita itselle. Tämä on osa ammattia. Karoliina Lindgren kuvaa, kuinka *"Kirjoittajan pitää olla kova itselleen. Koko hommassa on se juju että on hirveän ankara itselleen"*. Lindgren kuvaa, että huonosti sujuneen työpäivän jälkeen olo on huono ja työ tuntuu merkityksettömältä. *"Silloin mulla on sellainen olo, että tämä ei kiinnosta ketään, tällä ei ole mitään merkitystä, tämä ei muuta mitään. Tämä on yhdentekevää"*. Merkityksettömyyden tunteet ovat osa käsikirjoittajan ammattia. Niistä eroon pääseminen lienee mahdotonta (ja vaarallistakin!), mutta niiden kanssa voi oppia elämään. Pekko Pesonen uskoo, että kirjoittaja tarvitsee näitä depriksen hetkiä, jotta hänellä on syy kirjoittaa vielä paremmin. Pesonen kuvaa, kuinka ensimmäisen version kirjoittamiseen liittyy usein kauhua ja häpeää, joka täytyy vain hyväksyä osaksi ammattia, samoin kuin se, että kaikki projektit eivät välttämättä koskaan toteudu. Petja Peltomaa sanoo, että kun välttely on pahimmillaan, päässä pyörii itseinhon ajatuksia: *"Tuomitsen itseni siitä välttelystä, ja mietin että mä en pysty tähän, olen surkea ja vaihdan ammattia. Miksi tähän ikinä lähdin? – välillä mietin, että onko tässä mitään vitun järkeä kun tämä on näin vaikeaa?"*

Kuten Pekko Pesonen, myös Karoliina Lindgren uskoo, että tietynlainen depris ja itseruoskinta kuuluu käsikirjoittajan ammattiin. Lindgren uskoo, että välillä itseinho on aitoa ja välillä taas tapa pitää itsensä ja innostuksensa aisoissa. Lindgren kokee ammattitaidon ja iän tuoneen varmuutta ja armollisuutta omaan tekemiseen.

8.6 Kirjoittamisen mystifiointi

Kaikissa haastatteluissa nousi esiin kirjoittamisen konkreettisuus. Se, että se vaatii työtä ja aikaa. Haastattelemani kirjoittajat olivat kirjoittamisprosessin mystifioimista vastaan. Jari Olavi Rantala ajatteli, että luomisentuskaa ei kannata ruveta potemaan. Pekko Pesonen näki mystifioinnin olevan jopa vaarallistakin, jos kirjoittamiseen suhtautuu mystisenä, yksityisenä asiana. *"Voiko siinä mystifioinnissa jopa käydä niin, että on vaikeaa ottaa vastaan kaikkea sitä materiaalia, mitä niiltä muilta voisi saada?"* Pesonen kuvaa kirjoittamista termillä *"raaka käsityö"*. Peltomaan sanoin *"perse väsyä ja vituttaa! Ja välillä tuntuu siltä, että tämä on ihan kaupankassahommaa. --- Kirjoittaminen ei ole vaan sitä että leijut sfääreissä ja luot. Se on*

raakaa työtä.” Jari Olavi Rantala koki, että kun kirjoittamiseen suhtautuu työnä eikä leijumisena, myös sen tekeminen helpottuu. Kirjoittamisen ei tarvitse olla vaikeaa, toisin kuin kuvaan taiteilijuudesta monesti ehkä kuuluu. Kirjoittamisen ei tarvitse lähteä ahdistuksesta.

Mystifioinnista irti pääsemiseen liittyy oleellisesti kokemuksen ja ymmärryksen karttuminen. *”Olen tehnyt tätä niin pitkään ja niin paljon, että kaikki mystiikka on kadonnut”* kertoo Pekko Pesonen. Myös Peltomaa uskoo, että kirjoittamisen mystifiointi liittyy kokemuksen puuttumiseen: *”Mystifiointi on niiden ihmisten juttu, jotka ei ymmärrä käsikirjoittamista. Se on laiskuutta, kuin keisarin uudet vaatteet”*. Peltomaa toivoo, että alalla ymmärrettäisiin paremmin konkreettisen työn merkitystä. Mystifiointi estää alan kehitystä. Samoilla linjoilla oli Karoliina Lindgren, joka uskoo, että *”käsikirjoittajien asema olisi parempi, jos meistä puhuttaisiin ammattilaisina ja ammattitaidon hallitsevina ihmisinä --- eikä ajateltaisi että se on joku taivaasta pätkähtävä kyky”*. Jaan Lindgrenin ja Peltomaan ajatukset. Koen vaarallisena puhua omasta työstään mystisin termein, sillä se laimentaa ymmärrystä siitä, että ammatti vaatii ammattitaitoa ja harjaannusta. Sillä, millä sanoilla käsikirjoittaja valitsee puhua tai joita alitajuisesti valitsee puhuessaan työstään, on merkitystä, sillä ne rakentavat omaa ja muiden käsitystä koko ammatinkuvasta. Käsikirjoittaminen ei ole sodankäyntiä tai ydinfysiikkaa, mutta se vaatii ponnisteluja, jotka eivät synny ainoastaan haaveilemalla.

Voi myös ajatella, että kirjoittamiseen usein liitettävät termit kuten inspiraatio tai flow ovat sanoja, jotka oikeastaan tarkoittavat sitä hetkeä kun kirjoittaja ratkoo käsiksensä ongelmia. Ei sen mystisempää. Flow syntyy, kun työ on hyvin suunniteltu ja se onnistuu. Ja jos taas ratkaisua ei heti synny, saapuu saamattomuuden tunne ja prokrastinaatio. Robert Berman puhuu ”luovan inspiraation syttymisestä”, joka syntyy kovan työskentelyn tuloksena. Vaikka kyse on asiasta jonka eteen kirjoittaja on nimenomaisesti nähnyt vaivaa, on siinä Bermanin mielestä silti jotain taianomaista. (Berman 1997, 149-150.)

Tekemissäni haastatteluissa itse kirjoitusprosessi koettiin kaikkea muuta kuin mystisenä asiana, mutta moni haastateltava jakoi ajatuksen siitä, että jotain mystiikkaa kirjoittamiseen ja fiktiivisten maailmojen luomiseen liittyy. Karoliina Lindgren kuvasi, miten hänen mielestään on kaunista kun maailma alkaa syntyä hänen päässään. Pekko Pesonen sanoi, että *”Sillä tavalla se on tietysti mystistä, että alussa ei koskaan tiedä, että mihin se juttu on menossa ja*

aina tulee vastaan yllätyksiä” Petja Peltomaa koki, että mystinen osuus on kirjoittajan oma näkemys ja persoona, mutta ennen kuin sen saa näkyviin, on tehtävä valtavasti raakaa työtä.

8.7 Writer’s block – onko sitä?

Writer’s blockin käsite ei ole aukoton. Joku hahmottaa sen tilana, jossa ei synny yhtäkään ideaa, ja toinen taas halvaantumisena idean edessä: tyhjänpaperin kammona, kun pitäisi kirjoittaa, mutta ei vain pysty. Moni haastatteleman käsikirjoittaja ei usko koko writer’s blockiin. Petja Peltomaa sanoi että *”mulla on pikkuisen sellainen tunne, että writer’s block on se hetki, kun ei oikein jaksaisi tehdä sitä työtä”*. Kyse ei siis ole mistään oikeasta lukosta, vaan laiskuudesta. Laiskuudesta ratkaista asioita. Pekko Pesonen vitsaili sen olevan jumalan tapa sanoa kirjoittajalle *”ole hiljaa”*. Pesonen neuvoi writer’s blockista kärsiviä ottamaan paljon asuntolainaa: jos ei mikään muu niin taloudellinen paine pakottaa kirjoittamaan.

Jari Olavi Rantala uskoo, että writer’s block liittyy itse aiheutettuihin paineisiin: kirjoittaja ei saa kirjoitettua, koska miettii liikaa millainen lopputuloksen pitäisi olla ja odottaa itseltään mahdottomia. Hänen mukaansa writer’s blockiin auttaa ymmärrys siitä, että käsikirjoittaminen on monesti hyvin rakenteellista. Jos jokin asia ei suju, voi tehdä jotain toista. Auttaa, kun ei ajattele teoslähtöisesti, vaan pitää mielessä elokuvan ryhmätyöluonteen. Paineissa minua itseäni on auttanut ajatus siitä, ettei käsikirjoitus ole lopputuote, jota luetaan ääneen kirjastojen proosailloissa. Sitä ei julkaista sellaisenaan. Se on tarkoitettu työryhmän käyttöön, ei teokseksi itsenään.

8.8 Flow-tila

Vaikka mystifiointi monia ärsyttääkin, kaikki myöntävät sen, että välillä kirjoittaminen sujuu paremmin kuin välillä. Kun kirjoittaja on tietoinen asioista, jotka vaikuttavat hänen mielialoihinsa, tulee kirjoittamisestakin helpompaa. Ahdistuksen hetkien vastakohta ovat ne maagiset hetket, jolloin kirjoittaja kokee kohoavansa omien taitojensa yläpuolelle. Tätä tilaa voi kutsua flow-tilaksi. Silloin työskentely sujuu ja tuntuu miellyttävältä. Ajantaju saattaa kadota. Kirjoittaminen tuntuu helpolta. Taivas on auki. (Berman 1997, 199.) Karoliina Lindgren kokee, että tällainen tila syntyy silloin, kun kirjoittaja on *”herkemmässä kosketuksessa itsensä kanssa ja tekee jotain oikein. --- Niinä hetkinä kun se rullaa hyvin ja*

syöttää itsensä ja vaan tulla tupsahtaa kauhean helposti, niin silloin monesti jälkikäteen huomaa, että jännitteet on olleet selkeät. Tahdonsuunta on ollut selkeä.” Toisin sanoen flow kytkeytyy jälleen kerran käsityön hallitsemiseen. Flow syntyy, kun kirjoittaja tietää mitä tekee. Myös Robert Berman uskoo inspiraatioon, mutta ei siihen että se tulisi kirjoittajan luo itsestään, vaan siihen että inspiraatio syntyy nimenomaan ahkeran työskentelyn kautta. Hänen mukaansa on tärkeää muistaa että inspiraatio (”inspiration”) ja hikoilu (”perspiration”) kuuluvat erottamattomasti yhteen. Inspiraation hetki saattaa kestää pari minuuttia tai tuntikausia, mutta avainasemassa on siihen valmistautuminen, ahkera työskentely ja rutiinit. Ilman niitä inspiraatio ei koskaan iske. (Berman 1997, 199-201.)

Natalie Goldberg kuvaa, että kirjoittajalla on kaksi minää: kriitikkominä ja luova minä, jotka menevät turhan usein sekaisin. Flow-tilaan pääsee, kun saa vaimennettua kriitikkominnan, joka miettii liikaa onko teksti hyvää. Goldbergin mukaan kriittisen minän saa hiljennettyä parhaiten kun pitää kynän liikkeessä tai sormet näppäimistöllä. Ei saa lopettaa. (Goldberg, 1990.) Samaa sanoo Petja Peltomaa. Hänen mielestään flowhun pääsee töitä tekemällä. *”Se palapeli pitää ratkoa, ja vasta sen jälkeen kun se on ratkottu, voi lähteä tekemään siitä sujuvaa. Se on musta se flow-hetki”*. Petja Peltomaa kuvailee hyvään kirjoitusvireeseen pääsemistä sukellukseksi toiseen maailmaan. Hän kertoo jopa vähän pelkäävänsä innostumista, koska se on hänelle fyysinen tila, ja miellyttävä sellainen: *”sitten kun olen siellä niin tykkään olla siellä tosi paljon. --- se maailma on tuttu, ihmiset on tutut, ja mä tiedän mitä siellä tapahtuu, niin sehän on tosi nautinnollista ja kivaa.”* Peltomaa sanoo, että flown eteen on tehtävä töitä ja ratkottava ongelmia. Jari Olavi Rantala pohtii, ettei flow liity niinkään kirjoitettujen sivujen määrään, vaan mielihyvään siitä, että kokee tehneensä laadukasta työtä.

8.8.1 Flown jälkeinen euforia ja yksinäisyys

Sally J. Walker kuvaa flow-tilan jälkeistä oloa eräänlaiseksi euforiaksi, jonka ei halua päättyvän. Kirjoittaja haluaisi pysytellä fiktiivisten hahmojen kanssa, eikä palata reaali maailmaan. Walker kuvaa reaali maailman tuntuvaan pettymykseltä fiktiivisen maailman jälkeen. Walkerin mielestä flow-tilan ja sen jälkeisen euforian hienous on sen harvinaisuudessa: flowhun ei pääse joka kerta kirjoittaessa, eikä sitä voi ennustaa. Se tekee siitä tavoiteltavan arvoista. (Walker, 2012.)

Haastateltavista Petja Peltomaan ja Karoliina Lindgrenin kanssa puhuimme myös post-flowsta: hyvin sujuneen ja intensiivisen kirjoitusrupeaman jälkeisestä olotilasta. Molemmat kuvasivat sitä rauhalliseksi, hiljaiseksi tunteeksi. Peltomaan sanoin *"maailmasta pois tuleminen on ihan että 'töttöröö' mä niin kuin herään unesta tai tulen jostain toisesta maailmasta. Olen silmät suurina ja haukon henkeäni kuin kultakala, joka tulee pinnalle"*. Molemmat kertoivat kaipaavansa tällaisina hetkinä omaa rauhaa, tasaantumista ja palautumista. Peltomaa kertoo että *"Se on mulle sellainen hiljainen vaihe --- silloin en jaksa tavata ihmisiä, enkä jaksa puhua."*

Petja Peltomaalla tähän kirjoitusrupeaman jälkeiseen oloon kytkeytyy myös yksinäisyyden tunne: *"Sitä ei voi kenenkään kanssa jakaa. Se on vähän surullistakin se yksinäisyys mikä siihen liittyy"*. Karoliina Lindgren kuvaa hyvin sujuneen kirjoittamisrupeaman jälkeistä olotilaa, keskellä yötä kun muu maailma nukkuu: *"siinä on vaan niin yksin, ja se on niin siisti se fiilis. On niin hereillä ja valppaana, hirveät adrenaliinit. Kyllä siitä aikamoiset sävärit saa. Aistit on auki ja on kauhean vastaanottavainen."* Tämä linkittyy konkreettisen kirjoittamistyön konkreettiseen yksinäisyyteen: kirjoittaessa kirjoittaja on yksin itsensä kanssa. Päänsisäiset ajatukset ovat yksin hänen. Kirjoittaessa syntyneet kokemukset ovat vain hänen, eikä niitä voi tai välttämättä edes halua jakaa kenellekään. Itsestäni tuntuu välillä, että en osaisi jakaa niitä, vaikka haluaisinkin. Usein en edes halua, sillä nautin yksinäisyydestä. Saan valtavasti voimaa siitä. Pitkän ja intensiivisen kirjoitusrupeaman jälkeen on kuitenkin palauduttava. Se liittyy Peltomaankin kuvaamaan "suruun": kuten hyvän kirjan jälkeen suren sitä, etten enää saa olla samojen hahmojen seurassa, samalla tavalla hyvän kirjoitusurakan jälkeen joudun olemaan taas omillani. Ilman fiktiivisiä hahmoja, tässä maailmassa. Yksin.

Jaan Peltomaan ja Lindgrenin kuvaamat kokemukset kirjoittamisen jälkeisestä euforiasta ja sen hiljaisuudesta. Hyvän kirjoitusflown jälkeen maailma näyttää toisenlaiselta: asiat tuntuvat olevan paikallaan, on rauha. Muistan iltoja ja öitä, jolloin olen pyöräillyt työhuoneeltani Kruununhaasta kotiin, ja kaikki näyttää toisenlaiselta kuin vielä aamulla. Siinä olotilassa on jotain mitä on vaikea sanoa kuvata: Lindgrenin käyttämä "säväreiden saaminen" on lähellä totuutta. Samaan aikaan on valtava rauha ja elossa olemisen tunne. Kaikki on kirkasta, olo on samaan aikaan levollinen ja skarppi. Varmaan tämä linkittyy ylipäätään jonkin mieluisan asian tekemiseen: intohimoinen surffaaja kokee olevansa elossa hyvän surffin jälkeen. Kirjoittaja kokee olevansa elossa hyvän kirjoitussession jälkeen.

9 LOPUKSI

Koska tämän tutkielman aihe liittyy kirjoittamiseen, eli muoto ja sisältö liikkuvat tiukasti käsi kädessä, huomasin että kirjoittaminen tuntui vaivattomammalta kuin monen muun tekstin kohdalla. Ympyrä oli ikään kuin pienempi: kirjoitin kirjoittamisesta. Aiheesta sain myös motivaatiota tämän työn loppuun saattamiseen: kun teksti jonka parissa työskentelin, huusi että ”kirjoita!”, oli kirjoittamiseen tarttuminen tavallista helpompaa.

Tutkielman viimeisessä luvussa pohdin, mitä kaikkea tähän aiheeseen liittyvää voisi tutkia vielä lisää. Jatkotutkimusaiheiden esittelyn jälkeen koittaa vielä tutkielman epävirallisempi osuus: haastatteluissa esiin tulleiden ajatusten pohjalta syntyneet kymmenen käskyä, huoneentauluiksi joka kirjoittajan kotiin, työhuoneelle ja käsivarsitatuoinniksi.

9.1 Jatkotutkimusaiheita

Huomasin tätä työtä kirjoittaessani uppoutuvani pitkäksi aikaa prokrastinaatiota käsittelevän materiaalin äärelle. Valtavan kiehtovaa! Mutta kävikö tässä niin, että prokrastinoin prokrastinaatiokirjallisuuden äärellä? Välttelinkö vaikeampiin osioihin siirtymistä pysyttelemällä helpommalla alueella, eli näiden loputtomien 5 Ways to Stop Procrastinating – artikkeleiden parissa, silloinkin kun niistä ei enää ollut työni kannalta merkittävää hyötyä? Tätä tutkielmaa kirjoittaessa työskentelin samanaikaisesti kahden käsikirjoituksen parissa, mutta kaikista ripeimmällä tahdilla eteni tämän tutkielman kirjoittaminen, pääosin toki sen tiukan deadlinen takia. Mutta innostuinko tutkielman kirjoittamisesta osin koska se antoi hyvän ja hyväksyttävän tekosyn olla tarttumatta muihin töihin?

Prokrastinaatio on kiinnostava ilmiö, jota voisi tutkia lisää. Tavallaan en haluaisi uskoa koko asiaan vaan kutsua sitä yksinkertaisesti laiskuudeksi. Modernin ihmisen keksimä tieteellinen selitys sille, miksi häntä laiskottaa. Kutsutaan sitä millä hyvänsä ja johtui se mistä hyvänsä, töiden välttely on olemassa oleva ilmiö ja koskettaa yhä kasvavaa joukkoa ihmisiä. Työkulttuurin ja työmarkkinoiden muuttuessa yhä useampi meistä työllistää itse itsensä, jolloin työtämme ei valvota pomon toimesta. Pomo olemme me itse. Ja mitä enemmän meillä on ihmisiä, jotka päivittäin käyttävät aika työnteon välttelyyn, sitä tärkeämpää ilmiöstä olisi

keskustella. Missä menee normaalin lorvimisen rajat? Miten selvittää lorvimisen aiheuttamista tunnontuskista ja itseinhosta?

Yhä useampaan moderniin työnkuvaan kuuluu kirjoittamista tavalla tai toisella. Sähköpostien ja raporttien kirjoittamista, strategioiden laatimista ja kirjallisten esitysten valmistelua. Moni joka hakeutui aikanaan alalle jossa ei "joudu" kirjoittamaan onkin päätenyt työhön, jossa kirjoittaa päivittäin. Kirjoittamiseen liittyvät pohdinnat koskettavat muitakin kuin käsikirjoittajia tai kirjailijoita. Olisi kiinnostavaa tutkia käsikirjoittajan työrutiinien eroavaisuuksia muiden työkseen kirjoittavien työskentelyrutiineihin: eroavatko ne kirjoittavista toimittajista tai vaikka kääntäjistä?

Valitsemani haastateltavat edustavat melko homogeenistä joukkoa 35-50-vuotiaita kirjoittajia, joista kaikilla on perhettä. Jatkotutkimuksessa voisi tarkastella, kirjoittaako esimerkiksi yksikseen elävä toisenlaisessa päivärytmissä, kun ei ole lapsia hoidettavana? Entä millaisia ajatuksia on uraansa aloittavalla kirjoittajalla, jolla ei ole kirjoittamiseen liittyviä työrutiineja? Entä iäkkäämpi kirjoittaja – miten prokrastinoitiin ennen internetiä?

9.2 Käsikirjoittajan kymmenen käskyä

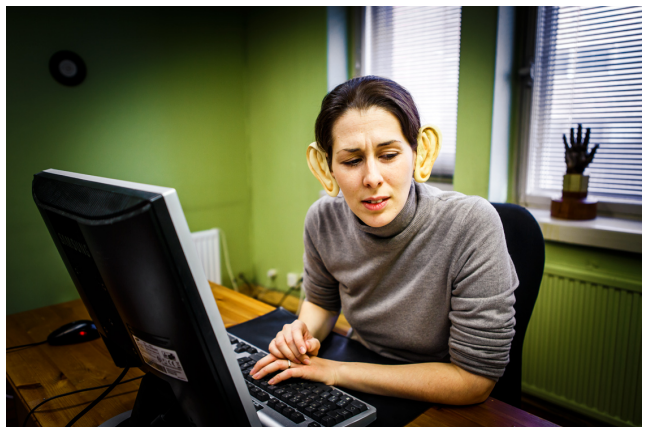
Vasta kirjoitettuani tämän opinnäytetyön ymmärsin, että varmasti yksi alitajuinen kimmoke tämän tutkielman aiheen valinnalle oli päästä jollain tavalla purkamaan ristiriitaista suhdettani selfhelp-kirjoitusoppaaita ja niiden antamia neuvoja kohtaan. Ärsyynnyn aina kun näen listoja, joissa listataan asioita, joita kirjoittajan on tehtävä, jotta hänestä tulee parempi kirjoittaja. Ajattelen, että totta kai meistä jokainen voi kirjoittaa tunnin päivässä, mutta se ei auta, jos ei ole mitään sanottavaa tästä maailmasta. Mutta samaan aikaan kun ärsyynnyn näistä oppaista, huomaan olevani taipuvainen jakamaan neuvoja muille. Tämän tutkielman myötä opin ajattelemaan, että kyse ei ole niinkään neuvoista, vaan kokemuksien jakamisesta. Kyse ei ole siitä mitä *pitäisi* tehdä, vaan siitä mikä sopii kenellekin, ja sen löytämiseen auttaa jos tuntee erilaisia vaihtoehtoja. Aamu-unisen ihmisen on turha herätä kuudelta kirjoittamaan. Hän ei saa kirjoitettua, vaan päänsäryn. Ei ole yhtä tapaa työskennellä, mutta on hyvä tuntee omat tapansa.

Käsitelläkseni tätä ristiriitaa – neuvojen vihaamista ja toisaalta neuvojen tuputtamista – päätin mennä tulta päin, eli kirjoittaa neuvoja. Nämä kymmenen käskyä ovat syntyneet haastatteluissa esiin nousseista oivalluksista. Niitä ei ole tarkoitettu seurattavaksi sellaisenaan tai vakavasti otettavaksi, vaan pikemminkin työpäivän rentouttajaksi.

KÄSIKIRJOITTAJAN KYMMENEN KÄSKYÄ

1. Sulje netti.
2. Etsi kahvila, jossa ei ole nettiä.
3. Hanki tietokone, joka ei pyöritä videoita.
4. Ota päiväunet. Mutta ei liian pitkät.
5. Ota asuntolaina. Ota tarpeeksi iso.
6. Puhu muille.
7. Puhu itsellesi.
8. Ruoski itseäsi.
9. Palkitse itsesi.
10. Pyhitä lepopäivä ja aloita uudestaan.

10 LÄHTEET

KIRJALLISET LÄHTEET

Berman, Robert (1997). A Fade In: The Screenwriting Process. 2nd edition. Studio City. Michael Wiese Productions.

Boice, Robert (1996). Procrastination and Blocking: A Novel, Practical Approach. Greenwood Press.

Brooks, Jon (2014). 202 Practical Writing Tips From Hollywood Screenwriter Brian Koppelman. Verkkojulkaisu. Viitattu 20.8.2016
<http://comfortpit.com/top-101-writing-tips-hollywood-screenwriter-brian-koppelman/>

Cameron, Julia (1998). The Right to Write – An Invitation and Initiation into the Writing Life. Lennart Sane Agency AB.

Duncan, Stephen V. (2013). A Guide to Screenwriting Success: Writing for Film and Television. Kindle Edition.

Goldberg, Natalie (1990). Wild Mind. Living the Writer's Life. Lennart Sane Agency AB.

Goldberg, Natalie (2000). Thunder and Lightning. Cracking Open the Writer's Craft. Lennart Sane Agency AB.

Crowther, Frank H. & Plimpton, George (1969). E.B. White, The Art of the Essay No. 1. Artikkelin Paris Review -lehdessä 48/1969.

Kiriakos, Carol (2012). Tämä piti kirjoittaa jo viime viikolla. Verkkojulkaisu. Viitattu 17.9.2016
<http://www.tohtoritakuu.fi/2012/11/01/tama-piti-kirjoittaa-jo-viime-viikolla/>

Kiriakos, Carol (2013). Pelottaako menestys? Verkkojulkaisu. Viitattu 17.9.2016

<http://www.tohtoritakuu.fi/2013/05/14/pelottaako-menestys/>

Morrow, Justin (2013). 6 Habits of Highly Successful (Screen)writers. Verkkojulkaisu.

Viitattu 24.9.2016.

<http://nofilmschool.com/2013/10/6-habits-successful-screen-writers>

O'Malley, B. 2014. 8 Easy Hacks Screenwriters Can Do To Boost Productivity. Verkkojulkaisu.

Viitattu 18.8.2016.

<https://screenplayreaders.com/8-screenwriter-productivity-hacks/>

Sinyard, Neil (2003). Graham Greene. A Literary Life. Palgrave MacMillan. New York.

Shellenbarger, Sue (2014). To Stop Procrastinating, Look to Science of Mood Repair.

Verkkojulkaisu. Viitattu 4.10.2016

<http://www.wsj.com/articles/SB10001424052702303933104579306664120892036>

Suomen elokuvasäätiö (2016). Suomen elokuvasäätiön vuositilasto 2015. Verkkojulkaisu.

Viitattu 26.9.2016.

<http://ses.fi/tilastot-ja-tutkimukset/vuositilastot/>

Swanson, Ana (2016). The Real Reasons You Procrastinate – And How to Stop.

Verkkojulkaisu. Viitattu 18.8.2016.

https://www.washingtonpost.com/news/wonk/wp/2016/04/27/why-you-cant-help-read-this-article-about-procrastination-instead-of-doing-your-job/?tid=sm_fb

Wilder, Billy & Horton, Robert (2001). Billy Wilder: Interviews. University Press of Mississippi.

Walker, Sally J. (2012). A Writer's Year: Mastering Creative Writing One Day at a Time. The Fiction Works.

VALOKUVAT

Pekko Pesosen (s. 18, 26, 71), Petja Peltomaan (s. 27, 36, 71), Jari Olavi Rantalan (s. 37, 44, 71) ja Karoliina Lindgrenin (s. 45, 54, 71) valokuvat, © **Sanna Käsmä**, 2016

MUUT LÄHTEET

Academy Originals (2014). Verkkodokumenttisarja. Creative Spark: Paul Haggis. Viitattu 16.10.2016.

<https://www.youtube.com/watch?v=t6hAr9WkGec>

Maikkula, Melli (2016). Käsikirjoittajien killan sihteerin sähköpostiviesti, 3.10.2016.